

Nog even DOORPLOEGEN

KANSEN VOOR PODIUMKUNSTPRODUCTENTEN, PROGRAMMEURS EN PUBLIEK

--	--

Nog even DOORPLOEGEN

KANSEN VOOR PODIUMKUNSTPRODUCTENTEN, PROGRAMMEURS EN PUBLIEK

Vooraf:

Meneer de Staatssecretaris,

Dank voor de opdracht die per brief van 26 mei aan mij werd verstrekt.
Bij deze bied ik u mijn rapportage aan.

De rapportage bestaat uit 4 delen te weten:

- Deel 1 en deel 2 gaan, respectievelijk, over het decentrale en het centrale deel van het Actieplan Cultuurbereik.
- Deel 3 is een onderbouwing van de voorstellen in deel 2,
- Deel 4 bevat een schets van een aantal ontwikkelingen, een verantwoording van mijn werkwijze en een aantal bijlagen.

U heeft de podiumkunstsector en de lagere overheden laten weten dat ook op centraal niveau aan het bereiken van de Actieplan doelstellingen gewerkt zal worden.

Eerdere notities en rapporten, en de ervaringen uit de programmeringsimpuls 1997-2000 van het Fonds voor de Podiumkunsten leveren informatie voor hoe op landelijk niveau de doelstelling meer en nieuw publiek voor de podiumkunsten gerealiseerd kan worden.

Er is veel beweging in de sector.

Gesprekken en een literatuurstudie hebben zichtbaar gemaakt dat:

- 1 *het actieplan cultuurbereik op decentraal niveau een veelbelovende start maakt.*
- 2 *het tot stand komen van decentrale actieprogramma's pas op termijn effect heeft voor het bereiken van meer publiek voor de podiumkunsten.*
- 3 *er een discrepantie is in de kwantiteit van het podiumkunstaanbod en de afname mogelijkheden van podia.*
- 4 *op grond van het Cultuurnota-advies 2001-2004 van de Raad voor Cultuur een toename van het gesubsidieerde podiumkunstaanbod is te verwachten.*
- 5 *podia te weinig koopkracht hebben.*
- 6 *er op korte termijn geen substantiële uitbreiding van podia / speelmogelijkheden komt.*
- 7 *producenten meer en meer bijzondere samenwerkingsprojecten en eigen speelmogelijkheden creëren.*
- 8 *de samenwerking tussen producenten en podia kan worden versterkt.*

Op basis van mijn onderzoek adviseer ik voor het centrale deel van het Actieplan de volgende acties te ondernemen:

- 1 Het inrichten van afdeling programma- en marketing ondersteuning bij het Fonds voor de Podiumkunsten voor de uitvoering van:
  - regeling product marketing
  - regeling collectieve marketing
  - regeling podiumplannen
- 2 Een iets gewijzigde taakstelling en daarbij passende financiering voor Gaudeamus, NPI, NNN (MTN, NI), en LOKV Impresariaat tot stand te brengen.
- 3 Nadere voorwaarden te verbinden aan de meerjarige financiering van Gaudeamus, NNN (MTN, NI), MuziekGroepNederland, Rasa, St.OOM, LOKV Impresariaat gericht op het realiseren van een gezamenlijke informatievoorziening voor podia en publiek en het vermijden van overlap in de werkzaamheden van genoemde instellingen.
- 4 Een in te stellen werkgroep te vragen te zorgen voor concrete uitwerking van:
  - de regelingen voor marketing ondersteuning en voor podiumplannen
  - de taken van Gaudeamus, NPI, NNN (MTN, NI), LOKV Impresariaat.
  - de afstemming tussen Gaudeamus, NNN (MTN, NI), MuziekGroepNederland, Rasa, St.OOM en LOKV Impresariaat.
- 5 Onderzoek te laten doen naar:
  - het aantal door het aanbod gewenste c.q. n.a.v. subsidievoorwaarden noodzakelijke aantal voorstellingen/concerten en de daarvoor thans beschikbare c.q. gewenste koopkracht van podia.
  - de inhoudelijke en kwantitatieve resultaten van de – door het Fonds voor de Podiumkunsten gefinancierde – programmeringsimpulsprojecten 1997-2000.
  - hoe een toename van de afname van receptief aanbod in het basis- en voortgezet onderwijs kan worden gerealiseerd.

Voor mijn adviezen over het decentrale deel van het Actieplan verzoek ik u deel 1 van deze rapportage te raadplegen. Bij het maken van deze rapportage heb ik heel veel steun ondervonden van en ben ik geïnspireerd door velen in de podiumkunstsector.

Ik hoop daarom dat de inhoud van deze rapportage uw instemming krijgt.

Rijswijk, 1 september 2000
Geert Overdam.

Nog even DOORPLOEGEN werd – in opdracht van het Ministerie van OCenW – gemaakt op basis van:

mondelinge, schriftelijke en email bijdragen van:

Martin Berendse, George Lawson, Hans Hoogerbrug, Jan Jaap Knol, Siebe Weide, Jannet Duijndam, Hans Onno van den Berg, Thomas Smit, Jaap Jong, Jeanette Smit, Katja Brenninkmeijer, Annemarie Pijnappel, Cees Gog, Andries Mulder, Nanette Ris, Paul Gompes, Wim Visser, Henk Scholten, Ben Hurkmans, Mirjam Moll, Marjolein van Gemerden, Elien Bil, Geert van Itallie, Jaap van Beusekom, John Thomas, Teunis IJdens, Robert Oosterhuis, Henk Heuvelmans, Frank Feenstra, Maaïke van den Hoek, Jessica de Heer, Lydia Jongmans, Marten Haker, Liesbeth van Droffelaar, Paul Raasveld, Jan Willem ten Broeke, Dirk Jan Timmer, Bart van Rosmalen, Ber Deuss, Henriette Kropman, Olga Smit, Willem Padt, Anita Verheggen, Susanna van Canon, Erica Haffmans, Ap de Vries, Thed Biegstraten, Casper Vogel, Roelf Huizenga, Lieuwe Visser, Mirjam Nebbeling, Erica van Eeghen, Lineke Burghout, Wilbert van Herwijnen.

de inspirerende steun van een begeleidingsgroep bestaande uit:

Ton Schippers, Geert ter Steeg, Pim Bottema, Pierre Ballings, Ko van der Velpen Arend Niks, Rosita Wouda, Sebastiaan van Eck, Hans Kosterman, Pim van Klink, Ton Vermunt, Cees de Graaff, Frans Lommerse, Esther Steenbergen, Leo Kievit, Rob Overman, Lieke Beijlsmid, Paul Coenjaarts.

1 september 2000

Geert Overdam
Strijplaan 471
2285 GP Rijswijk
070 - 3963094
06 29596060
email: g.overdam@wxs.nl

Nog even DOORPLOEGEN

KANSEN VOOR PODIUMKUNSTPRODUCENTEN, PROGRAMMEURS EN PUBLIEK

GEBRUIKTE AFKORTINGEN

BIM	Beroepsvereniging van Improviserende Musici
BPP	Bureau Promotie Podiumkunsten
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CJP	Cultureel Jongeren Paspoort
CKV	Culturele Kunstzinnige Vorming
KCV	Klassieke Culturele Vorming
CNM	Centrum Nederlandse Muziek
CNO	Contactorgaan van Nederlandse Orkesten
DOD	Directie Overleg Dans
FPK	Fonds voor de Podiumkunsten
IPO	Inter Provinciaal Overleg
LOKV	Nederlands Instituut voor Kunsteducatie, LOKV
EC i.o	Expertise Centrum Cultuureducatie, (in oprichting)
MaPP	Maatschappij van Producenten Podiumkunst
MTN	Muziek en Theater Netwerk
NI	Nederlands Impresariaat
NNN	Nieuw Nederlands Net (MTN + NI)
NTB	Nederlandse Toonkunstenaarsbond
NPI	Nationaal Pop Instituut
OCenW	Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen
PKW	Stichting PodiumKunstWerk
PI	Programmerings Impuls
SCP	Sociaal Cultureel Planbureau
St.OOM	Stichting Organisatie Oude Muziek
SPTC	Stichting Promotie Theater- en Concertbezoek
TIN	Theater Instituut Nederland
VAMP	Vereniging van Actuele Muziek Podia
VIP	Vereniging van Jazz- en Improvisatiemuziek Podia
VKMC	Vereniging van Kleine Muziekpodia en Concertorganisatoren
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VNME	Vereniging Nederlandse Muziek Ensembles
VNP	Vereniging Nederlandse Poppodia
VNT	Vereniging van Nederlandse Toneelgezelschappen
VSCD	Vereniging van Schouwburg- en Concertgebouw Directies
VTP	Vereniging van Theater- en Televisie Producenten
VVT	Vereniging van Vlakkevloer Theaters

Nog even DOORPLOEGEN

KANSEN VOOR PODIUMKUNSTPRODUCTENTEN, PROGRAMMEURS EN PUBLIEK

DEEL 1

DE PODIUMKUNSTEN EN HET ACTIEPLAN CULTUURBEREIK

1.1 EEN VEELBELOVENDE START

De plannen van aanpak van de gemeenten en provincies die deelnemen aan het Actieplan Cultuurbereik tonen aan dat sprake is van een veelbelovende start. De procedure voor het tot stand komen van concrete projectplannen lijkt succesvol. De plannen van aanpak gaan over het ontwikkelen van projecten waarmee nieuw aanbod tot stand komt voor nieuw publiek.

Meer concreet gaat het veelal om:

- het ondersteunen van podiumkunstproducties van jonge (allochtone) podiumkunstenaars,
- een toename van kunstparticipatie door Nederlanders van allochtone afkomst,
- het ontwikkelen van cultuureducatie projecten voor het basis- en voorgezet onderwijs,
- projecten op het terrein van het cultureel erfgoed,
- het ontwikkelen van lokale netwerken van kunst-, cultuur- en cultuureducatie instellingen.

Op basis van de thans beschikbare informatie is te verwachten dat de projectplannen – die uiterlijk 15 december a.s. bij het Ministerie van OCenW zullen worden ingediend – het bereiken van de Actieplan doelstellingen een flink stuk dichterbij zullen brengen.

Na de presentatie van het Actieplan Cultuurbereik (in het najaar van 1999) toonden nogal wat landelijk gefinancierde (podium)kunstinstellingen en (koepel)-organisaties weinig vertrouwen in een decentrale aanpak. Velen vroegen om een stevige landelijke regie op de vormgeving en uitvoering van de decentrale plannen. Dat laatste lijkt op grond van voorafgaande constatering niet nodig.

1.2 AANDACHTSPUNTEN

Het Ministerie van OCenW heeft voor de voorbereiding van de decentrale actieprogramma's een aantal landelijke informatie bijeenkomsten georganiseerd voor ambtenaren van gemeenten en provincies. Die bleken in een behoefte te voorzien. Gemeenten en provincies geven aan ook in de toekomst informatie bijeenkomsten op prijs te stellen.

Gemeenten en provincies zijn op dit moment bezig met hun eigen planontwikkeling.

Informatie daarover is buiten het circuit van gemeenten, provincies en rijk nog niet beschikbaar. Kunst- en cultuurinstellingen vragen informatie over de decentrale actieprogramma's. Het toegankelijk maken van de decentrale projectplannen (na 15 december 2000) en het verzorgen van voor een ieder beschikbare voortgangsinformatie zal het draagvlak voor het Actieplan vergroten, kan inspireren en zal leiden tot inzicht in welke activiteiten decentraal en centraal worden uitgevoerd.

De informatie voorziening over Cultuur & School is een goed voorbeeld voor het vormgeven van een landelijk informatiepunt, het verspreiden van informatie en het vergroten van draagvlak.

In veel plannen van aanpak voor decentrale actieplannen worden voorstellen aangekondigd voor het optuigen van externe adviescommissies, voor nieuwe subsidie procedures, voor nog uit te voeren onderzoek en voor te houden discussiebijeenkomsten. Voorkomen moet worden dat een te bureaucratische aanpak de toegang tot de decentrale budgetten belemmert.

Positief is dat veel plannen van aanpak een goede samenhang laten zien met actuele gemeentelijke en provinciale cultuurnota's. In enkele gemeenten lijkt het er echter op dat die samenhang vooral vorm krijgt door nieuwe plannen, gefinancierd met 'bestaand geld'.

Dat dreigt ten koste te gaan van op dit moment – in die gemeenten – goed functionerende (podium) kunstinitiatieven. Het Actieplan heeft de bedoeling nieuw rijksgeld te matchen met nieuw gemeentelijk en provinciaal geld. Dat moet gewaarborgd zijn, ook op decentraal niveau.

Slechts enkele plannen van aanpak geven aan dat door het rijk, provincie of gemeente gesubsidieerde instellingen (ondermeer podiumkunstproducenten en podia) zullen worden uitgenodigd plannen te ontwikkelen voor het verbreden van hun activiteiten gericht op het bereiken van nieuwe doelgroepen. De instellingen zelf en ook gemeenten en provincies kunnen naar elkaar toe meer initiatief tonen.

Uit de plannen van aanpak is nog niet goed te destilleren hoe afstemming met activiteiten op het terrein van Cultuur & School plaats zal vinden. Betaalbaar receptief podiumkunstaanbod ontbreekt nagenoeg voor leerlingen in de onderbouw van het basisonderwijs en voor leerlingen in de 1e fase van het voortgezet onderwijs en het vmbo.

Gedigitaliseerde informatie over receptief kunstaanbod is via het LOKV (abonnement Kunst in Zicht) beschikbaar voor zover het gaat om jeugdtheater, jeugddans, muziekaanbod voor kinderen en jongeren en een beperkt aantal beeldende kunst tentoonstellingen.

Het aanbod van andere aanbieders (musea, bibliotheken, podia, schrijvers, beeldende kunstenaars, podiumkunstproducenten, popmuziek, jazz- en wereldmuziekaanbod, het aanbod van vrije producenten en het filmaanbod) is niet gebundeld en gedigitaliseerd voor scholen en voor individuele leerlingen beschikbaar.

Binnen Cultuur & School wordt prioriteit gegeven aan de informatie voorziening voor scholen en het versterken van de vraag van scholen. Om er voor te zorgen dat ook binnen Cultuur & School projecten de actieplan doelstellingen gerealiseerd worden verdient het verbreden van de beschikbare informatie over kunstaanbod, het tot stand komen van receptief aanbod voor eerdergenoemde doelgroepen en het versterken van de koopkracht van het onderwijs extra aandacht.

1.3 VOORSTELLEN VOOR HET DECENTRALE DEEL VAN HET ACTIEPLAN CULTUURBEREIK

1 *Globaal toetsen van lokale en provinciale actieprogramma's door het Ministerie van OCenW, uiterlijk per 1 februari 2001.*

Aandachtspunten:

- Eenvoudige procedures voor de toegang tot decentrale budgetten.
- Nieuw geld voor actieprogramma's.
- Stimuleren van deelname aan decentrale actieprogramma's door podiumkunstproducenten en podia.

2 *Op basis van de globale toetsing definiëren en bekend maken van welke Actieplan resultaten landelijk, provinciaal, lokaal en landelijk zullen worden bereikt en binnen welke termijn.*

3 *Inrichten van een landelijke informatiepunt Actieplan Cultuurbereik. (werkwijze Cultuur en School)*

Taken van zo'n informatiepunt:

- informatie uitwisseling o.a. website, voortgangsbuletin en centrale bijeenkomsten voor gemeentelijke- en provinciale ambtenaren,
- toegankelijk maken van gemeentelijke – en provinciale actieprogramma's,
- verzamelen en voor een ieder toegankelijk maken van goede voorbeelden,
- inhoudelijke ondersteuning (op verzoek) van gemeenten en provincies,
- bezoeken van decentrale projecten.
- afstemming met de landelijke aanpak Cultuur & School en Cultureel Erfgoed.

4 *Bij besteden van Cultuur & School budgetten extra aandacht besteden aan:*

- het tot stand komen van – kleinschalig in scholen te presenteren – podiumkunst aanbod voor de onderbouw van het basis onderwijs, de 1e fase van het voortgezet onderwijs en het vmbo.
- het versterken van de koopkracht van scholen.
- op landelijk niveau verbreden van gedigitaliseerde informatie over kunstaanbod.

Nog even DOORPLOEGEN

KANSEN VOOR PODIUMKUNSTPRODUCTENTEN, PROGRAMMEURS EN PUBLIEK

DEEL 2

OP WEG NAAR MEER EN NIEUW PUBLIEK

2.1 HET GESUBSIDIEERDE PODIUMKUNSTAANBOD IN DE PERIODE 2001-2004

Het gesubsidieerde deel van het podiumkunst aanbod komt de komende 4 jaar tot stand als resultaat van de besluitvorming over het Cultuurnota-advies 2001-2004 van de Raad voor Cultuur. Begin mei 2000 bracht de Raad haar advies uit, getiteld 'van de schaarste ende overvloed'. De titel is treffend. Er is inderdaad sprake van een schaarste aan middelen, maar als de raadsadviezen worden opgevolgd is de uitkomst desondanks een overvloed aan gesubsidieerd podiumkunstaanbod. Meer producenten zullen een plek vragen in de programmering van de podia. Daarvoor is koopkracht van de podia nodig.

De koopkracht van podia staat al langere tijd onder druk. De meeste schouwburgen, concertzalen en ook de andere podia beschikken niet over substantiële programma-budgetten. Commitment van lokale overheden is in ruime mate aanwezig voor de grote en middelgrote schouwburgen, concertzalen, poppodia en vlakke vloertheaters, maar vertaald zich vooral in substantiële exploitatiebijdragen en bescheiden of geen bijdragen voor het programmabudget. Vooral de kleinere podia (vlakke vloertheaters, jazz- en poppodia, podia voor nieuwe- en/of kamermuziek) ontberen vaak substantiële bijdragen voor exploitatie en programmering.

Een bijkomend effect van de te verwachten uitkomsten van het Raadsadvies is een toename van de druk op de ad-hoc productiebudgetten van het Fonds voor de Podiumkunsten, het Fonds voor Amateurkunst en wellicht ook de gemeenten en provincies die productiebudgetten beschikbaar stellen.

2.2 DE AFNAME VAN HET GESUBSIDIEERDE PODIUMKUNST- AANBOD IN DE PERIODE 2001-2004

In het advies van de Raad voor Cultuur is – met uitzondering van het deeladvies muziek – weinig te vinden over hoe het verbeteren en zo mogelijk vergroten van de afname van het gesubsidieerde podiumkunstaanbod gerealiseerd kan worden. Sinds 1995 is echter al veel gesproken en geschreven over het versterken van de afname van zowel het zogenaamde brede kwaliteitsaanbod als van het complexe kwaliteitsaanbod*.

Hetzelfde geldt voor de manier waarop de kleinschalige podiumkunsten worden ondersteund. Informatie daarover is beschikbaar in notities van het Ministerie van OCenW, de VNG, het Fonds voor de Podiumkunsten en een rapport van het Walter Maas Huis. In door het Fonds voor de Podiumkunsten (met extra OCenW budget) gefinancierde programmeringsimpuls projecten is geëxperimenteerd met en ervaring opgebouwd over nieuwe werkwijzen.

* De begrippen breed- en complex kwaliteitsaanbod zijn ontleend aan een bijlage bij het beleidsplan 1997-2000 van het Fonds voor de Podiumkunsten, zie deel 4 van deze rapportage.

Uit gesprekken en uit eerdere rapporten en notities komt – onder meer – het belang naar voren van een directe relatie tussen een kunstproducent (of zijn vertegenwoordiger) en een programmeur. Het tot stand komen van de mooiste voorstellingen en concerten, geprogrammeerd in de best mogelijk omstandigheden, is vooral afhankelijk van de mate waarin allianties tot stand komt tussen de mensen die voor een goed verloop van het proces van aanbod en afname afhankelijk van elkaar zijn.

Acteurs, actrices, dansers, musici, regisseurs, componisten, dramaturgen, technici, vormgevers, zakelijk leiders, pr medewerkers e.a. verbinden zich aan elkaar voor het maken van een productie. Programmeurs, technici, medewerkers van publiciteit-, kassa en horeca diensten verbinden zich aan elkaar voor het realiseren van de mooiste programmering.

Als de inspanningen van producenten en van podia samen komen is de meeste kans aanwezig dat het publiek geniet van de geprogrammeerde voorstelling of het concert. De dagelijkse praktijk maakt duidelijk dat een directe relatie tussen aanbieder (of zijn vertegenwoordiger) en afnemer, met waar nodig een ondersteunende en/of adviserende rol van anderen, de meeste kans op succes biedt.

Ook geldt dat kunstenaars, maar ook podia, tijd nodig hebben om zich in – 1e instantie – los van elkaar te ontwikkelen om vervolgens een relatie met elkaar te zoeken, gericht op het bereiken van zoveel mogelijk publiek. Voor het bieden van kansen aan zo'n ontwikkeling is een financieel commitment van lokale-, provinciale en/of de landelijke overheden onontbeerlijk.

Beleidsmatig vertaald, betekent dat:

- 1 *Bevorder het tot stand komen van een directe relatie tussen kunstproducenten en podia.*
- 2 *Stimuleer samenhang tussen artistieke en bedrijfsmatige ambities van kunstproducenten en podia.*
- 3 *Zorg voor een financiering die de samenhang bevordert tussen artistieke ontwikkeling, podiumkunstproductie, diversiteit in programmering en in publieksbereik.*

2.3 AAN DE VOORAVOND VAN EEN NIEUWE CULTUURNOTA PERIODE

Sinds de podiumkunsten-operatie van 1985, bestaat de volgende taakverdeling tussen gemeenten, provincies het en rijk. De rijksoverheid zorgt voor subsidiëring (meerjarig in de Cultuurnota of ad-hoc via het Fonds voor de Podiumkunsten) van het aanbod.

Binnen de rijkstaak valt ook de financiering van landelijke instellingen die de afname van het kleinschalige podiumkunstaanbod ondersteunen.

De provincies betalen de distributie van dat aanbod en de gemeenten zorgen voor de afname. Enkele gemeenten en provincies verstrekken ook productie-subsidies.

De Cultuurnota-systematiek, het oprichten van het Fonds voor de Podiumkunsten, goed werk van kunstproducenten en podia, van landelijk en/of provinciaal gesubsidieerde distributie instellingen, van provincies en gemeenten hebben geleid tot een grote artistieke diversiteit, tot veel aanbod en tot een goed en groot aantal podia.

Er is nog steeds veel beweging.

En in veel gemeenten worden op dit moment podia verbouwd of zijn ambitieuze nieuwbouw en verbouw plannen in ontwikkeling. Publieksaantallen vertonen een stijgende lijn.

Enkele waarnemingen:

- De Staatssecretaris vraagt om nog meer dynamiek.
- De Raad voor Cultuur zet zelf vraagtekens bij de Cultuurnota-systematiek.
- Het Fonds voor de Podiumkunsten wijzigt haar subsidie- en advies-systematiek.
- Podia (grotere en kleinere) produceren eigen kunstaanbod.
- Producenten ontwikkelen samen met podia speciale projecten en spelen langer op één plek.
- Producenten programmeren meer en meer op eigen podia.
- De SPTC wordt Bureau Promotie Podiumkunsten.
- Cultuur en School neemt een grote vlucht.
- Enkele landelijke instellingen gaan een verregaande samenwerking aan.
- Het LOKV wordt omgevormd tot EC i.o. (Expertise Centrum Cultuureducatie)
- Het LOKV (Muziek) Impresariaat krijgt een negatief advies van de Raad en lijkt daarmee te verdwijnen.
- In de programmeringsimpuls projecten, die door het FPK zijn gesubsidieerd, zijn nieuwe publieksstrategieën, nieuwe marketingconcepten en nieuwe vormen van samenwerking tussen aanbieders en afnemers ontwikkeld.
- Grote en kleine podia vragen om financiële ondersteuning voor hun programmering en voor extra marketing inspanningen.
- De grotere poppodia vragen financiële ondersteuning voor 'eigen producties'. Het NPI podiumplan biedt daarvoor geen financiële ruimte.
- Meerjarig gesubsidieerde gezelschappen en ensembles vragen extra financiële ondersteuning voor meer en betere marketing.
- Kleinere, ad-hoc gesubsidieerde gezelschappen en ensembles hebben behoefte aan organisatorische- en financiële ondersteuning.
- Zapgedrag van 'het publiek' vraagt om meer gerichte publiciteit en marketing.
- Er is veel en vooral artistiek vormgegeven publiciteitsmateriaal beschikbaar bij voorstellingen en concerten.
- Collectieve podiumkunstmarketing is steeds vaker, een gespreksonderwerp.
- Informatie over het podiumkunstaanbod is niet centraal, gedigitaliseerd, beschikbaar.
- Informatie over het programmaprofiel van een podium is niet centraal, gedigitaliseerd, beschikbaar.
- ICT is in de samenleving niet meer weg te denken, de podiumkunsten sector is toe aan een inhaalslag.

2.4 DE KWANTITATIEVE VERHOUDING TUSSEN AANBOD EN AFNAME IS MOEILIK TE DUIDEN.

2.4.1 De gesubsidieerde podiumkunstproducenten

Als de adviezen van de Raad voor Cultuur worden opgevolgd, inclusief het beschikbaar komen van de door de Raad gevraagde extra middelen zijn er vanaf 1 januari 2001 minimaal 377 gesubsidieerde producenten per seizoen.

Het betreft:

- toneel, dans, muziektheater gezelschappen, orkesten, koren, ensembles, jazz/impro-, pop-, niet-westerse muziekgroepen.
- productiehuisen / werkplaatsen.
- producerende festivals.

Totaal meerjarig door OCenW gesubsidieerde producenten 214*

Per seizoen door het Fonds voor de Podiumkunsten te honoreren
ad-hoc producenten (prognose, gebaseerd op jaarverslag 1999) 163

Totaal 377

2.4.2 De podia voor het gesubsidieerde aanbod

Een onderzoek van Het Erasmuscentrum voor Kunst en Cultuurwetenschappen, getiteld; Speelruimte voor kleinschalige podiumkunsten, uitgevoerd door Teunis IJdens en Robert Oosterhuis, spreekt over 407 podia, incl. de VSCD podia die kleinschalig gesubsidieerd aanbod programmeren. Gegevens van de VSCD leren dat 123 VSCD podia / concertzalen 224 podia hebben (gegevens VSCD 1997). 89 daarvan zijn ook onderwerp van het onderzoek van het Erasmuscentrum. De volgende rekensom leert dat er in ieder geval 542 podia zijn voor de programmering van gesubsidieerd aanbod. Podia in scholen en eigen podia van gesubsidieerde gezelschappen zijn buiten beschouwing gelaten.

407 podia voor gesubsidieerd aanbod, incl. 89 VSCD podia (gegevens Erasmuscentrum)

+

224 VSCD podia (123 schouwburgen en concertzalen (gegevens VSCD)

-

89 podia (dubbeltelling)

= 542 podia voor het gesubsidieerde aanbod.

Gegevens over de 'koopkracht' van podia (inclusief scholen), over de inkomsten die kunstproducenten nodig hebben voor het maken en spelen van hun al of niet gesubsidieerde producties zijn – centraal geordend – niet beschikbaar.

* Producenten brengen in een seizoen over het algemeen meerdere voorstellingen en concerten uit. Het aanbod van vrije producenten en de door lagere overheden gesubsidieerde producenten is buiten beschouwing gelaten.

2.5 DISCREPANTIE TUSSEN AANBOD EN AFNAME

Het is een warrig beeld. De werkelijke verhouding tussen aanbod en afname is niet zomaar één, twee, drie te kwantificeren. Goed aanbod schept zijn eigen vraag is een algemeen gehanteerd uitgangspunt. Ten aanzien van de 'reguliere' podiumkunstprogrammering lijkt er echter een discrepantie te zijn tussen de kwantiteit van het aanbod en de 'fysieke' opname capaciteit van de podia. Daar staat tegenover dat een groot deel van de scholen (nog) niet wordt bediend.

De podiumkunstensector is toe aan een artistieke en kwantitatieve onderbouwing van beleid en subsidie voorwaarden. Op dit moment zijn beleid en daarvan afgeleide subsidievoorwaarden vooral artistiek inhoudelijk onderbouwd. In het licht van te verwachten effecten van het Raadsadvies en ook ten behoeve van door de Raad voor Cultuur aangekondigde programmeringsfonds discussie is kwantitatief onderzoek nodig. Zo'n onderzoek zou ook handen en voeten kunnen geven aan het eerder door de Raad geïntroduceerde zgn. 'functiedenken'. Het is aan te raden de programmeringsimpuls projecten 1997-2000 in uit te voeren onderzoek te betrekken.

Een voorstel voor onderzoek naar:

- door het aanbod gewenste c.q. n.a.v. subsidievoorwaarden noodzakelijke aantal voorstellingen/concerten en de daarvoor thans beschikbare c.q. gewenste koopkracht van podia.
- de inhoudelijke en kwantitatieve resultaten van de – door het Fonds voor de Podiumkunsten gefinancierde – programmeringsimpulsprojecten 1997-2000.
- hoe een toename van de afname van receptief aanbod in het basis- en voortgezet onderwijs kan worden gerealiseerd.*

2.6 KUNSTBELEID IS VOORAL KUNSTENAARSBELEID

Landelijke subsidiënten (OCenW en FPK) gaan er vanuit dat producties die met substantiële landelijke productiesubsidies zijn gemaakt *zonder extra speel-subsidies* hun weg naar podia en publiek vinden. De productiesubsidie voor een bepaalde voorstelling/concert wordt verstrekt om mogelijk te maken dat de producent een in de markt haalbare uitkoopsom kan vragen.

Het publieksbereik en een reële toegangsprijs moeten vervolgens samen ongeveer het bedrag opbrengen van de gevraagde uitkoopsom.

Vaak is sprake van een andere praktijk:

Groot en kleinschalig gesubsidieerd kwaliteitsaanbod wordt via bijdragen van landelijke organisaties extra ondersteund met uitkoopsubsidies, bovenop de al verstrekte productiesubsidies. Soms nemen producenten genoegen met een lagere uitkoopsom, door op partage-basis te spelen of door een voorstelling/concert voor een lagere uitkoopsom aan te bieden. Het verschil wordt dan in de exploitatie van betreffende producenten 'bijgepast' uit het totale meerjarig subsidie van betreffende producent, of in het geval van een vrije producent 'afgeboekt' op een andere productie. Zo'n praktijk is noodzakelijk omdat het (gesubsidieerde) kwaliteitsaanbod vaak nog een te klein publiek bereikt.

* Er zijn 8044 scholen voor primair onderwijs met 1.653.000 leerlingen en 643 scholen voor voortgezet onderwijs met 827.000 leerlingen. De potentiële afname van kunstaanbod in het onderwijs is veel groter dan nu wordt benut.

De recette is daardoor meestal niet voldoende om de gevraagde uitkoopsom op te brengen.

Veel muziekaanbod (kamermuziek, jazz, wereldmuziek, muziek voor kinderen) en popmuziek aanbod komt tot stand zonder productiesubsidies.

De 'eigenheid' van het aanbod; nauwelijks groepsvorming, per concert wisselende groepssamenstellingen, korte productietijd, relatief korte tournees en – vooral – in de popsector, een sterke marktwerking, zorgt ervoor dat de 'makers-praktijk' niet past bij de meerjarige en de ad-hoc subsidiëring. De tijd en soms ook de professionaliteit die nodig is om een ingang te vinden in de 'subsidiepraktijk' is vaak niet aanwezig. Voor een groot deel van het genoemde muziekaanbod geldt echter ook dat de recetteopbrengst bijna nooit voldoende is voor het betalen van de gevraagde uitkoopsom. Landelijke organisaties stellen ook voor de afname van dit niet gesubsidieerde kwaliteitsaanbod uitkoopsubsidies beschikbaar.

Als het Fonds voor de Podiumkunsten subsidies voor muziekprojecten toekent, zijn dat eerder uitkoopsubsidies dan echte productiesubsidies.

Met het instrument van de uitkoopsubsidie wordt de marktwerking voor delen van het gesubsidieerde en niet gesubsidieerde podiumkunstaanbod afgezwakt. Desondanks is bekend dat veel gesubsidieerde producenten de door subsidiënten voorgeschreven eigen inkomsten en/of de opgelegde spreidingseisen niet altijd halen. Sancties op het niet halen van dergelijke subsidievoorwaarden zijn nagenoeg afwezig.

Het 'kunstmatig' afzwakken van de marktwerking en het 'soepel' omgaan met subsidievoorwaarden duidt op grote aandacht en zorg voor podiumkunstenaren. Beleidsmatig vindt men het van belang dat het kwaliteitsaanbod de tijd krijgt zich te ontwikkelen om zonder al te veel financiële belemmeringen een eigen plaats in de markt te veroveren. Daarmee wordt geaccepteerd dat het financiële risico bij de afname van delen van het aanbod voor podia nagenoeg afwezig is. Dat is algemeen aanvaard kunstbeleid en vooral ook kunstenaarsbeleid.

2.7 SUBSIDIEREGELINGEN VOOR UITKOOPSUBSIDIES

Budgetten voor uitkoopsubsidies worden tot nu toe uitgezet via een groot aantal (subsidie)regelingen. Een aantal podia maakt gebruik van meerdere regelingen. De verschillende landelijke instellingen hanteren 'eigen' selectiecriteria voor het te subsidiëren aanbod en voor de deelnemende podia. Alleen de repriseregeling van het Fonds voor de Podiumkunsten kent een bezwaarprocedure.

De werkwijze van de meeste landelijke instellingen wordt gekenmerkt door een aanbod gestuurde (centrale) aanpak. In regelingen van MTN/VIP, NPI, VNP, VVT, Gaudeamus en FPK hebben podia (de vraag) een directe inbreng. Voor de selectie van het theater- en dansaanbod werkt MTN met commissies waarin vertegenwoordigers van podia zijn vertegenwoordigd (indirecte vraag). Over het algemeen is sprake van tekortsubsidiëring. De landelijke bijdragen vormen een 'vast' onderdeel van de programmerings-budgetten van de betreffende podia.

In de meeste gevallen kunnen de podia ook een beroep doen op een bescheiden promotionele ondersteuning bij aangeboden voorstellingen en concerten.

Impresariaat werkzaamheden (contractafhandeling en datacoördinatie) voor aanbieders en/of podia worden door het Nederlands Impresariaat en het LOKV verzorgd. Zij brengen daarvoor bemiddelingskosten aan de podia in rekening.

In het veld worden bij de huidige werkwijze een aantal kanttekeningen geplaatst: Allereerst wordt vastgesteld dat door de inspanningen van de landelijke instellingen het kwaliteitsaanbod een stevige plek op de podia heeft gevonden. Tegelijkertijd is waar te nemen dat sommige instellingen zelf (MTN, NI, Gaudeamus, MuziekGroepNederland, St.OOM), koepelorganisaties van podia en/of producenten (VVT, VNME, VNT, VSCD, VIP, VNP) en ook de rijksoverheid vragen om een andere aanpak.

Opmerkingen over de regelingen van MTN, NI, NPI, Gaudeamus en – in mindere mate – van het Fonds voor de Podiumkunsten en de activiteiten van Rasa gaan vooral over:

- Voor sommige podia te veel verschillende regelingen,
- Vooral een monodisciplinaire aanpak,
- Geen transparante selectie- en beoordelingscriteria voor aanbieders en afnemers,
- Onvoldoende aandacht voor nieuwe werkwijzen van producenten en podia,
- Geen toegang tot subsidies voor instellingen/podia buiten de reguliere circuits,
- Publieksbereik lijkt soms niet de 1e prioriteit,
- Het verstrekken van subsidie door dezelfde organisatie die het aanbod selecteert kan leiden tot een concentratie van macht.
- Eigenlijk is sprake van subsidiëring door organisaties die daarvoor niet zijn toegerust, c.q. tot wiens taakstelling het verstrekken van overheidssubsidies niet hoort.
- Bezwaarprocedures ontbreken.

Actoren binnen de kamermuziek geven aan dat de organisatiegraad van zowel aanbieders als afnemers gering is en dat daarom veel ondersteunende taken alleen op centraal kunnen worden uitgevoerd. Voor een groot deel van het popmuziek- en jazz/impro aanbod en voor de kleinere pop- en jazz/impro podia en de kleinere culturele centra geldt hetzelfde.

NB: Kleinere culturele centra zijn de podia die een multidisciplinaire programmering hebben en die geen lid zijn VVT of VSCD.

NB: Eerder genoemd onderzoek van het Erasmuscentrum voor Kunst en Cultuurwetenschappen geeft informatie over de omvang en de verdeling van de beschikbare uitkoopsom subsidies.

2.8 HET VERSTERKEN VAN DE VRAAG VAN PODIA

In deel 1 van deze rapportage is aangegeven dat verwacht mag worden dat in het decentrale deel van het Actieplan Cultuurbereik goede stappen zullen worden gezet. Gemeenten en provincies zijn volop bezig om plannen te ontwikkelen nieuw aanbod voor nieuwe publieksgroepen. Het direct versterken van de koopkracht van podia voor het verbreden van de bestaande programmering krijgt echter op decentraal niveau – vooralsnog – een lagere prioriteit.

Al in de nota Cultuur als Confrontatie werd een programmeringsbudget accommodaties aangekondigd. In dat programmeringsbudget accommodaties zouden de bestaande rijkssubsidies voor afnamestimulering in de podiumkunsten moeten opgaan.

Een concentratie van de verschillende regelingen en budgetten van Het Nederlands Impresariaat, Muziek en Theater Netwerk, Gaudeamus, het Nationaal Pop Instituut en het tijdelijke programmeringsimpulsbudget van het Fonds voor de Podiumkunsten zou moeten leiden tot meer slagkracht en het versterken van de programmering van podia, gericht op het bereiken van meer en nieuw publiek. Even leken de genoemde rijkssubsidies onderdeel te worden van de financiering van de decentrale Actieprogramma's. Inmiddels is duidelijk dat ook op centraal niveau budget beschikbaar blijft.

2.9 NIEUW EN MEER PUBLIEK DOOR LANDELIJK BUDGET

In de vele gesprekken die voor het maken van deze rapportage zijn gevoerd en uit notities van OCenW, VNG, het Fonds voor de Podiumkunsten, het Walter Maas Huis en VSCD/VNT komen voor maatregelen op centraal niveau – binnen het Actieplan Cultuurbereik – drie thema's naar voren.

1 Passende productiesubsidies voor beginnende producenten

Initiatieven die nog in ontwikkeling zijn kunnen moeilijker dan anderen voldoen aan de voorwaarden die gelden bij productiesubsidies.

Het toekennen van subsidies moet mogelijk maken dat de uitkoopsom – die nodig is om hun productiebegroting rond te krijgen, c.q. die door podia moet worden betaald – lager is dan van initiatieven die al een plaats in de markt hebben c.q. waar al voldoende publiek voor is.

Dat heeft consequenties voor de wijze van subsidiëring door lokale/provinciale/landelijke fondsen. Voor beginnende producenten is – ten opzichte van anderen – meer subsidie nodig voor minder strikte spreidingseisen, voor minder voorstellingen en concerten.

Uitgangspunt moet zijn: Bij de start van een carrière (de eerste twee tot drie opeenvolgende projectaanvragen) de productiekosten en een reëel aantal speelbeurten subsidiëren, zodanig dat de 'zelf te verdienen' uitkoopsommen in de markt haalbaar zijn.

De subsidieregelingen van het Fonds voor de Podiumkunsten in 2000/2001 zijn aanmerkelijk vereenvoudigd en komen nu tegemoet aan voornoemd principe.

In het najaar start het Fonds voor de Podiumkunsten gesprekken met lagere overheden die ook productie subsidies verstrekken. Inzet van die gesprekken is het beter op elkaar afstemmen van subsidievoorwaarden, beoordelingscriteria en besluitvormingsprocessen.

De Raadsadviezen gaan in de richting van een nogal bescheiden meerjarige subsidies voor een groot aantal initiatieven die voor het eerst worden opgenomen in de Cultuurnota. Goed moet worden afgesproken hoe aanvullende subsidies – bijvoorbeeld via het Fonds voor de Podiumkunsten of via aanvullende provinciale/lokale subsidies – verkregen kunnen worden, anders zullen die initiatieven moeilijk kunnen voldoen aan ‘eigen inkomsten en spreidingseisen’ en grote moeite hebben om zich een eigen plaats op de podia te verwerven.

2 Een iets gewijzigde taakstelling van en financiering voor MTN, NI, Gaudeamus, NPI en LOKV Impresariaat en in het verlengde daarvan een betere afstemming met en financiering voor de activiteiten van Rasa, MuziekGroepNederland (Donemus en CNM), en St.OOM.

3 Een landelijk fonds voor programma- en marketingondersteuning.

Voor de activiteiten van de hiervoor bij 2 genoemde landelijke organisaties en van die van een landelijk fonds voor programma- en marketingondersteuning zou een helder onderscheid tussen enerzijds het beoordelen van plannen en het toekennen van landelijke subsidies en anderzijds het uitvoeren van daarmee gefinancierde activiteiten uitgangspunt moeten zijn. Voor beide geldt dat de uitkomst van hun activiteiten moet leiden tot meer en nieuw publiek voor de podiumkunsten.

2.10 LANDELIJKE ORGANISATIES VOOR DE ONDERSTEUNING VAN DE KLEINSCHALIGE PODIUMKUNSTEN

Het eerder genoemde rapport van het Walter Maas Huis geeft aan welke taken een aantal landelijke organisaties op het terrein van de muziek zelf formuleerden. De door hen beschreven taken zijn ook van toepassing op andere disciplines binnen de kleinschalige podiumkunsten.

Het gaat om de volgende – op landelijk niveau – uit te voeren taken:

Voor podiumkunsten:

- Organisatorische ondersteuning (impresariaatfunctie).
- Promotionele ondersteuning.

Voor podia:

- Programma-advies en promotionele ondersteuning.
- Financiële ondersteuning.

In de popmuziek is op landelijk niveau zelden sprake van organisatorische ondersteuning van het aanbod. De andere taken worden wel door het Nationaal Pop Instituut voor popmusici en/of de podia uitgevoerd.

In veel gesprekken werd benadrukt dat landelijke ondersteuning van producenten en podia zou moeten leiden tot:

- het versterken van de kwaliteit van producenten en podia,
- een structurele toename van programma en marketing budgetten,
- goede presentatie mogelijkheden voor nieuw aanbod,
- het stimuleren en ondersteunen van de ontwikkeling van gezamenlijke projecten van producenten en podia,

- programma en marketing subsidie voor podia.
- marketing subsidie voor gezamenlijke plannen van producenten en podia.

Een 1e uitwerking van de taken voor producenten en podia levert het volgende beeld op:

Daarbij is aangegeven hoe de financiering van taken zou kunnen gaan.

ONDERSTEUNINGSTAAK	VOOR PRODUCENTEN	VOOR PODIA	FINANCIERING
organisatorische ondersteuning	database aanbod/website	database aanbod/website	OCenW
impresariaat/werkgeverschap/datacoördinatie	contractafhandeling	bemiddeling	OCenW*
promotionele ondersteuning	aanbodpresentaties		
	binnen- en buitenland buitenland promotie		OCenW OCenW
programma advies	podiumpresentatie advies	inhoudelijk advies	OCenW
bijzondere projecten	projectmanagement	projectmanagement	FONDS
	projectkosten	projectkosten	FONDS
uitkoopsubsidie		subsidie via podiumplan	FONDS
productmarketing	subsidie	subsidie	FONDS
collectieve marketing	subsidie	subsidie	FONDS

* Impresariaat /werkgeverschap / datacoördinatie betreft vooral de kleinschalige kamermuziek, de jazz/impro-muziek, muziek voor kinderen en wordt op dit moment uitgevoerd door:

- Nederland Impresariaat voor de kamermuziek, de grootschalige jazz en muziek voor kinderen op concertpodia.
- MuziekenTheaterNetwerk voor de kleinschalige jazz.
- LOKV Muziekimpresariaat voor muziek voor het onderwijs

2.11 EEN FONDS VOOR PROGRAMMA- EN MARKETING ONDERSTEUNING

Twee documenten bieden goede informatie voor het verhelderen van functie en taken van een fonds voor programma- en marketingondersteuning.

De bijlage bij het beleidsplan 1997-2000 van het Fonds voor de Podiumkunsten zegt belangrijke dingen over het verbeteren van de koopkracht van podia en daarmee de relatie tussen aanbod en afname. Een voorstel 'centraal fonds' van VNT en VSCD doet dat voor de manier waarop publiciteit en marketing van producenten en podia kan worden ondersteund.

Met het inrichten van een landelijk fonds wordt tegemoet gekomen aan de vraag naar het versterken van podia. Tevens kan – met behoud van de expertise en de ondersteunende taken van landelijke instellingen (zie paragraaf 2.10) – een betere en transparantere toegang tot landelijke subsidies worden gerealiseerd. Landelijke instellingen, maar ook podia, kunnen een beroep doen op uitkoopsubsidies en op subsidie voor product- en collectieve marketing.

De beoordeling van plannen en het toekennen van subsidies gebeurt door een onafhankelijke instantie (het fonds). De ontwikkeling en uitvoering van plannen en projecten vindt dicht op of door podiumkunstproducenten en podia plaats.

Essentieel voor de te ontwerpen subsidieregeling(en) van het fonds is het uitgangspunt; meer en nieuw publiek. Het fonds zal plannen moeten honoreren die overtuigen d.w.z. die daadwerkelijk leiden tot meer publiek. Aanvragen gaan niet over productiesubsidies.

Beoordeling van plannen vindt niet plaats op artistieke gronden. Het artistieke oordeel over producenten en hun producties is namelijk ofwel al gegeven door het toekennen van een meerjarig cultuurnota subsidie ofwel vindt plaats bij het toekennen van productiesubsidies door het Fonds voor de Podiumkunsten of lokale / provinciale kunstfondsen, ofwel ligt in handen van podia die een bepaalde al gesubsidieerde of ongesubsidieerde voorstelling / concert opnemen in hun programmering. Plannen die bij het fonds voor programma- en marketing ondersteuning worden ingediend gaan over hoe op een realistische manier meer en nieuw publiek kan worden bereikt en over de kosten die daarvoor moeten worden gemaakt. Effectmeting en verantwoording van bereikte publieksresultaten is onderdeel van een subsidietoekenning.

Spreiding over disciplines, regio's en podia is ook een onderwerp waar naar gekeken wordt, maar pas in tweede instantie. Het gaat allereerst om het honoreren van de meest kanshebbende plannen. Product gerichte marketing plannen komen in aanmerking voor subsidie als daadwerkelijk sprake is van een meerjarige samenwerking van één of meer producenten en podia. Plannen voor collectieve marketing zijn – in principe – subsidiabel als het gaat om een gezamenlijk plan van één of meer landelijke vertegenwoordigers van producenten en podia.

Op grond van voornoemde criteria zal het aantal aanvragen beperkt zijn. Een paar honderd aanvragen per jaar, waarvan een deel meerjarig vraagt om, een kleine compacte organisatie. Het optuigen van een nieuw landelijk fonds ligt niet voor de hand.

Beter kan gebruik worden gemaakt van de expertise van het Fonds voor de Podiumkunsten. Het fondsbestuur FPK beperkt zich dan tot het faciliteren van de werkzaamheden van een nieuwe afdeling van het fonds, stelt het beleidsplan, het werkplan, de begroting en de jaarrekening formeel vast. Onder de vlag van dat fondsbestuur kan via een Adviesraad, waarin vertegenwoordigers van producenten en podia zitting, de inbreng van en draagvlak binnen de podiumkunstsector worden gewaarborgd. De Adviesraad heeft – overeenkomstig de huidige praktijk bij kunstfondsen – vooral een beleidsadviserende rol.

De Adviesraad beoordeelt – voorafgaande aan de formele vaststelling – het meerjarig beleidsplan, het jaarwerkplan, het jaarverslag en de subsidieregelingen en adviseert het fondsbestuur over effecten van subsidiëring op publieksbereik, regionale spreiding van gesubsidieerd en ongesubsidieerd aanbod, ontwikkelingen binnen disciplines en samenhang met cultuur en school. Om belangenverstremgeling te voorkomen (leden van de Adviesraad hebben belang bij subsidies voor hun achterban c.q. hun eigen gezelschap of podia) beoordeelt een kleine onafhankelijke commissie, met programma- en marketingexpertise, bij het fonds ingediende subsidieverzoeken en volgt zij gesubsidieerde activiteiten.

Het fonds voert de volgende subsidieregelingen uit:

- 1 Regeling ondersteuning product-marketing voor het kwaliteitsaanbod (breed en complex)
- 2 Regeling voor collectieve podiumkunstmarketing.
- 3 Regeling podiumplannen.

2.12 OVERGANG SEIZOEN 2000/2001 NAAR 2001/2002 EN VERDER

Veel van wat in het voorafgaande is geformuleerd heeft nog concrete uitwerking nodig. Landelijke instellingen (MTN, het Nederlands Impresariaat, Gaudeamus, het LOKV en het NPI) zou gevraagd moeten worden zelf het voortouw te nemen voor het verder uitwerken van een iets gewijzigde taakstelling.

Goed overleg van NPI met de VNP*, van MuziekGroepNederland (CNM+Done-mus), St.OOM en Rasa met MTN, NI, Gaudeamus en het LOKV is daarbij een voorwaarde.

Het onderzoek van het Walter Maas Huis gaf aan dat een aantal organisaties (NI, Gaudeamus, MuziekGroepNederland en St.OOM) streven naar een alliantie. Dat streven is niet omgezet in concrete afspraken. Het is echter nog steeds van belang dat een centrale informatievoorziening voor podia en publiek tot stand komt en dat overlap in de werkzaamheden van genoemde instellingen wordt voorkomen.

Onder leiding van een onafhankelijk voorzitter zou genoemde instellingen gevraagd moeten worden – uiterlijk per 1 januari 2001 – aan te geven hoe hun werkzaamheden zich tot elkaar verhouden en zou een centrale informatievoorziening moeten worden gerealiseerd.

Het Fonds voor de Podiumkunsten zou gevraagd moeten worden voorstellen te ontwikkelen voor regelingen en werkwijze van een afdeling landelijk programma- en marketing fonds.

Voor het ontwikkelen van beide soorten voorstellen is betrokkenheid bij en afstemming met de verschillende branche- en koepelorganisaties (podiumverenigingen) van bijzonder groot belang. Een door het Ministerie van OCenW in te stellen werkgroep zou de afstemming tussen en de voortgang van beide trajecten moeten bewaken.

Daarnaast is het uiteraard noodzakelijk om vooraf aan te geven binnen welke financiële randvoorwaarden planontwikkeling kan plaats vinden.

De podiumkunstsector heeft herhaaldelijk aangegeven dat men er van uitgaat dat ook op landelijk niveau in de nieuwe Cultuurnota periode op centraal niveau een substantieel bedrag beschikbaar wordt gesteld. Eind juni werd door het Ministerie van OCenW aangegeven dat voor de ondersteuning van de podiumkunsten op landelijk niveau 6 miljoen beschikbaar blijft. Dat bedrag komt bovenop de decentrale Actieplan bijdrage (± 25 miljoen) aan provincies en gemeenten. In de genoemde 6 miljoen is een bijdrage voor organisatie- en activiteitenkosten voor NNN (MTN en NI), Gaudeamus, NPI MuziekGroepNederland, St.OOM en Rasa niet begrepen. Voor alle organisaties geldt dat afspraken met producenten en podia voor het seizoen 2000/2001 al vastliggen. Nieuwe werkwijzen en ook de activiteiten van het programma en marketing fonds zouden op zijn vroegst met ingang van het seizoen 2001/2002 moeten in gaan.

* In de popsector vervult de VNP nu al – onder meer – de rol van 'projectmanager'. De Raad voor Cultuur adviseert aan de VNP daarvoor een bescheiden meerjarig subsidie te verstrekken.

2.13 VOORSTELLEN VOOR HET CENTRALE DEEL VAN HET ACTIEPLAN CULTUURBEREIK

- 1 Het inrichten van afdeling programma- en marketing ondersteuning bij het Fonds voor de Podiumkunsten voor de uitvoering van:
  - regeling product marketing
  - regeling collectieve marketing
  - regeling podiumplannen
- 2 Een iets gewijzigde taakstelling en daarbij passende financiering voor Gaudeamus, NPI, NNN (MTN, NI) en LOKV Impresariaat tot stand te brengen.
- 3 Nadere voorwaarden te verbinden aan de meerjarige financiering van Gaudeamus, NNN (MTN, NI), MuziekGroepNederland, Rasa, St.OOM, LOKV Impresariaat gericht op het realiseren van een gezamenlijke informatievoorziening voor podia en publiek en het vermijden van overlap in de werkzaamheden van genoemde instellingen.
- 4 Een in te stellen werkgroep te vragen te zorgen voor concrete uitwerking van:
  - de regelingen voor marketing ondersteuning en voor podiumplannen
  - de taken van Gaudeamus, NPI, NNN (MTN, NI), LOKV Impresariaat.
  - de afstemming tussen Gaudeamus, NNN (MTN, NI), MuziekGroepNederland, Rasa, St.OOM en LOKV Impresariaat.
- 5 Onderzoek te laten doen naar:
  - het aantal door het aanbod gewenste c.q. n.a.v. subsidievoorwaarden noodzakelijke aantal voorstellingen/concerten en de daarvoor thans beschikbare c.q. gewenste koopkracht van podia.
  - de inhoudelijke en kwantitatieve resultaten van de – door het Fonds voor de Podiumkunsten gefinancierde – programmeringsimpulsprojecten 1997-2000.
  - hoe een toename van de afname van receptief aanbod in het basis- en voortgezet onderwijs kan worden gerealiseerd.

Nog even DOORPLOEGEN

KANSEN VOOR PODIUMKUNSTPRODUCTENTEN, PROGRAMMEURS EN PUBLIEK

DEEL 3

TOELICHTING BIJ DEEL 2 OP WEG NAAR MEER EN NIEUW PUBLIEK

3.1 VAN DE SCHAARSTE ENDE OVERVLOED, (HET ADVIES 2001-2004 VAN DE RAAD VOOR CULTUUR)

Het gesubsidieerde deel van het podiumkunst aanbod komt de komende 4 jaar tot stand als resultaat van de besluitvorming over het Cultuurnota-advies 2001-2004 van de Raad voor Cultuur.

Begin mei 2000 bracht de Raad haar advies uit, getiteld 'van de schaarste ende overvloed'. De titel is treffend. Er is inderdaad sprake van een schaarste aan middelen, maar als de raadsadviezen worden opgevolgd is de uitkomst desondanks een overvloed aan gesubsidieerd podiumkunstaanbod. Meer producenten zullen een plek vragen in de programmering van de podia. Daarvoor is koopkracht van de podia nodig.

De koopkracht van podia staat al langere tijd onder druk.

De meeste schouwburgen, concertzalen en ook de andere podia beschikken niet over substantiële programma-budgetten. Commitment van lokale overheden is in ruime mate aanwezig voor de grote en middelgrote schouwburgen, concertzalen, poppodia en vlakke vloertheaters, maar vertaald zich vooral in substantiële exploitatiebijdragen en bescheiden of geen bijdragen voor het programmabudget. Vooral de kleinere podia (vlakke vloertheaters, jazz- en poppodia, podia voor nieuwe- en/of kamermuziek) ontberen vaak substantiële bijdragen voor exploitatie en programmering.

Uit 'Van de schaarste ende overvloed':

'Zevenhonderdvierenvijftig meerjarige beleidsplannen van grote en kleinere culturele instellingen uit het gehele land zijn recent aan de Raad voor Cultuur aangeboden.

De Raad heeft binnen het beschikbare financiële kader (747 miljoen gulden) geadviseerd en een – volgens haar – samenhangend palet van te subsidiëren culturele instellingen aan de Staatssecretaris aangeboden. De Raad vraagt 35 miljoen extra voor een fors aantal instellingen waarvan de plannen voldoen aan de strenge criteria van de Raad en waarvan hij vindt dat subsidiëring niet achterwege zou mogen blijven.'

In haar advisering geeft de Raad voor Cultuur ook aan welke plannen volgens haar passen binnen de doelstellingen van het Actieplan Cultuurbereik en diens tengevolge uit de daarvoor beschikbare extra middelen (131 miljoen gulden) gefinancierd moeten worden.

Binnen het kader van de aan mij verstrekte opdracht past het niet dat ik een (uitputtende) analyse maak van de 'stand van zaken binnen de podiumkunsten'. De diverse delen van het Raadsadvies geven telkens een inhoudelijke analyse van trends en ontwikkelingen weer. Ik verwijs graag naar de betreffende tekstdelen in het Raadsadvies voor 'de stand van zaken' binnen de podiumkunsten.

3.2 MEERJARIG GESUBSIDIEERDE INSTELLINGEN OP HET TERREIN VAN DE PODIUMKUNSTEN

Mogelijke effecten van het Raadsadvies:

Er van uitgaande dat de Staatssecretaris de adviezen van de Raad voor Cultuur overneemt is in de periode 2001-2004 – volgens de Raad – sprake van een behoorlijk vernieuwd bestel.

De Raad heeft over 422 plannen positief geadviseerd, vijftig daarvan horen tot het Actieplan Cultuurbereik. Van de positief beoordeelde instellingen zijn er 170 nieuw. Een goed resultaat volgens de Raad. En – eveneens volgens de Raad – wanneer de Staatssecretaris het advies over extra budget voor cultuurproducerende instellingen, die nu buiten de Cultuurnota dreigen te vallen, ook overneemt is dat resultaat nog beter.

Tegelijkertijd geeft de Raad voor Cultuur aan dat het verwezenlijken van de beleidsprioriteiten van de Staatssecretaris voor de instellingen sterk kostenverhogend is. Om te voorkomen dat daardoor de vervulling van hun culturele en artistieke hoofdtaak in gevaar komt, acht de Raad het ongewenst om positief beoordeelde plannen in alle gevallen budgettair neutraal te honoreren.

Soms is extra ondersteuning onontbeerlijk, bijvoorbeeld voor cultuureducatieve activiteiten of voor het bereiken van meer en meer divers samengesteld publiek of voor ICT. Ook voor kosten waar de culturele sector mee wordt geconfronteerd door exogene factoren als de aangescherpte ARBO Wetseisen of het wegvallen van aanvullende werkgelegenheidsplaatsten zullen extra middelen nodig zijn.

Het Fonds voor de Podiumkunsten reageert in haar jaarverslag 1999 op het advies van de Raad voor Cultuur over het beleidsplan 2001-2004 van dat fonds en in meer algemene zin op de uitkomsten van dat advies voor de (kleinschalige) podiumkunstsector.

Over ARBO, PEMBA en FLEX-wet

Een ander steeds belangrijker aspect bij subsidieverstrekking aan ad hoc groepen en ensembles, is het in voldoende mate faciliteren van goed werkgeverschap. De consequenties van de gewijzigde sociale wet- en regelgeving (ARBO, PEMBA, FLEX-wet enzovoort) dwingen de ad hoc sector tot bundeling van expertise:

het is volstrekt ondoenlijk voor de kleine, startende groepen en ensembles om die deskundigheid in huis te halen. Het FPK beraadt zich, in vervolg op wat hierover in het beleidsplan is opgenomen, op de voor de sector meest geëigende manier om in zijn subsidieverstrekking met deze ontwikkelingen rekening te houden. Opvang van de financiële consequenties binnen het huidige budget betekent overigens hoe dan ook een sanering van de ad hoc sector.

De Raad voor Cultuur gaat er vanuit dat de hiervoor extra benodigde middelen door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid worden bijgedragen, onder het motto: de vervuiler betaalt.

Daarmee lijkt de Raad af te wachten waar het schip, of beter: waar de scheepjes zullen stranden.

De vraag is eigenlijk of de scheepjes die op zijn advies de 'veilige haven' (sic) van het Cultuurnota worden binnengeloodst, ooit zullen kunnen uitvaren.

Over Fonds subsidies voor al meerjarig gesubsidieerden

In oktober 1999 heeft het fonds FPK uitgebreid ambtelijk overleg gevoerd met de Raad voor Cultuur over een aantal aspecten van de toen op handen zijnde advisering in het kader van de Cultuurnota.

Naast de informatievoorziening vanuit het Fonds ten aanzien van ad hoc gesubsidieerden, vormde een belangrijk onderwerp van gesprek de zogenoemde 'halffabrikaten': groepen en ensembles die met een zodanig klein subsidievolume zijn opgenomen in het Cultuurnota, dat ze voor nagenoeg elke activiteit zijn aangewezen op subsidie van met name het landelijke Fonds voor de Podiumkunsten en het Fonds voor Amateurkunst.

De Raad erkende toen dat dit een 'weeffout' in het huidige Cultuurnota betrof, en dat ook hij voorstander was van het 'goed opnemen of anders niet'. Het wekt dan ook verbazing om te constateren dat deze 'weeffout' in de advisering over de volgende Cultuurnota versterkt terugkeert. Met uitzondering van de adviezen over de dans, waarbij een minimum subsidievolume is gehanteerd van f 650.000 is er zowel bij de theater- als bij de muzieksector sprake van een geweldige versnippering van te lage subsidiebedragen over te veel groepen en ensembles, die hiermee niet of nauwelijks in staat worden gesteld in artistieke en bedrijfsmatige zin hun vleugels uit te slaan. Ze blijven voor hun projecten in sterke mate afhankelijk van FPK.

De Raad moet dan ook wel opmerken dat 'het Fonds zich niet tegen het uit het fondsbudget subsidiëren van meerjarig gesubsidieerde instellingen kan verzetten'.

Daarmee zet de Raad de deur nog verder open dan hij al staat. Tot op dit moment immers komen meerjarig gesubsidieerde instellingen niet in aanmerking voor fondssubsidie, tenzij het aantoonbaar gaat om een activiteit waarvoor het meerjarig subsidie niet is bedoeld. Het mag duidelijk zijn dat het opstellen van een goed onderbouwde projectaanvraag geen sinecure is. Een meerjarig gesubsidieerde instelling beschikt over meer middelen en mogelijkheden dan een beginnende ad hoc groep/ensemble - zo wordt een ongelijke uitgangspositie gecreëerd, die de doorstroming van nieuwe, startende initiatieven sterk frustreert.

'De kwaliteit van het initiatief moet het criterium blijven, niet de status van de instelling.' Aldus de Raad. Dat klinkt mooi, zeer waardevrij. In de praktijk komt het neer op een allerminst doelmatige besteding van subsidie - in het licht van de doelstelling die de fondsen hebben.

Als er voldoende middelen beschikbaar komen om aan de wensen van de Raad te voldoen zal het aantal instellingen in de podiumkunsten met een net toe-reikend of een net te krap subsidievolume toenemen. Met of zonder extra middelen (bijvoorbeeld van het Fonds voor de Podiumkunsten en/of het Fonds voor Amateurkunst) zullen al die meerjarig gesubsidieerde instellingen zich inspannen om hun doelen te realiseren, d.w.z. vooral mooie voorstellingen en concerten maken voor een zo divers mogelijk publiek.

Twee effecten zijn te voorzien:

- 1 De druk op het projectenbudget van de beide fondsen zal toenemen, zo mogelijk ten koste van niet meerjarig gesubsidieerde nog beginnende podiumkunstenaars. Hetzelfde geldt wellicht ook voor de gemeenten en provincies die productiebudgetten beschikbaar stellen.
- 2 Een beroep op de geringe koopkracht van de kleine, middelgrote en grote podia zal toenemen. Meer gezelschappen, ensembles en productiehuzen zullen een plek vragen in de programmering van de podia.

3.3 HET ADVIES VAN DE RAAD VOOR CULTUUR OVER AFNAME- EN PODIA ONDERSTEUNING IN 2001-2004

De Staatssecretaris heeft een veelbelovende afspraak met gemeenten en provincies ten aanzien van een behoorlijk deel van de beschikbare Actieplan middelen. De Raad voor Cultuur vraagt 35 miljoen extra en doet eveneens een greep in de Actieplan middelen. In het algemene deel van haar advies spreekt de Raad nog haar verbazing en teleurstelling uit over het feit dat niet meer middelen voor cultuur beschikbaar zijn, gelet op het grote en alom erkende belang van cultuur en de economische voorspoed in dit land.

Voorname opmerking krijgt echter geen concrete uitwerking bijvoorbeeld in de richting van extra podium ondersteuning. De Raad spreekt in haar muziekadvies over een reservering van een extra bedrag van 6 miljoen gulden voor het inrichten en bijstellen van het Nederlandse landschap van kleinschalige muziekpodia.

De Raad stelt ook voor een voorziening mogelijk te maken die beleid uitvoert met betrekking tot programmering van podia, de productie/werkplaats functie, het publieksbereik en de vele andere functies van een podium dat aan te formuleren kwaliteitseisen voldoet. De Raad adviseert met klem het in de afgelopen jaren voor de kleine podia en incidentele initiatieven ingezette beleid voort te zetten met behoud van het oorspronkelijke volume. Het Nederlands Impresariaat, Muziek & Theater Netwerk, Gaudeamus, het Nationaal Pop Instituut, Rasa en de verschillende impresariaten voor niet-westerse muziek worden genoemd als degenen die gezorgd hebben voor een goed gespreide en gevarieerde afname.

De commissie muziek van de Raad merkt op dat het nog ontbreekt aan een landelijk beleidskader voor het beoordelen van kleinschalige muziekpodia. Het siert de commissie muziek dat zij nog een behoorlijk deel van haar deeladvies besteedt aan de afname van kleinschalige podiumkunsten en aan de ondersteuning van muziekpodia. In de adviezen van de commissie theater en de commissie dans, terwijl toch algemeen bekend is dat met name de nieuwere theater- en dans vormen moeilijk(er) een publiek vinden, wordt op geen enkele wijze aangegeven hoe beide commissies denken over afname stimulerende en podiumondersteunende maatregelen.

In het bovensectorale deel van het Raadsadvies staat dat de Raad het wenselijk acht om over de problematiek van de afname en de programmeringsimpuls op een later moment te adviseren.

In de verschillende deeladviezen wordt tegelijkertijd geadviseerd over instellingen met podium ondersteunende en/of programmerende taken. Het is moeilijk te herleiden hoe e.e.a. zich verhoudt met de hiervoor geciteerde tekstdelen uit het Raadsadvies.

Misschien helpt het om nog eens nader naar de huidige en – voor zover als mogelijk is op basis van het Raadsadvies – naar de toekomstige afname en podiumondersteunings praktijk te kijken.

3.4 PODIUMONDERSTEUNING 1997-2000

Landelijke ondersteuning van grootschalige en kleinschalige podiumkunst podium/festival programmering.

Een onderzoek van het Erasmuscentrum voor Kunst en Cultuur heeft aangetoond dat – in de periode 1997-2000 – voor de directe podia ondersteuning van de kleinschalige podiumkunsten c.q. het versterken van podia ongeveer f 6 miljoen gulden per jaar beschikbaar is. Daarnaast was via het Fonds voor de Podiumkunsten voor podiumondersteuning (programmeringsimpuls) in die periode ± f 1.7 miljoen per jaar beschikbaar.

In het onderzoek zijn meerjarige OCenW bijdragen aan landelijke festivals, productiehuizen, werkplaatsen, MuziekGroepNederland, Stichting Organisatie Oude Muziek (St.OOM), Rasa en het LOKV Impresariaat buiten beschouwing gelaten, evenals de bijdragen die via het Fonds voor de Podiumkunsten uit het regulier fondsbudget op ad-hoc basis beschikbaar worden gesteld ten behoeve van festivalprogrammering.

3.5 DE ONDERSTEUNING VAN KLEINSCHALIGE PODIUMKUNSTEN 1997-2000

De manier waarop landelijke organisaties – met name – de kleinschalige podiumkunsten ondersteunen is in de loop van de jaren ontstaan. Al geruime tijd is hun werkwijze onderwerp van gesprek. Interne notities van respectievelijk het Ministerie van OCenW en de VNG geven een beeld van de discussie die vanaf 1995/1996 wordt gevoerd.

Eind juni 1997 vindt een bespreking plaats in het Walter Maas Huis over de ondersteuning van de kleinschalige podiumkunsten en op 9 april 1998 verstrekt het Ministerie van OCenW een opdracht aan het Walter Maas Huis te Bilthoven. In november 1998 verschijnt het rapport van het Walter Maas Huis, met als titel: 'Eindverslag Project Ondersteuningstructuur Muziek en Theater'.

Het rapport schetst – onder meer – de bewegingen die in het overheidsbeleid sinds de jaren 70 zijn waar te nemen. Het overheidsbeleid in de jaren 90 wordt – volgens het rapport – getypeerd door de introductie van de marktfilosofie en een explosieve groei van het aanbod en van het aantal podia.

In de jaren negentig is er nog steeds sprake van een groeiend aanbod, maar ook het aantal podia stijgt. Doch het product-georiënteerd beleid van de voorgaande periode wordt in deze periode genuanceerd. Onder invloed van veranderende maatschappelijke oriëntaties, komt ook het kunstbeleid in aanraking met de marktfilosofie. Dit heeft als gevolg dat de behoeften vanuit de vraagzijde van de podiumkunsten steeds prominenter in beeld verschijnt.

In het kunstbeleid neemt daardoor de aandacht voor de publieke belangstelling, die bij de groei van het aanbod achter dreigt te blijven, toe.

Zo tracht de overheid bijvoorbeeld met de inkomenseis van 15% bij de op productie gerichte kunstinstellingen een meer publieksgerichte attitude te ontwikkelen. Omdat de behoefte aan meer ondersteuning bij de podia niet meer kan worden genegeerd, wordt met de introductie van de programmeringsimpuls bij het Fonds voor de Podiumkunsten door de rijksoverheid de weg ingezet naar de ontwikkeling van een complementair podiumbeleid. Maar deze beweging van de overheid vindt evenwel plaats zonder een beleidsmatig kader en zonder interne afstemming met de activiteiten van de andere instellingen in dit domein.

In een scenario voor toekomstig beleid wordt een nieuwe relatie voorgesteld tussen productie- en podiabeleid en de functies van de instellingen hierbij. Kernwoord van de toekomstvisie is 'de ambitie' c.q. een coherente relatie tussen het overheidsbeleid, het aanbod, de podia en het publiek

Uit rapport Walter Maas Huis:

Landelijke instellingen (genoemd worden MTN, NI, Donemus, Gaudeamus en St.OOM) gaan een gezamenlijke alliantie aan gericht op:

- *Podiumkunstbrede benadering*
- *Bundeling van de krachten van vijf instellingen*
- *Combineren van een specifieke visie op de inhoud met brede visie op verkoop*
- *Versterken van de organische groeiprocessen tussen instellingen*
- *Benutten van aanwezige expertise*
- *Afstemmen op programma van eisen van podia*

Men vraagt de overheid zorg te dragen voor: beperken van het aantal subsidietitels, verruiming van beleidsvrijheid, afstemming beleid van lokale-, provinciale- en rijksoverheid, afstemmen fondsbeleid en instellingenbeleid.

Uitgangspunt is hierbij dat de overheid heldere voorwaarden schept en faciliteert. Dit houdt in dat de overheid niet alleen voorwaarden schept en faciliteiten aanbiedt voor de productie van de podiumkunsten maar tevens voor tevens een integrale visie heeft op een aantal centrale instellingen richting podia en publiek.

De overheid zal hierbij duidelijk moeten maken:

- a voor welke functies private instellingen subsidie kunnen ontvangen;*
- b welke mate aan eigen vrije beleidsruimte deze instellingen hierbij krijgen en*
- c welke functies tot de (eventueel gedelegeerde) eigen overheidstaak wordt gerekend.*

Afstemming overheid

Omdat met het afnamebeleid ook het terrein van de lagere overheden wordt betreden, is goede afstemming tussen het beleid van de diverse overheden noodzakelijk'.

- Het rapport is min of meer voor kennisgeving aangenomen.
- MTN en NI werken aan een fusie tot NNN (Nieuw Nederlands Net).
- CNM en Donemus zijn inmiddels gefuseerd tot MuziekGroepNederland.

- De andere distributie instellingen hebben (nog) geen nieuwe samenwerkingsverbanden, (allianties).
- Het domein van de popmuziek en de poppodia valt buiten het kader van de rapportage van het Walter Maas Huis.
- Het Nationaal Pop Instituut heeft de Staatssecretaris gemeld dat zij geen deel wil uitmaken van discussies over meer samenhang op het terrein van de gesubsidieerde kleinschalige podiumkunsten.

3.6 EEN DIRECTE RELATIE TUSSEN KUNSTPRODUCENT EN PROGRAMMEUR?

In gesprekken en rapporten komt – onder meer – steeds het belang naar voren van een directe relatie tussen een kunstproducent (of zijn vertegenwoordiger) en een programmeur. Het tot stand komen van de mooiste voorstellingen en concerten, geprogrammeerd in de best mogelijk omstandigheden, is vooral afhankelijk van de mate waarin commitment tot stand komt tussen de mensen die voor een goed verloop van het proces van aanbod en afname afhankelijk van elkaar zijn. Acteurs, actrices, dansers, musici, regisseurs, componisten, dramaturgen, technici, vormgevers, zakelijk leiders, pr medewerkers e.a. verbinden zich aan elkaar voor het maken van een productie. Programmeurs, technici, medewerkers van publiciteits-, kassa en horeca diensten verbinden zich aan elkaar voor het realiseren van de mooiste programmering. Als de inspanningen van producenten en podia samen komen is de meeste kans aanwezig dat het publiek geniet van de geprogrammeerde voorstelling of het concert. De dagelijkse praktijk maakt duidelijk dat een directe relatie tussen aanbieder en afnemer, met waar nodig een ondersteunende en/of adviserende rol van anderen, de meeste kans op succes biedt.

Ook geldt dat kunstenaars, maar ook podia, tijd nodig hebben om zich in – 1e instantie – los van elkaar te ontwikkelen om vervolgens een relatie met elkaar te zoeken, gericht op het bereiken van zoveel mogelijk publiek. Voor het bieden van kansen aan zo'n ontwikkeling is een financieel commitment van lokale-, provinciale en/of de landelijke overheden onontbeerlijk.

Ter illustratie, het beleidsplan 2001-2004 van het Fonds voor de Podiumkunsten zegt daarover:

Nieuwe artistieke ontwikkelingen in de kunsten krijgen hun betekenis voor de samenleving vaak met enige vertraging. Aanvankelijk begrijpt en apprecieert slechts een enkeling, een kleine voorhoede van het publiek het nieuw, dat dan soms van invloed is op het werk van collega-kunstenaars en op den duur zijn weg vindt naar een grotere groep kijkers en luisteraars.

Gesprekken, evaluaties, rapporten over waarom iets wel of niet lukt, over wat wel of niet zou moeten gebeuren, gaan nog (te) vaak voorbij aan het simpele gegeven van allianties van personen, terwijl – ook in de podiumkunsten sector – daarin de voorwaarde ligt voor ontwikkeling en succes.

Beleidsmatig vertaald, betekent dat:

- 1 *Bevorder het tot stand komen van een directe relatie tussen kunstproducenten en podia.*
- 2 *Stimuleer samenhang tussen artistieke en bedrijfsmatige ambities van kunstproducenten en podia.*

3 *Zorg voor een financiering die de samenhang bevordert tussen artistieke ontwikkeling, podiumkunstproductie, diversiteit in programmering en in publieksbereik.*

3.7 DE MOGELIJKE UITKOMST VAN HET RAADSADVIES 2001-2004

Als de adviezen van de Raad voor Cultuur worden opgevolgd, inclusief het beschikbaar komen van de door de Raad gevraagde extra middelen geeft dat de volgende uitkomst.

NB: Een groot deel van het gesubsidieerde podiumkunstaanbod betreft het complexe kwaliteitsaanbod van alleen producerende en/of initiatieven die programmeren en produceren. Een kleiner deel is het zgn. brede kwaliteitsaanbod.

Producenten zijn:

- toneel, dans, muziektheater gezelschappen, orkesten, koren, ensembles, jazz-, pop-, niet-westerse muziekgroepen.
- productiehuizen / werkplaatsen.
- producerende festivals.

Theater:

31 toneelgezelschappen
17 jeugdtheater gezelschappen
8 mime gezelschappen
8 objecttheater gezelschappen
12 productiehuizen/werkplaatsen
en/of podia
6 (zomer)festivals

Dans:

8 dansgezelschappen
3 jeugddans gezelschappen
9 productiehuizen/werkplaatsen
en/of podia
5 festivals

Muziek en Muziektheater:

11 symfonieorkesten
7 opera/muziektheater gezelschappen
1 opera productiehuis
2 jeugdmuziek theater gezelschappen

Vocale Muziek:

6 koren/ensembles
1 concours

Ensembles:

26 ensembles

Jazz en geïmproviseerde muziek:

15 groepen/ensembles
3 productiehuizen en/of podia

Popmuziek:

2 festivals/concoursen
1 gezelschap
1 productiehuis en/of podium

Niet westerse muziek:

3 festivals
7 productiekernen en/of podia
1 gezelschap

Nieuwe muziek:

8 productiehuizen/werkplaatsen
en/of podia

Festivals en concoursen

6 festivals/concoursen

Bovensectoraal:

6 producerende/programmerende
initiatieven

Totaal meerjarig gesubsidieerde producenten :214*
Prognose per seizoen door het Fonds voor de Podiumkunsten
te honoreren ad-hoc producenten (gebaseerd op jaarverslag 1999) :163

Totaal :377

3.8 DE PODIA VOOR HET GESUBSIDIEERDE AANBOD

Een onderzoek van Het Erasmuscentrum spreekt over 407 podia, incl. de VSCD podia die kleinschalig aanbod programmeren. Gegevens van de VSCD leren dat 123 VSCD podia/concertzalen 224 podia hebben (gegevens VSCD 1997). 89 daarvan zijn ook onderwerp van het onderzoek van het Erasmuscentrum. Een rekensom leert dat er in ieder geval 542 podia zijn voor de programmering van gesubsidieerd aanbod. Podia in scholen, eigen podia van gesubsidieerde gezelschappen zijn buiten beschouwing gelaten.

Volgens het CBS vinden er in het seizoen 1997/1998 15.600 uitvoeringen van professionele podiumkunstgezelschappen plaats, exclusief de popconcerten. Gegevens van het Nationaal Pop Instituut noemen een aantal van bijna 2200 popconcerten in 1997 en over 3200 in 1998.

CBS en NPI gegevens bij elkaar = in seizoen 1997/1998; 18.300 uitvoeringen. (gesubsidieerd en niet gesubsidieerd)

VSCD gegevens spreken over 26.500 podiumkunstitvoeringen in 1997 (= 2e helft seizoen 1996/1997 en 1e helft seizoen 1997/1998).

Ongeveer 18% van de programmering op de VSCD podia ($\pm$ 4700 voorstellingen en concerten) is aanbod van gesubsidieerde producenten.

Een onderzoek van de VVT spreekt over bijna 1200 uitvoeringen van gesubsidieerde producenten (exclusief muziek en literaire activiteiten) op de podia van de zgn. vlakke vloertheaters.

Een gezamenlijke notitie van VIP, NTB, BIM e.a. spreekt over 3500 door het CBS geregistreerde jazzconcerten. De website van het CBS geeft 756 jazz concerten aan.

Gegevens over de 'koopkracht' van podia (inclusief scholen), over de inkomsten die kunstproducenten nodig hebben voor het maken en spelen van hun al of niet gesubsidieerde producties zijn – centraal geordend – niet beschikbaar.

Het is een warrig beeld. Een werkelijke verhouding tussen aanbod en afname is niet zomaar één, twee, drie te kwantificeren. Goed aanbod schept zijn eigen vraag is een algemeen gehanteerd uitgangspunt. Een behoorlijke discrepantie tussen de kwantiteit van het aanbod en de 'fysieke' opname capaciteit van de podia dringt zich echter op. Daar staat tegenover dat een groot deel van de scholen (nog) niet wordt bediend. Dat roept vragen op naar de onderbouwing van het huidige aanbodbeleid, van spreidingseisen en eigen inkomsten voorwaarden voor gesubsidieerde producenten, van het tot nu toe nauwelijks substantieel investeren in programma-ondersteuning. De podiumkunstensector is

* Producenten brengen in een seizoen over het algemeen meerdere voorstellingen en concerten uit.
Het aanbod van vrije producenten en de door lagere overheden gesubsidieerde producenten is buiten beschouwing gelaten.

toe aan niet alleen artistiek-inhoudelijk maar ook kwantitatief onderbouwd beleid en daarop gebaseerde subsidie voorwaarden. Zeker in het licht van te verwachten effecten van het Raadsadvies en ook ten behoeve van door de Raad voor Cultuur aangekondigde programmeringsfonds discussie is dringend kwantitatief onderzoek nodig. Zo'n onderzoek zou trouwens ook handen en voeten kunnen geven aan het eerder door de Raad geïntroduceerde zgn. 'functiedenken'. Het is aan te raden de activiteiten die zijn gerealiseerd met behulp van programmeringsubsidies 1997-2000, via het Fonds voor de Podiumkunsten, ook in een onderzoek mee te nemen.

Een voorstel voor onderzoek naar:

- het aantal door het aanbod gewenste c.q. n.a.v. subsidievoorwaarden noodzakelijke aantal voorstellingen/concerten en de daarvoor thans beschikbare c.q. gewenste koopkracht van podia.
- de inhoudelijke en kwantitatieve resultaten van de – door het Fonds voor de Podiumkunsten gefinancierde – programmeringsimpulsprojecten 1997-2000.
- hoe een toename van de afname van receptief aanbod in het basis- en voortgezet onderwijs kan worden gerealiseerd*.

* Nederland heeft 8044 scholen voor primair onderwijs met 1.653.000 leerlingen en 643 scholen voor voortgezet onderwijs met 827.000 leerlingen.
De potentiële afname van kunstaanbod in het onderwijs is veel groter dan nu wordt benut.

9.3 SUBSIDIEREGELINGEN VOOR UITKOOPSUBSIDIES IN 1999

SUBSIDIEREGELINGEN IN 1999	UITVOERING DOOR	GEBRUIKERS	BIJDRAGE IN	SELECTIE VAN AANBOD	SELECTIE VAN DEELNAME	DISCIPLINE
Young Vips Toernee, PI	MTN / VIP	Jazzpodia	Tekort	Podia	VIP	Jazz
Aanbod grote Jazz, PI	MTN / VIP	Jazzpodia	Tekort	Podia	VIP	Jazz
PR projecten Jazzpodia, PI	MTN / VIP	Jazzpodia	Tekort	Podia	VIP	Jazz
Jazzaanbod	MTN	Jazzpodia	Tekort	MTN	MTN	Jazz
Eigen keuze aanbod	MTN	Vlakke vloertheaters	Tekort	Podia	MTN	Theater
Keuzelijst	MTN	Schouwburgers	Tekort	MTN	MTN	Theater
Serie Nieuwe Theatermakers	MTN	Vlakke vloertheaters Schouwburgers	Tekort Tekort	MTN MTN	MTN MTN	Theater Theater
Jeugdtheaterplan	MTN	Alle podia	Tekort	MTN	MTN	Jeugdtheater
Reprise-aanbod	MTN	Vlakke vloertheaters Schouwburgers	Tekort Tekort	MTN MTN	MTN MTN	Theater/ Jeugdtheater Theater/ Jeugdtheater
Actueel Aanbod	MTN	Vlakke vloertheaters Schouwburgers	Tekort Tekort	MTN MTN	MTN MTN	Theater/ Jeugdtheater Theater/ Jeugdtheater
Popaanbod voor A-podia	NPI	Poppodia	Tekort	Podia	NPI	Popmuziek
Popaanbod voor B en C podia	NPI	Poppodia	Tekort	Podia	NPI	Popmuziek

SUBSIDIEREGELINGEN IN 1999	UITVOERING DOOR	GEbruikers	BIJDRAGE IN	SELECTIE VAN AANBOD	SELECTIE VAN DEELNAME	DISCIPLINE
Speciale producties, PI	NPI	Poppodia	Tekort	Podia	NPI	Popmuziek
Programmering A-podia, PI	NPI	4 grote poppodia	Tekort	Podia	NPI	Popmuziek
Intercultureel popaanbod, OCenW	NPI/VNP	Poppodia	Tekort	Podia i.o. VNP	NPI	Popmuziek
Publiciteitsprojecten, PI	Vlakke vloer- theaters i.o. VVT	Vlakke vloertheaters	Bijdrage	n.v.t.	VVT	Theater Dans
Kamermuziek	NI	Concertpodia	Tekort	NI	NI	Muziek
Podiumcircuit, PI	Gaudeamus	Concertpodia	Tekort	Podia i.o. Gaudeamus	Gaudeamus	Muziek
Grootschalige Kamermuziek, PI	NI	Concertpodia	Tekort	NI	NI	Muziek
Grootschalige jazz, PI	NI	Concertpodia Schouwburgen	Tekort Tekort	NI NI	NI NI	Jazz Jazz
Bigbands, PKW	NI	Concertpodia	Tekort	NI	NI	Jazz
Jeugdmuziektheater, PI	NI / MTN	Onderwijs Vlakke vloertheaters Schouwburgen	Tekort Tekort Tekort	NI / MTN NI / MTN NI / MTN	NI / MTN NI / MTN NI / MTN	Muziektheater Muziektheater Muziektheater
Jeugdtheater, PI	VSCD / VNT	Schouwburgen	Tekort	VSCD / VNT	VSCD / VNT	Jeugdtheater
Repertoire toneel, PI	VSCD / VNT	Schouwburgen	Tekort	VSCD / VNT	VSCD / VNT	Toneel
Danscombinatie, PI	VSCD / DOD	Schouwburgen	Tekort	VSCD / DOD	VSCD / DOD	Dans
Toneelaanbod, PI	Vrije producenten	Schouwburgen	Tekort	Vrije producent	FPK	Toneel
Reprises	FPK	Vlakke vloertheaters Schouwburgen	Tekort Tekort	Podia Podia	FPK FPK	Theater Dans Muziek
Extra podiumondersteuning, PI	FPK	Theaters in: N-Holland Utrecht Flevoland N-Brabant	Tekort	Podia	FPK	Theater Dans Jeugdtheater Muziek
Buitenlands educatief toneel, PI	FPK	Schouwburgen	Tekort	SITOS	FPK	Toneel
Educatief muziek/dans aanbod LOKV		Onderwijs	Tekort	LOKV	LOKV	Muziek

PI = extra budget programmeringsimpuls via het Fonds voor de Podiumkunsten
OCenW = extra budget t.b.v. popproject intercultureel
PKW = extra bijdrage via Stichting PodiumKunstWerk

NB: Muziek en Theater Netwerk ontvangt aanvullende distributie subsidies van de provincies: Noord Holland, Zuid Holland, Utrecht, Flevoland, Gelderland, Overijssel, Noord Brabant, Limburg en Zeeland.

3.10 OPMERKINGEN OVER DE SUBSIDIEREGELINGEN DOOR GEBRUIKERS EN HET MINISTERIE VAN OCenW

	MTN	NI	NPI	GAUDEAMUS	FPK
te veel regelingen	ja	ja	nee	nee	ja
monodisciplinaire aanpak	ja	ja	ja	ja	nee
niet transparant	ja	ja	ja	ja	nee
geen ruimte voor nieuwe werkwijzen	ja	ja	ja	ja	nee
Publieksbereik van ondergeschikt belang	ja	ja	nee	ja	nee
geen toegang buiten het reguliere circuit	ja	ja	ja	ja	nee
gevaar van machtsconcentratie	ja	ja	ja	ja	nee
subsidie verstrekken is oneigenlijke taak	ja	ja	ja	ja	nee

Opmerkingen en ja/nee moet bezien worden binnen het kader van de huidige uitkoopsubsidiereregelingen. Dus niet in verband worden gebracht met een oordeel over het functioneren van genoemde instellingen in meer algemene zin.

3.11 TAKEN VOOR LANDELIJKE INSTELLINGEN VOOR KLEINSCHALIG PODIUMKUNSTAAVBOD

Gedigitaliseerde informatie over het aanbod, voor programmeurs en voor het publiek:

Uit het Cultuurnota advies van de Raad voor Cultuur:

De Moderne technologie verandert niet alleen het economisch leven ingrijpend, zij zal ook voor onze cultuur enorme gevolgen hebben.

Deze ontwikkeling gaat zo snel, dat informatie die straks niet vindbaar aanwezig is op het Internet, informatie wordt die niet meer bestaat.

De omvangrijke investeringen die noodzakelijkerwijs voortvloeien uit deze digitale revolutie drukken buitengewoon zwaar op de begrotingen van instellingen.

Gedigitaliseerde informatie over het kleinschalig podiumkunstaanbod is zeer verschillend en op verschillende plaatsen beschikbaar. Het Nationaal Pop Instituut, Gaudeamus, Muziek en Theater Netwerk, Rasa, St.OOM, MuziekGroepNederland, Het LOKV, maar ook het CJP, Moose, Cultuur en School, de Kunstbende en anderen hebben een website, waarop informatie ook podiumkunstaanbod is te vinden. Links naar elkaar ontbreken nagenoeg. De toegang tot de informatie is meestal gratis.

De manier waarop de informatie wordt aangeboden is zeer verschillend.

Voor de informatie van het LOKV moet worden betaald.

Daarnaast is er een enorme hoeveelheid eigen websites van kunstproducenten.

Als een programmeur of het publiek via het Internet een overzicht van verschillende soorten aanbod wil hebben, of bijvoorbeeld aanvullende informatie zou willen ophalen, vraagt dat flink wat websurfen.

Veel podia hebben inmiddels ook eigen websites, maar ook hier geldt dat het zoeken van specifieke informatie tijdrovend is. Voor het publiek is voor kaartverkoop onder andere de website van Theater&Concert On Line beschikbaar.

Al geïnteresseerde programmeurs of publiek nemen wellicht de moeite om specifieke informatie te zoeken. Met uitzondering van de websites van het CJP, Moose, het NPI, Cultuur en School en van een aantal producenten en podia lijkt de beschikbare informatie voor het bereiken van nieuw jong publiek niet adequaat. Een goede informatievoorziening kan helpen om de kennis over het aanbod te vergroten c.q. up to date te houden en kan ook een belangrijke promotionele en marketing waarde hebben. Binnen die laatste context lijkt het aan te raden het Bureau Promotie Podiumkunsten te vragen of zij voorstellen kan ontwikkelen voor een centraal informatiepunt. De landelijke organisaties voor de ondersteuning van de kleinschalige podiumkunsten zouden moeten worden gestimuleerd hun eigen websites te linken met en zo mogelijk te integreren in een landelijk informatiepunt.

Impresariaat / werkgeverschap / datacoördinatie

Vooraf voor kamermuziek-, jazz/impro aanbod en muziekaanbod voor het onderwijs wordt het op landelijk niveau uitvoeren van een impresariaatfunctie noodzakelijk geacht.

De organisatiegraad van dit aanbod is gering. Voor de kleinere podia en voor het onderwijs geldt dat veelal sprake is van vrijwilligersorganisaties, soms met een kleine professionele staf (de kleinere kamermuziek en jazz podia, culturele commissies van scholen, kleinere multidisciplinaire podia), ofwel van professionele organisaties die niet zijn toegerust voor het zelf vervullen van het werkgeverschap (scholen) of voor die een dergelijke rol te arbeidsintensief c.q. te duur vinden (middelgrote schouwburgen / concertzalen).

Promotionele ondersteuning/presentatie van nieuw kleinschalig podiumkunst aanbod

Vooraf nieuwe initiatieven hebben – naast hun artistieke kwaliteit – een goede landelijke presentatie nodig om (h)erkend te worden. Van nieuw aanbod kan niet gelijk verwacht worden dat het zondermeer een eigen plek op de podia krijgt. In een weinig koopkrachtige markt met veel aanbod is de artistieke kwaliteit van mooie voorstellingen en concerten niet de enige voorwaarde voor programmering.

Ervaring met en bekend zijn bij programmeurs is minstens zo belangrijk. Een goede presentatie van nieuw aanbod kan bijdragen aan het verwerven van 'aandacht' van programmeurs en van publiek.

Landelijk organisaties kunnen daarvoor inspirerende aanbodpresentaties organiseren. Die presentaties zijn mono- of multidisciplinair. Deelname van producenten zou plaats moeten vinden op basis van 'open inschrijving' en/of audities. Selectie voor deelname vindt plaats door breed samengestelde jury's van makers, programmeurs en publiek.

Aanbodpresentaties zouden zoveel mogelijk moeten infiltreren of aansluiten bij – voor zover relevant en mogelijk – al bestaande initiatieven zoals: De Grote Prijs van Nederland, De Nationale Jazzcompetitie, De Nederlandse MuziekPrijzen, De Gaudeamus Week, Het Theaterfestival, De keuze van de Schouwburg Rotterdam, VSCD-Theaterprijzen, De Kunstbende, Tweekant, De Opkomst, De Bezetting, De dag van het Jeugdtheater, Cameretten, Leids Cabaretfestival, De Toneel Publieksprijs, Holland Festival, North Sea Jazz, De Nederlandse Dansdagen, Het Holland Dance Festival, Cadance, Festival Images etc.

Buitenlandpromotie vormt een belangrijk aspect bij het organiseren van aanbodpresentaties. Aanbodpresentaties zijn altijd programmeurs-, publieks- en mediagericht.

Ze zouden – in principe – in samenwerking met koepel- en brancheorganisaties moeten worden ontwikkeld en uitgevoerd.

Voor projecten gericht op het presenteren en promoten van aanbod voor jongeren ligt samenwerking met het CJP en de Kunstbende voor de hand.

NB: De Raad voor Cultuur adviseert negatief over de Cultuurnota aanvraag van het CJP. De Kunstbende zou iets meer subsidie krijgen. Om echter vorenstaande dienstverlening mogelijk te maken zou bij de toekenning van subsidies 2001-2004 moeten worden gewaarborgd dat CJP en Kunstbende aanbodpresentaties voor nieuw aanbod, gericht op jongeren, kunnen ondersteunen.

Podiumpresentatie- en programma advies:

Producenten zijn gebaat bij het beschikbaar zijn van expertise waarop ze een beroep kunnen doen voor het ontwikkelen van hun podiumpresentatie. Vooral in de kamermuziek, de eigentijdse muziek en de jazz/impro muziek ontbreekt het vaak aan goede concepten daarvoor. Musici gaan er nog te vaak vanuit dat het vakkundig spelen van het ingestudeerde of ter plekke geïmproviseerde muziek-materiaal voldoende is voor een goede publieksbeleving. Publiciteitsmateriaal en/of CD's zijn lang niet altijd beschikbaar voor de promotie van concerten.

Niet gespecialiseerde podia hebben behoefte aan kennis over het beschikbare aanbod. De veelheid van aanbod maakt het voor podia die meerdere disciplines programmeren zo goed als ondoenlijk om actueel op de hoogte te zijn en te blijven van aanbod dat past binnen hun multidisciplinaire programmering. Landelijke organisaties spreken soms twijfel uit ten aanzien van de kwaliteit programmeurs. In overleg met branche organisaties zou moeten worden nagegaan hoe de informatie aan en de deskundigheid van programmeurs kan worden verbeterd. Een taak voor de landelijke instellingen.

Bijzondere projecten:

Gaudeamus, MTN, het NI, de VVT, VIP, VSCD en VNT, maar ook MuziekGroep-Nederland en in de popsector de VNP ondersteunen nu al nieuwe samenwerkingsvormen van producenten en podia, gericht op het bereiken van meer en nieuw publiek. De praktijk van de laatste jaren (onder andere in de programmeringsimpuls 1997-2000 en in bijzondere samenwerkingsprojecten van kunstproducenten en podia) laat zien dat ondernemerschap en artistieke kwaliteit heel goed samen kunnen gaan. Bij voorstellingen en concerten zijn nieuwe vormen van publiekswerving vaak met cultuureducatieve aspecten ontwikkeld. Soms wordt voor projecten nieuw aanbod geproduceerd, waarbij kunstproducent en podium als co-producenten, gezamenlijk voor de financiering van het totale project zorgen. Zo'n werkwijze doet een groot en ander beroep op de inzet van een ieder. Vaak zijn er extra kosten, moeten extra subsidies worden aangevraagd, moet intensief geïnvesteerd worden in het aangaan van lokale samenwerkingsverbanden, is bijzondere publiciteit en marketing nodig etc. Gezelschappen en ensembles spelen vaak langer op dezelfde plaats.

Er is sprake van een interessante laboratorium situatie voor de ontwikkeling van nieuwe relaties tussen aanbieders en afnemers, gericht op het bereiken van meer en nieuw publiek. Het is van belang dat landelijke organisaties als project-manager, bijzondere projecten actief kunnen ondersteunen en – als ze succes hebben – deze kunnen promoten als goede voorbeelden van nieuwe manieren waarop aanbieders en afnemers zich aan elkaar kunnen verplichten. Voor de kosten van bijzondere projecten zou een beroep moeten kunnen worden gedaan op een landelijk programma- en marketingfonds.

Goede voorbeelden van een nieuwe vormen van samenwerking uit de periode 1997-2000 zijn:

- Het publiciteitsproject van de VVT,
- De Jeugdtheaterpilot van de VSCD / VNT,
- De Danscombinatie van DOD / VSCD,
- Het project Intercultureel aanbod van VNP / NPI,
- Het Gaudeamus programmeringsimpuls-project,
- Ensemble in Residence, project van het Nederlands Blazers Ensemble,
- Grootschalige Jazz in de schouwburgen, project van het NI.
- Publiciteitsproject van VIP / MTN,
- de Young Vips toernee van VIP / MTN.

In veel van deze projecten vervulde een landelijke organisatie de rol van project-manager, d.w.z. werd op landelijk niveau de ontwikkeling en de praktische organisatie van een project gerealiseerd.

Voor de kosten van projecten werd meestal een beroep gedaan op middelen van het Ministerie van OCenW ofwel het Fonds voor de Podiumkunsten.

Bijzondere aandacht moet gaan naar de ontwikkeling van muziekaanbod voor het onderwijs. Immers met de te verwachten Cultuurnota toekenningen aan een behoorlijk aantal productiehuisen en werkplaatsen en het overnemen van voornoemd voorstel voor de ondersteuning van bijzondere projecten kan vernieuwing in aanbod en afname een belangrijke impuls krijgen. Of dat ook zo is voor met name muziekaanbod voor kinderen valt nog te bezien. Het aantal meerjarige jeugdtheatergezelschappen neemt weliswaar flink toe, de jeugddans wordt karig bediend, jeugdmuziektheater wordt gehonoreerd als er extra geld komt en cultuurnota ondersteuning voor muziek voor kinderen is helemaal afwezig. Bovendien wordt geadviseerd het LOKV Impresariaat niet langer te subsidiëren.

Het LOKV muziekaanbod is adequaat binnen de educatieve context van scholen. In het circuit van reguliere podia is echter relatief weinig muziekaanbod voor kinderen met een goed artistieke kwaliteit beschikbaar. Plannen om daar verbetering in aan te brengen zijn niet ingediend.

Eerder diende het Nederlands Impresariaat een plan in bij OCenW en het Fonds voor de Podiumkunsten voor het starten van een muziekwerkplaats.

Een éénmalige honorering van f 300.000,- door het Fonds voor de Podiumkunsten had een goed, maar nog bescheiden resultaat. Een vervolg bleef uit, vooral door gebrek aan menskracht. Binnen de taken van NNN zou ruimte gemaakt moeten worden, zo mogelijk in samenwerking met het LOKV, om één werkplaatsinitiatief voor muziekaanbod voor kinderen alsnog van de grond te krijgen.

Podiumplannen, productgerichte marketing en collectieve marketing:

Op de rol van landelijke instellingen voor en bij het tot stand komen van podium- en marketingplannen wordt verderop in deze rapportage ingegaan.

**3.12 EEN FONDS VOOR PROGRAMMA- EN MARKETING-
ONDERSTEUNING**

Twee documenten bieden goede informatie voor het verhelderen van functie en taken van een fonds voor programma- en marketingondersteuning.

De bijlage bij het beleidsplan 1997-2000 van het Fonds voor de Podiumkunsten zegt belangrijke dingen over de relatie tussen aanbod en afname. Een voorstel, getiteld; centraal fonds, van VNT en VSCD doet dat over de manier waarop publiciteit en marketing voor het aanbod voor de grote zaal kan worden ondersteund.

Product- en collectieve marketing:

Uit gegevens van de VSCD blijkt dat schouwburgen en concertzalen gemiddeld 3% van hun begroting besteden aan publiciteit en marketing. Kleinschalige podia beschikken over geringe budgetten voor publiciteit en marketing. Publiciteits- en marketingbudgetten zijn vaak niet de eerste prioriteit op de begroting van gesubsidieerde kunstproducenten. Cultuureducatie instellingen zouden hun inspanningen, meer dan nu het geval is, in dienst kunnen stellen van producenten en podia.

Producenten en podia stimuleren tot het – gezamenlijk – ontwikkelen en uitvoeren van (nieuwe) publieksstrategieën en het vergroten van marketingbudgetten loont. In het zgn. +5. programmeringsimpuls project van VSCD / VNT is duidelijk geworden dat samenwerking van aanbieders en afnemers rond een bepaald type aanbod, in dit geval het aanbod van de 7 grote repertoire toneelgezelschappen, positieve effecten heeft. Publiciteit en marketing kan in meer samenhang en dus beter worden ontwikkeld en daardoor goedkoper en effectiever worden uitgevoerd. Na een aarzelende start in de 1e twee seizoenen, is er in het derde seizoen een lichte publiekstoeiname. In het project de Danscombinatie van DOD en VSCD is eenzelfde tendens zichtbaar. Er is in dat project sprake van – voor moderne dans – hogere publieksaantallen dan in de deelnemende schouwburgen gebruikelijk is. In de succesvolle jeugdtheaterpilot van VSCD en VNT is zonneklaar dat in de deelnemende schouwburgen zowel sprake is van een structurele uitbreiding van het aantal hoogwaardige jeugdtheatervoorstellingen, als wel van toegenomen bezoek aan dergelijke voorstellingen in de deelnemende theaters. Het NI project grootschalige jazz in de schouwburgen heeft geleid tot een toename van jazzaanbod en publiek voor jazz op de grotere podia.

Het eerder genoemde plan van VNT en VSCD wil een vervolg geven aan de programmeringsimpuls projecten. Het plan biedt goede mogelijkheden voor het versterken van de relatie tussen aanbod en afname. De directe uitvoering van projecten kan door de branche zelf kunnen worden gedaan.

Het plan kan ook voor kleinere meerjarig gesubsidieerde instellingen (denk bijvoorbeeld aan het jeugdtheater, de ensembles nieuwe muziek, de nieuwe – nog bescheiden gefinancierde – Cultuurnota theater-, dans- en muziekinitiatieven) de kleinere podia en de productiehuizen worden uitgewerkt.

Hetzelfde geldt voor niet gesubsidieerde producties van bijvoorbeeld vrije producenten en voor pop-, jazz/impro- en wereldmuziekaanbod e.d. De suggestie in het plan om zowel een projectmatig als een meerjarige aanpak te honoreren zou punt van nader overleg moeten zijn. Het risico bestaat dat vooral projectmatige aanvragen zullen worden ingediend, terwijl de praktijk heeft laten zien dat meerjarige afspraken tussen producenten en podia de meeste kans op succes hebben. In de uitwerking van het plan moet ook aandacht worden besteed aan hoe subsidie-investeringen op termijn kunnen verminderen, zonder dat het niveau van de gerealiseerde marketing-inspanningen terugvalt naar het begin niveau.

Collectieve marketing, gekoppeld aan een landelijk informatiepunt, kan het verwerven van 'aandacht' van programmeurs en van publiek voor de podiumkunsten een extra stimulans geven. Collectieve marketing en landelijke informatievoorziening moet centraal worden uitgevoerd.

Het Bureau Promotie Podiumkunsten heeft een ambitie geformuleerd en lijkt, mits vertegenwoordiging uit de muzieksector in die organisatie ook goed wordt geregeld, de aangewezen organisatie voor het ontwikkelen en uitvoeren van Collectieve Marketing plannen.

Ook bij marketing geldt dat – bij activiteiten voor jongeren – samenwerking met het CJP en de Kunstbende gewenst is en dat CJP en Kunstbende ook daarvoor gefaciliteerd zouden moeten worden via een meerjarig subsidie.

Podiumplannen:

In het voorafgaande is al aangegeven dat de huidige uitkoopsubsidies vaste onderdelen van de programmerings-budgetten van podia zijn geworden en dat podia – meestal – niet zelf kunnen bepalen voor welk type aanbod ze gebruik maken van beschikbare budgetten.

Een overweging voor een andere aanpak ligt in het verbeteren van de toegang tot landelijke subsidies voor initiatieven buiten de reguliere circuits. Tevens wordt gepleit wordt voor het versterken van de vraagzijde d.w.z. het verhogen van de koopkracht van podia en voor autonomie van de programmeurs.

NB: Een artistieke en autonome opstelling van kunstproducenten wordt algemeen erkend. Programmeurs vragen hetzelfde.

Tijdens de periode van mijn onderzoek is een model ontwikkeld voor het stimuleren van de kwaliteit en het ondernemerschap van podia, door het beschikbaar stellen van afnemende programmeringssubsidies via meerjarige contracten. Vanuit de popsector wordt zo'n model afgewezen, voor andere sectoren wordt het – op langere termijn – haalbaar geacht. Voor het invoeren van een systeem van afnemende bijdragen zijn een aantal randvoorwaarden nodig. Onder andere zal gewaarborgd moeten zijn dat beginnende producenten zo gesubsidieerd moeten worden dat hun uitkoopsom in de 'markt haalbaar is'.

De verantwoordelijkheid voor verkoop komt dan bij de aanbieder zelf te liggen die daarbij uiteraard – maar dan op eigen initiatief – hulp kan vragen van landelijke organisaties.

Voor het aanbod dat niet via een bijdrage in de productiekosten gesubsidieerd wordt of dat – wel gesubsidieerd – vanuit cultuurpolitieke overwegingen speciale aandacht verdient (bijvoorbeeld: het eigentijds muziek-dans en theateraanbod, de popmuziek, jazz/impro muziek, de kamermuziek, muziek voor kinderen, jeugdtheater- en jeugddansaanbod en het aanbod van vrije producenten) zouden speelsubsidies beschikbaar moeten zijn, zolang de subsidiepraktijk daarvoor

onvoldoende mogelijkheden biedt c.q. de markt nog niet voldoende opbrengt. In de huidige situatie van een bestaande praktijk, een subsidiesystematiek die nog niet is aangepast, nogal wat kleine meerjarige initiatieven met net te weinig subsidie, is de stap naar een podiumplan systematiek, met afnemende programma subsidiëring een brug te ver. In de toekomst zou echter bij verdere uitwerking van de taken van landelijke instellingen voor podiumkunstondersteuning en van het programma- en marketingfonds, de gedachte van afnemende subsidies opnieuw aan de orde moeten komen. Alleen dan kan namelijk een situatie worden voorkomen waarin éénmaal beschikbaar gesteld landelijk budget voor lange tijd dezelfde bestemming heeft.

Op dit moment kan al een goede stap vooruit worden gezet (ook hier binnen het kader van nieuw en meer publiek) door subsidie voor podiumplannen die in de plaats komt van uitkoopsubsidie via landelijke organisaties. Aanvragen voor programmasubsidies kunnen worden ingediend door individuele podia en/of op verzoek van één of meer podiumverenigingen, in een gebundelde aanvraag door landelijke organisatie(s). Podia geven in hun aanvraag aan welke inhoudelijke en financiële programma-inspanning ze in een vierjarige periode zullen verrichten en welk publieksresultaat het doel is.

Uit zowel de inhoudelijke als de financiële inspanning blijkt dat sprake is van een meerwaarde ten opzichte van een al bestaande programmering. Meerwaarde vertaalt zich in het bereiken van meer en nieuw publiek en/of in een grotere diversiteit in de programmering van nieuw en reprise aanbod dat in Nederland is geproduceerd en/of van nieuw aanbod uit het buitenland.

Een onderdeel van een podiumplan is het versterken van cultureel ondernemerschap, dat wil zeggen de ratio van de landelijk verstrekte programmerings-subsidie heeft een verhouding met de ambitie van het podium dat subsidie aanvraagt. Over de periode 2001-2004 is sprake van een basis subsidie van maximaal n.t.b. % van het programmabudget en indien het podium een extra marketinginspanning wil verrichten van een extra – afnemend – landelijk subsidie van maximaal n.t.b. %.

Voor het extra subsidie geldt dat na de 4 jarige periode die extra inspanning regulier onderdeel van het budget van dat podium moet zijn. In een aanvraag moet worden aangegeven welke bijdrage van andere subsidiënten/financiers lokaal/provinciaal structureel beschikbaar wordt gesteld.

Podia selecteren zelf welke producties/concerten ze vervolgens opnemen in hun programma. Gestreefd moet worden naar samenhang in activiteiten die zijn opgenomen in en gefinancierd worden in decentrale actieprogramma's.

Voor reprises geldt in het bijzonder dat het moet gaan om het doorspelen – in serie – van succesvolle voorstellingen/concerten (wel en niet eerder gesubsidieerd) op de kleinere en middelgrote podia of om nieuwe montages en seriebespelingen van succesvolle kleinschalige/concerten producties op de grotere podia.

Goed functionerende podiumplannen van – bijvoorbeeld – het Nationaal Pop Instituut, maar ook de jazz regelingen van MTN en NI en de ondersteuning van de kamermuziekpodia door het NI kunnen via de mogelijkheid van een gebundelde aanvraag ingepast worden in de voorgestelde nieuwe werkwijze.

--	--

Nog even DOORPLOEGEN

KANSEN VOOR PODIUMKUNSTPRODUCTENTEN, PROGRAMMEURS EN PUBLIEK

DEEL 4

Nog even DOORPLOEGEN

KANSEN VOOR PODIUMKUNSTPRODUCTENTEN, PROGRAMMEURS EN PUBLIEK

EEN SCHETS VAN EEN AANTAL ONTWIKKELINGEN

WERKWIJZE

BIJLAGEN

- voorstel centraal fonds publieksbereik theater, vscd / vnt, 1999
- een programmeringsfonds, bijlage bij beleidsplan 1997-2000 FPK, 1996
- geraadpleegde notities, nota's, publicaties

EEN SCHETS VAN EEN AANTAL ONTWIKKELINGEN

WERKWIJZE

4.1 AANLEIDING TOT

Podiumkunsten populairder dan ooit.
(website CBS)

De populariteit van professionele podiumkunsten in de afgelopen tien seizoenen – afgezien van een kleine inzinking in 1996/1997 – alleen maar verder gegroeid. Het bezoek is in die periode twee maal zo snel gegroeid als het aanbod van voorstellingen. In het seizoen 1998/1999 zijn in Nederland 16.1 miljoen bezoeken gebracht aan een uitvoering van professionele podiumkunst.

(NB: Popconcerten zijn in de CBS cijfers niet meegeteld. Cijfers van het Nationaal Pop Instituut geven aan dat ruim 800.000 bezoekers van popconcerten in het jaar 1999 bij de CBS cijfers kunnen worden opgeteld).

Theater & Concertbon verdient applaus.
(nieuwsbrief BPP, juli 2000)

De jaarlijkse stijging van de Theater & Concertbon zet zich onverminderd voort.

De omzetstijging is – door uitbreiding van de verkooppunten – zelfs hoger dan vorig jaar. Als je in die gedachte ook meeneemt dat de bon steeds minder vaak in de la blijft liggen en daadwerkelijk binnen afzienbare tijd wordt gebruikt, wordt er duidelijk meer van de Theater & Concertbon gebruik gemaakt. En daaruit mogen we, zoals uit eerdere onderzoeken is gebleken, concluderen dat meer mensen de podiumkunsten bezoeken.

Cultuureducatie wordt minder vrijblijvend.
(website Cultuur en School)

Scholen die het nieuwe examenvak Culturele Kunstzinnige Vorming (CKV) volgen zullen zich in groeiende aantallen melden bij culturele instellingen. In de hogere klassen van havo en vwo wordt namelijk van hen gevraagd dat ze er zelf op uit gaan, informatie verzamelen en ervaringen opdoen op cultureel gebied. Vandaar dat zij diverse voorstellingen, tentoonstellingen en musea gaan bezoeken:

havo leerlingen minimaal zes keer. Vwo leerlingen minimaal tien keer. Op dertig procent van de scholen startte CKV in het schooljaar 1998/1999, de overige scholen begonnen ermee in 1999/2000. Het nieuwe is vooral dat CKV1 voor alle leerlingen is voorgeschreven en een vaste plaats krijgt in het onderwijs- en examenprogramma. Voor havo-leerlingen omvat de studielast 120 uren, voor vwo-leerlingen 200 uren. Het omvangrijkere vak CKV2,3 is verplicht voor leerlingen die gekozen hebben voor het profiel Cultuur en maatschappij. Cultuureducatie wordt minder vrijblijvend.

In het schooljaar 1998/1999 wordt CKV2,3 beproefd op een aantal scholen. In het profiel Cultuur en maatschappij is er het gecombineerde vak CKV2,3. In de vrije ruimte van andere profielen kunnen leerlingen kiezen tussen CKV2 en CKV3. CKV2 (vwo 200 uur, havo 120 uur) is algemeen theoretisch, ingedeeld naar themavelden. Bij CKV3 krijgen leerlingen één van de vier kunst disciplines: Beeldende vormgeving, Muziek, Dans en Drama. Naast vaktheorie is er vakpraktijk. In het vrije deel kunnen leerlingen ook kiezen voor Filosofie. Of voor Klassieke Culturele Vorming (KCV), een vak dat voor gymnasias ten verplicht wordt.

Meer dan 100.000 jongeren, potentieel publiek voor de podia. (nieuwsbrief BPP, juli 2000)

Na de introductie van de nieuwe kunstvakken CKV1, CKV2,3 en KCV voor havo en vwo, zijn nu het voorbereidend beroepsonderwijs en mavo aan de beurt. CKV op het vmbo wordt een praktisch vak, ondergebracht bij de verschillende (kunst)vakken in het derde en vierde leerjaar. Iedere leerling krijgt f 50,- aan CKV bonnen en kan deze – gedeeltelijk zelfstandig – besteden aan bijvoorbeeld theater- of concertbezoek.

Nu al accepteren 800 culturele organisaties de in 1999 geïntroduceerde CKV vouchers dat aantal groeit nog steeds. Vanaf september 2000 kunnen vmbo scholen de bonnen bij het CJP aanvragen en CKV in het lesprogramma inpassen. Het vak is echter pas in 2003 verplicht voor alle 500 vmbo scholen. Voor de podia betekent dit dat er meer dan 100.000 jongeren tot het potentiële publiek gaan behoren.

Groot aantal aanvragen van een kwalitatief hoog niveau. (advies Cultuurnota 2001-2004, Raad voor Cultuur)

Vergeleken met de voorgaande Cultuurnota-periode is het aantal aanvragen met ongeveer zestig procent gestegen. Het is verheugend te constateren dat een groot aantal van deze aanvragen van een kwalitatief hoog niveau is.

Zevenhonderdvierenvijftig meerjarige beleidsplannen van grote en kleinere culturele instellingen uit het gehele land, en zelfs daarbuiten, zijn aan de Raad voor Cultuur ter advisering voorgelegd in het kader van de Cultuurnota 2001-2004. Hoe goed de Raad ook bekend is met de ontwikkelingen in de brede cultuursector, hij is buitengewoon verrast door de visies, de gevarieerdheid, de rijkdom, de kwaliteit en ambities van de plannen. De inventiviteit, de creativiteit en het doorzettingsvermogen van de mensen die werkzaam zijn in de culturele sector dwingen respect af. Wat zij aanbieden is het beste bewijs van de culturele vitaliteit in ons land en van de vruchtbaarheid van het subsidiebeleid van de overheid.

Voor genoemde citaten illustreren – wat ook in een groot aantal recente publicaties en artikelen wordt weergegeven – het gaat goed met de podiumkunsten in Nederland.

De zalen zitten meer dan halfvol en er zijn volop artistiek-inhoudelijke en beleidsmatige interessante ontwikkelingen waar te nemen. Er is weer discussie. De sector barst van de dynamiek.

Keerzijde van het positieve beeld is dat het bezoek aan de professionele podiumkunsten weliswaar stijgend is, maar dat slechts een klein deel van de bevolking voorstellingen en concerten bezoekt.

Zo meldt het CBS dat bijna de helft van de bevolking zelden of nooit een voorstelling bezoekt.

Het SCP laat weten dat het bereik van de kunsten beperkt is.

Voor een kleine minderheid van de bevolking speelt kunst een belangrijke rol in het leven. Een grotere groep bezoekt incidenteel een culturele instelling of beoefent af en toe een kunstvak. Maar voor een groot deel van de bevolking speelt de traditionele of klassieke cultuur geen rol van betekenis. Onder de belangstellenden zijn ouderen, autochtonen, hoger opgeleiden en inwoners van grote steden oververtegenwoordigd. Ondanks de pogingen om het bereik te vergroten, wijzen de uitkomsten van deze studie er niet op dat hier snel verandering in zal komen. De dalende interesse onder jongeren kan op termijn het culturele draagvlak aantasten.

In haar recente cultuurnota advies 2001-2004 plaatst de Raad voor Cultuur weliswaar enige kanttekeningen bij het sombere beeld dat door het SCP wordt geschetst, maar ze zegt in datzelfde advies ook dat reguliere instellingen hun verantwoordelijkheid veelal niet waar maken als het gaat om de participatie van nieuwe Nederlanders. De Raad geeft ook aan dat slechts een klein deel van de culturele instellingen cultuur-educatie beschouwen als een geïntegreerd onderdeel van hun kernactiviteiten.

4.2 PLANNEN VAN DE 'NIEUWE' STAATSSECRETARIS

Staatssecretaris van der Ploeg heeft sinds zijn aantreden op allerlei manieren – in woord en geschrift – duidelijk gemaakt dat hij de door CBS en SCP aangegeven tendensen wil keren. Het is hem ernst met het vergroten van het cultuurbereik. In zijn nota 'Ruim Baan voor Culturele Diversiteit', de beleidsbrief 'een Ondernemende Cultuur' en in de uitgangspunten voor het Cultuurbeleid 2001-2004 'Cultuur als Confrontatie' geeft de Staatssecretaris aan op welke manier hij vernieuwingen wil realiseren. In inleidingen en discussies gebruikt hij het jeugdtheater en de popmuziek vaak als goede voorbeelden van hoe artistieke kwaliteit en een breed en divers publieksbereik goed samen gaan.

Als één van de instrumenten voor het bereiken van zijn doelstellingen introduceert hij het Actieprogramma Cultuurbereik.

(N.B.: in latere publicaties van het Ministerie van OCenW, het Actieplan Cultuurbereik genoemd).

In de nota 'Cultuur als Confrontatie' zegt de Staatssecretaris onder meer:

Er bestaan door het land verspreid vele en veelsoortige culturele trefpunten die heel wat beter kunnen worden gebruikt voor de vergroting van de maatschappelijke actieradius van de cultuur dan meestal gebeurt. Ik heb daarbij het oog op onder andere schouwburgen, concertzalen, musea, bibliotheken, galeries, kunsthallen en kunstuitleencentra. Dat zijn de locaties waar de meest vitale confrontaties tussen cultuur en publiek kunnen plaatsvinden, zeker als dat gebeurt in oude wijken, volksbuurten en andere plekken waar culturele voorzieningen momenteel schaars zijn. Deze locaties zijn de aanjagers van culturele vernieuwing.

Te vaak is er echter te weinig geld voorhanden om de mogelijkheden te gebruiken die hier liggen. In grote steden is althans een deel van de accommodaties stevig verankerd in gemeentelijke diensten en hebben ze vaak een eigen programmabudget. In kleinere gemeenten is de financiële armslag echter vaak heel wat minder. Als er al speciale programmering-, productie-, promotie- en educatiebudgetten zijn, staan deze te vaak onder druk van een sluitende exploitatie.

In sommige gevallen drijft de organisatie vrijwel geheel op vrijwilligers, een formule overigens die opmerkelijke publieksresultaten met waardevolle programma's niet in de weg hoeft te staan.

Sommige accommodaties zijn geprivatiseerd en moeten zelf uit de kosten zien te komen.

Omdat er met de bestaande beleidsinstrumenten, gegeven ook de taakverdeling tussen overheden, nauwelijks of geen mogelijkheid is om daar iets aan te doen, is een initiatief nodig om die impasse te doorbreken. Door een fors bedrag te reserveren voor versterking van de programmerings- en publieksbudgetten van deze accommodaties en door

gemeenten en provincies uit te dagen mij daarin te volgen, wil ik bewerkstelligen dat programmering en publieksbereik niet langer worden beschouwd als sluitpost van de begroting van accommodaties, maar als speerpunt.

Daarom wil ik komen tot een programmeringsbudget accommodaties voor de versterking van de programmering en voor doelgroepenactiviteiten van de accommodaties. Het zal duidelijk zijn dat niet alle accommodaties voor ondersteuning in aanmerking komen. Het gaat mij om programmeurs die kiezen voor kwaliteit en ambitieuze toekomstplannen hebben. Over de precieze vorm zal ik eerst overleggen met de convenantpartners, de verschillende sectoren en de betrokken instellingen. Ook zal de inrichting van deze podiumregeling in samenhang worden gezien met het eerder genoemde premiebudget doelgroepactiviteiten en met een ontwikkelingsbudget culturele diversiteit, waarover in de volgende paragraaf meer.

Het plan voor de accommodaties zou in ieder geval de volgende elementen moeten bevatten:

In het programmeringsbudget accommodaties zouden de bestaande rijkssubsidies voor afnamestimulering in de podiumkunsten moeten opgaan. Het Nederlands Impresariaat, Muziek en Theater Netwerk, Gaudeamus en het Nationaal Pop Instituut zijn momenteel actief als bemiddelaar en/of programmeringsfinancier.

Daarnaast beschikt het Fonds voor de Podiumkunsten over middelen om de afname te stimuleren ter financiering van onder andere de programmering van jeugdtheater, jazz en pop en repertoiretoneel in de schouwburgen. De verschillende instellingen en regelingen vormen tezamen een bonte lappendeken. Door middel van concentratie wil ik de slagkracht van de programmeringsfinanciering versterken. De grotere aandacht voor vraagfinanciering moet het mogelijk maken om meer en breder publiek aan te trekken.

Op 16 maart 2000 verschijnt een publicatie waarin bestuurlijke afspraken – gemaakt op 16 februari 2000 – over de inhoud van het Actieplan Cultuurbereik zijn vastgelegd tussen het Inter Provinciaal Overleg (IPO), de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en het Ministerie van OCenW.

Deze bestuurlijke afspraken maken duidelijk dat Provincies en Gemeenten de vijf doelstellingen van cultuurbeleid volgen die door de Staatssecretaris zijn geformuleerd als uitgangspunten voor Cultuurbereik en dat sprake zal zijn van een centraal deel en een decentraal deel binnen het Actieplan Cultuurbereik.

Uit de publicatie van 16 maart 2000:

Het Actieplan Cultuurbereik in een notendop

Het Actieplan Cultuurbereik is opgezet om zoveel mogelijk mensen te betrekken bij cultuur.

Het sluit daarbij aan op de vijf doelstellingen van het cultuurbeleid van het rijk die binnen het kader van dit Actieplan worden onderschreven door gemeenten en provincies:

- versterking van de programmering van culturele accommodaties
- ruim baan maken voor culturele diversiteit
- investeren in jeugd
- beter zichtbaar maken van cultureel vermogen
- culturele planologie op de agenda zetten

Het Actieplan bestaat uit twee delen: een centraal deel onder de hoede van het rijk, en een decentraal deel onder de gezamenlijke regie van gemeenten, provincies en rijk. De gemeenschappelijke aanpak van het decentrale deel krijgt vorm in de wijze van financiering van Stedelijke en Provinciale Programma's Cultuurbereik, waarbij een 1:1 verhouding in acht wordt genomen tussen de bijdragen van het rijk en die van de provincies respectievelijk gemeenten. Een Stedelijk of Provinciaal Programma Cultuurbereik wortelt in de plaatselijke of provinciale cultuurgemeenschap en is gericht op publieksverbreding door middel van kwalitatieve, innovatieve en cultureel gedifferentieerde programmering. Het gaat zowel om een kwaliteitsimpuls als om een impuls voor het cultuurbereik.

Daarbij worden nieuwe verbindingen gelegd en bestaande banden verstevigd.

Vooraf die tussen:

- culturele programmeurs en nieuwe publieksgroepen
- verschillende soorten culturele accommodaties onderling
- culturele accommodaties en andere plekken die geschikt zijn om een breed publiek met cultuuruitingen te confronteren
- gevestigde culturele instellingen (musea, toneelgezelschappen, orkesten) en de nieuwe generatie cultuurmakers

Zelfde doelstellingen

In zijn uitgangspuntenbrief Cultuur als Confrontatie heeft de Staatssecretaris van Cultuur het Actieplan Cultuurbereik aangekondigd. Kernpunt is de verbreding van een kwalitatief gewaarborgd cultuuraanbod, zodat er meer mensen door worden aangesproken. Dit sluit bijna naadloos aan op ideeën die bij provincies en gemeenten leven, en bijvoorbeeld zijn verwoord in de VNG brief met aandachtspunten voor de cultuurnota 2001-2004 van maart 1999. Aldus hebben de Staatssecretaris voor Cultuur, Het Interprovinciaal Overleg en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten besloten tot een gezamenlijke aanpak gedurende de periode 2001- 2004. Zij zijn een bondgenootschap aangegaan dat onder meer beslag krijgt in een bijzondere vorm van gemeenschappelijke financiering.

Over de gezamenlijke aanpak zoals in deze notitie uiteen wordt gezet, hebben OCenW, IPO en VNG overeenstemming bereikt tijdens hun bestuurlijk overleg op 16 februari 2000 in Enschede. De afspraken hebben betrekking op doelstellingen, constructie en fasering bij de decentrale uitwerking van het Actieplan Cultuurbereik. Het aangaan van financiële verplichtingen ten opzichte van OCenW met inachtneming van de gemaakte afspraken, is voorbehouden aan de provincies en de betrokken gemeenten. De financiële inzet van OCenW wordt gedaan onder voorbehoud dat de wetgever de middelen ter beschikking stelt.

Organisatie

De Provincies en 30 grotere gemeenten stellen elk eerst een plan van aanpak op en op basis daarvan hun eigen programma. Dit geschiedt in nauwe samenspraak met de culturele instellingen ter plaatse en eventuele andere lokale of regionale instituties die voor culturele samenwerking in aanmerking komen. Deelnemende provincies en gemeenten ontvangen rechtstreeks een specifieke uitkering van OCenW met de daaraan verbonden verplichtingen, waaronder matching met eenzelfde bedrag. Gemeenten die niet rechtstreeks deelnemen, kunnen bij het Actieplan worden betrokken via een provinciaal programma, waarbij als voorwaarde kan worden gesteld dat zij ook matchen. Als onderdeel van hun eigen programma kunnen provincies ook bijdragen aan de programma's van de rechtstreeks deelnemende gemeenten. De programma's hebben een op de cultuursector afgestemde looptijd van vier jaar, waarbij 2001 als opbouwjaar kan gelden. Samen zijn de deelnemende overheden verantwoordelijk voor de organisatie van evaluatie en monitoring.

Kenmerken van Stedelijke en Provinciale Programma's

Het plan van aanpak geeft onder meer duidelijkheid over de wijze waarop een programma wordt ontwikkeld, de doelstellingen en de samenwerkingsverbanden. Het programma is de schakel die beleidsdoelstellingen en activiteiten met elkaar verbindt. In het programma wordt de provinciale of lokale visie op cultuurbereik nader uitgewerkt. Het beschrijft de huidige situatie, bevat een sterke – zwakte analyse en geeft aan hoe de beleidsdoelstellingen zich in de actuele lokale of provinciale situatie laten vertalen. Het programma gaat in op de inhoudelijke ontwikkeling, de waarborgen voor culturele kwaliteit van het programma, de te bereiken resultaten en de benodigde middelen. Een programma is geen uitputtende opsomming van concrete activiteiten en projecten. Het is vooral gericht op het verschaffen van inzicht in de werkwijze, het beoogde proces en de uitvoering. Het bevat bovendien een aantal meetbare doelstellingen en prestaties. Gelet op het karakter van het Actieplan is er voor grote investerin-

gen en voor de reguliere exploitatie van cultuurinstellingen geen plaats in de programma's.

Beleidskader voor Stedelijke en Provinciale Programma's

Algemeen

Om publieksgroepen te bereiken die thans niet, of slechts mondjesmaat, deelnemen aan cultuur – vooral jongeren en leden van culturele minderheden – is een nieuwe strategie nodig; een aanpak die de conventies in de cultuursector doorbreekt. De gebruikelijke benadering is immers vooral afgestemd op publiek dat al komt. Het nieuwe van de strategie komt op verschillende manieren tot uiting: in de manier waarop deze andere publieksgroepen worden aangesproken, in de bijzondere en onverwachte plekken waar men met cultuur wordt geconfronteerd, in de ambiance, in het type aanbod, in samenwerking tussen instellingen van zeer verschillende pluimages en in het doorkruisen van scheidslijnen tussen disciplines. Deze impuls voor het bereiken van cultuur gaat samen met een kwaliteitsimpuls. Tegen deze achtergrond zijn enkele algemene aandachtspunten aan te geven als leidraad bij het opstellen van de programma's.

Vijf doelstellingen

De Stedelijke en Provinciale Programma's Cultuurbereik worden in nauwe samenwerking met het culturele veld in steden en provincies opgesteld met de volgende doelstellingen van het Actieplan die door gemeenten, provincies en rijk worden gedeeld:

- versterking van de programmering van culturele accommodaties*
- ruim baan maken voor culturele diversiteit*
- investeren in jeugd*
- beter zichtbaar maken van cultureel vermogen*
- culturele planologie op de agenda zetten*

Gemeentes en provincies leggen daarbij hun eigen accenten, gelet op de sociale en culturele infrastructuur in hun gebied.

4.3 EEN NIEUWE HORIZON

De introductie van het Actieplan Cultuurbereik, met daarbij de mededeling dat in totaal 131 miljoen 'nieuw' geld beschikbaar komt, opent voor velen in de podiumkunstensector een nieuwe horizon.

Het lijkt alsof tegemoet wordt gekomen aan een al lang bestaande wens van onder meer de VNG, de VSCD podia, de VNT gezelschappen en andere culturele organisaties, namelijk het – op landelijk niveau – beschikbaar stellen van substantiële programmerings-budgetten.

In het nabije verleden zijn daarover op verschillende niveaus gesprekken met het Ministerie van OCenW gevoerd en werden plannen daarvoor ontwikkeld.

Bijlage 5, getiteld 'een Programmeringsfonds', bij het beleidsplan 1997-2000 van het Fonds voor de Podiumkunsten meldt:

Het kabinet is voornemens om met ingang van 1 januari 1996 het BTW tarief op de toegang tot culturele evenementen te verlagen van 17,5 naar 6 procent. Het is de bedoeling dat een deel van de met die verlaging vrijkomende middelen zal worden ingezet voor een programmeringsfonds, dat tot doel heeft het stimuleren van de handhaving en/of versterken van het cultureel waardevolle programma-aanbod van met name – maar niet uitsluitend – de middelgrote schouwburgen

Het Fonds voor de Podiumkunsten, daartoe gevraagd door het Ministerie van OCenW en de VSCD die het fonds vooralsnog met respectievelijk 1 en 2 miljoen gulden zullen voeden, is in principe bereid een programmeringssubsidieregeling met een dergelijke inzet uit te voeren.

In een ambtelijke notie van de VNG uit 1996 is al te lezen:

De VNG heeft voorgesteld dat de landelijke bemiddelaars zouden worden opgenomen in één afnamefonds, met name vanwege de gewenste harmonisatie in de subsidiemethodiek en een beleid gericht op de totaliteit van de afname van met name het kleinschalige aanbod binnen gemeenten.

Het programmeringsfonds kwam er toen niet. De vrijkomende middelen werden op lokaal niveau onderdeel van de exploitatie van schouwburgen, concertzalen en andere culturele instellingen.

Het Ministerie van OCenW stelde wel – voor de periode 1997-2000, extra middelen beschikbaar voor het – op bescheidener schaal dan door VSCD, VNT en Fonds voor de Podiumkunsten was gevraagd – ondersteunen van de programmering van de middelgrote schouwburgen en concertzalen enigszins te ondersteunen. Dat werden de zogenaamde programmeringsimpulsprojecten.

In de periode 1997-2000 kan het Fonds voor de Podiumkunsten beschikken over 1,5 miljoen per jaar. Uit later beschikbaar komende extra (motie Wolfensperger) middelen voegt het Fonds ± f 250.000,- per jaar aan het programmeringsimpulsbudget toe. Totaal was dus in de Cultuurnotaperiode 1997-2000; 1.7 miljoen per jaar beschikbaar. Met dat geld werden de hierna genoemde afnameprojecten ondersteund.

– repertoiretooneel op middelgrote podia	VSCD/VNT
– dansaanbod op grote en middelgrote podia	VSCD/DOD
– jeugdtheater, jeugddans op middelgrote podia	VSCD/VNT
– jeugdmuziektheater op middelgrote podia	MTN/NI
– grootschalige jazz op middelgrote podia	NI
– grootschalige kamermuziek op grote en middelgrote podia	NI
– kleinschalige jazz	VIP/BIM
– nieuwe muziek	Gaudeamus
– vrije producenten aanbod op grote en middelgrote podia	VTP
– versterken van programmering van vlakke vloertheaters	VVT
– versterken van programmering van poppodia	NPI/VNP
– stimuleren van speciale popproducties	Paradiso Productiehuis
– stimuleren van buitenlands – educatief – theater middelgrote podia	SITOS
– extra ondersteuning van kleinschalig aanbod in Noord Holland, Brabant, Utrecht en Flevoland	MTN

4.4 ONRUST EN ZORG

Er ontstaat onrust en zorg in de sector. Grote en kleine culturele instellingen, koepelorganisaties, maar ook de Raad voor Cultuur en Kunsten 92 geven aan niet te verwachten dat binnen het Actieprogramma daadwerkelijk sprake zal zijn van het versterken van de programmering van culturele accommodaties.

De Vereniging van Schouwburgen en Concertzalen Directies (VSCD), De Vereniging van Actuele Muziek Podia (VAMP), De Vereniging van Kleine Muziekpodia en Concertorganisatoren (VKMC), De Vereniging van Jazz- en Improvisatiemuziek Podia (VIP), het Nederlands Impresariaat (NI), Muziek en Theater Netwerk (MTN) en de Stichting Gaudeamus vragen de Staatssecretaris 4 miljoen gulden voor het behoud van de koopkracht van de podia.

Het Nationaal Pop Instituut (NPI) vraagt het Fonds voor de Podiumkunsten (FPK) f 600.000,- op te nemen in haar begroting 2001-2004 voor het geval landelijk subsidie voor de programmeringsimpuls regelingen popmuziek en intercultureel verdampt in het Actieprogramma.

Al op 10 maart 2000 schrijft het NPI, de Staatssecretaris:

Wij vragen ons dan ook af waarom het ministerie tot nu toe blijft vasthouden aan het laten opgaan van het budget van de afname-subsidie in het Actieplan Cultuurbereik, waarin de doelstelling om meer Nederlandse popgroepen in het clubcircuit te kunnen laten spelen geen enkele rol speelt. Ook wijzen wij u erop dat gesubsidieerd aanbod in de popsector, in tegenstelling tot alle andere gesubsidieerde podiumkunsten, niet bestaat. Het wegvallen van specifieke afnamesubsidies voor Nederlandse popgroepen brengt ons dan weer terug naar de situatie half jaren zeven-tig.

De Vereniging van Nederlandse Toneelgezelschappen (VNT) ontwikkelt samen met de VSCD en in overleg met het Fonds voor de Podiumkunsten een plan voor het ondersteunen – met landelijk geld – van specifieke publiciteits- en marketing acties van de meerjarig gesubsidieerde toneel- en dansgezelschappen en de grote en middelgrote schouwburgen. In gesprekken

met het Ministerie van OCenW blijkt dat – zoals dat dan heet – het Ministerie niet onwelwillende staat tegenover het VNT / VSCD plan.

Het Fonds voor de Podiumkunsten vraagt, voor de Cultuurnota periode 2001-2004, f 1.5 miljoen gulden per jaar op voor het continueren van de programmeringsimpuls, vraagt f 2 miljoen per jaar extra voor het versterken van de programmering van podia (voor het subsidiëren van reprises van succesvolle voorstellingen en concerten) en doet een beroep op de Staatssecretaris ten bedrage van f 500.000,- per jaar voor het stimuleren van kunsteducatie, uitgevoerd door kunstproducenten.

Muziek Theater Netwerk en het Nederlands Impresariaat werken aan een fusie en dienen een gezamenlijk beleidsplan in voor de Cultuurnota 2001-2004. Donemus en het Centrum Nieuwe Muziek fuseren tot MuziekGroepNederland.

De schouwburgen van Utrecht, Haarlem, Rotterdam, Arnhem en Groningen gaan een samenwerkingsverband aan, gericht op het tot stand komen van een interessantere programmering en roulerende co-producties. Vier van hen (Utrecht, Haarlem, Rotterdam, Arnhem) dienen een Cultuurnota 2001-2004 aanvraag in.

Tijdens diverse symposia en studiedagen wordt het belang van het ondersteunen – op centraal niveau – van podia benadrukt.

4.5 OCenW OPDRACHT AAN HET ERASMUS CENTRUM VOOR KUNST- EN CULTUURWETENSCHAPPEN

Een brief van het Ministerie van OCenW van 1 maart 2000 vraagt medewerking aan een onderzoek van het Erasmus Centrum voor Kunst- en Cultuurwetenschappen. Het onderzoek moet duidelijk maken in welke mate de verschillende overheden momenteel bijdragen aan de programmerings-budgetten van kleinschalige podia. De brief geeft nog eens in het kort aan hoe de Staatssecretaris toen (in maart 200) dacht over de landelijke ondersteuning van de programmering van kleinschalig podiumkunst.

In de komende Cultuurnota periode 2001-2004 is het de bedoeling dat de landelijke ondersteuning aan de programmering van kleinschalig podiumkunstaanbod een extra impuls krijgt en beter wordt ingebed in een breed programmeringsbeleid tezamen met de andere overheden. De Staatssecretaris is daartoe voornemens een deel van de programmeringsgelden ten behoeve van kleinschalig aanbod die momenteel verstrekt worden door de landelijke instellingen Muziek en Theater Netwerk, het Nederlands Impresariaat, Gaudeamus, het Nationaal Pop Instituut en het Fonds voor de Podiumkunsten (i.c. Programmeringsimpuls) via de gemeenten en provincies aan de podia ter beschikking te stellen in het kader van het Actieprogramma Cultuurbereik.

In de Adviesaanvraag aan de Raad voor Cultuur schreef de Staatssecretaris daarover onder meer; mijn uitgangspunt daarbij is dat het voor de hand ligt de kleinschalige distributie bij het actieprogramma te betrekken (waardoor ook meer geld beschikbaar komt), maar dat anderzijds de verworvenheden van die distributieactiviteiten niet verloren mogen gaan in de brede opzet van het actieprogramma. Op drie manieren wil ik die verworvenheden veilig stellen. In de eerste plaats blijven de instellingen die nu deze regelingen uitvoeren bestaan, zodat een beroep kan worden gedaan op hun expertise. In de tweede plaats wil ik de kleinschalige distributie als een afzonderlijke module binnen het actieprogramma behandelen, zodat ook het geld dat er nu mee gemoeid is, in de nieuwe opzet zichtbaar blijft. In de derde plaats wil ik ruimte houden voor specifieke programmeringsmogelijkheden op landelijk niveau.

Ondertussen werken de 30 actieplan gemeenten en de provincies aan hun plan van aanpak voor het Actieprogramma dat zij op 1 juni bij het Ministerie van OCenW moeten indienen. De Raad voor Cultuur buigt zich over de Cultuurnota aanvragen 2001-2004.

4.6 UITKOMSTEN VAN HET ONDERZOEK VAN HET ERASMUS CENTRUM VOOR KUNST- EN CULTUURWETENSCHAPPEN

De uitkomsten van het onderzoek van het Erasmus Centrum voor Kunst- en Cultuurwetenschappen verschijnen eind juni 2000.

Enkele citaten uit de samenvatting van de resultaten van het onderzoek:

Nederland kent een groot en gevarieerd bestand van organisaties die uitvoeringen en voorstellingen van kleinschalige podiumkunsten programmeren. Daartoe behoren organisaties met of zonder eigen accommodatie, met of zonder betaalde krachten, veel zogenaamde kleinschalige podia maar ook een flink aantal grotere schouwburgen en concertzalen. In het vervolg duiden we al deze organisaties als podia aan. Ruim 400 van deze podia werden in 1998 of in het seizoen 1998-99 financieel ondersteund door Muziek en Theater Netwerk (MTN), Nederlands Impresariaat (NI), Gaudeamus, Nationaal Pop Instituut (NPI) en via MTN en NI ook door het Fonds voor de Podiumkunsten (FPK) dat de zogenaamde Programmeringsimpuls-gelden beheert. Deze vijf landelijke instellingen – voortaan: de landelijke instellingen – worden gesubsidieerd door de rijksoverheid en door een aantal provincies.

Het beleid van de rijksoverheid ten aanzien van de (kleinschalige) podiumkunsten zal in de komende Cultuurnota-periode 2001-2004 sterker gericht zijn op het bevorderen van de vraag, en dat nieuwe beleid krijgt mede gestalte in het Actieplan Cultuurbereik. Zo heeft de staatssecretaris van Cultuur in diverse nota's en notities laten weten. Aan de podia wordt een belangrijke rol toegekend als intermediair tussen kunstaanbod en publiek.

Het nieuwe beleid van de rijksoverheid zal gepaard gaan met een herverdeling van taken en financiële middelen van de landelijke instellingen. Om de (financiële) gevolgen van het nieuwe beleid over een aantal jaren goed te kunnen beoordelen, dient nu vastgesteld te worden in welke mate de podia voor het kleinschalige muziek- en theateraanbod zijn aangewezen op bijdragen via de bovengenoemde landelijke instellingen.

Hoofdvraag van het onderzoek is, in welke mate de programmering van kleinschalige podiumkunsten door deze podia financieel afhankelijk is van bijdragen die door de vijf landelijke instellingen worden verdeeld. Dit impliceert dat het onderzoek ook inzicht moet verschaffen in de omvang en het aandeel van de financiële bijdrage van gemeenten en provincies.

Omvang van de landelijke geldstroom kleinschalige podiumkunsten

MTN, NI, Gaudeamus, NPI en FPK (Programmeringsimpuls) ontvangen in totaal ruim 12 miljoen gulden subsidie van de overheid: ongeveer 10,7 miljoen gulden van het Rijk, bijna 1,6 miljoen van een aantal provincies (alleen MTN) en ruim een ton van gemeenten. Ze geven samen via diverse instrumenten ongeveer 9,5 miljoen gulden uit aan activiteiten. Daarvan gaat bijna zes miljoen naar de podia als bijdrage in de programmeringskosten en in de kosten van projecten en producties, één miljoen naar tournees en overige producties, en ruim twee miljoen naar andere projecten en activiteiten, waaronder promotie en marketing. In het volgende wordt met landelijke bijdragen (of landelijke geldstroom) voor kleinschalige podiumkunsten telkens bedoeld: de bijna zes miljoen gulden die via de vijf landelijke instellingen naar podia gaat ten behoeve van hun programmering en overige activiteiten, met inbegrip van de provinciale gelden die MTN daartoe ter beschikking krijgt, maar exclusief de Programmeringsimpuls voor grootschalig aanbod (bijna 1 miljoen).

Geografische verdeling van landelijke bijdragen

De 407 podia die via de landelijke geldstroom worden ondersteund in hun activiteiten op het gebied van kleinschalige podiumkunsten, zijn verspreid over 209 gemeenten in het hele land. Deze gemeenten maken samen bijna 40 procent van alle 538 Nederlandse gemeenten uit, en bijna 70 procent van alle inwoners van Nederland woont er. Ongeveer 40 procent van de ondersteunde podia ligt in de 30 gemeenten die rechtstreeks kunnen deelnemen aan het Actieplan Cultuurbereik (voortaan: Actieplan-gemeenten), 60 procent in de overige gemeenten.

De geografische verdeling van de landelijke bijdragen voor podia over de twaalf provincies laat naast de vanzelfsprekende absolute verschillen in verband met het inwonertal ook relatieve verschillen zien die naar alle waarschijnlijkheid samenhangen met de concentratie van inwoners in middelgrote en grote steden. Los daarvan ondersteunen sommige provincies de podia via MTN en andere provincies alleen rechtstreeks. Zo blijft het aandeel van Friesland, Drenthe, Gelderland en Limburg, maar ook Zuid-Holland, in de landelijke bijdragen achter bij het inwoneraantal van deze provincies, en gaat er via de landelijke instellingen relatief wat meer geld naar de provincies Utrecht en Noord-Holland. Aangezien grotere podia over het algemeen in grotere gemeenten liggen, gaat er ook relatief meer 'landelijk geld' via de vijf instellingen naar de podia in de Actieplan-gemeenten (bijna 3,9 miljoen, of 65 procent) dan naar de overige gemeenten met landelijk ondersteunde podia (ruim 2 miljoen, of 35 procent).

Verdeling van landelijke bijdragen naar soort aanbod

Ongeveer 14 procent van de totale landelijke bijdragen aan podia (bijna 6 miljoen) wordt besteed aan theaterprogrammering en -projecten (inclusief muziektheater), 70 procent aan muziek (inclusief popmuziek) en 16 procent specifiek aan jeugdtheater en -muziek. Het aandeel van diverse soorten aanbod in de landelijke bijdrage is te vergelijken met het aandeel van uitvoeringen en voorstellingen van een bepaalde discipline of genre in het totale aantal voorstellingen en uitvoeringen dat volgens informatie van de landelijke instellingen (mede) wordt bekostigd uit de bijdragen die zij verstrekken. Dit betreft (per definitie) kleinschalig aanbod. Het financiële aandeel van theater is dan evenredig aan het percentage voorstellingen, het aandeel van bijdragen voor muziek ligt iets boven het aandeel van uitvoeringen, en het financiële aandeel van jeugdtheater en -muziek blijft iets achter bij het percentage jeugduitvoeringen en -voorstellingen. Het financiële aandeel van de hedendaagse muziek ligt boven het percentage van hedendaagse muziekuitvoeringen. Dat komt vooral

door het feit dat er naast programmeringsbijdragen betrekkelijk veel overige bijdragen (voor projecten en producties) van de landelijke instellingen (in het bijzonder Gaudeamus) naar podia voor hedendaagse muziek gaan. Het financiële aandeel van popmuziek en rock blijft achter bij het aandeel van deze muziek in de uitvoeringen.

Verdeling van landelijke bijdragen naar podiumvereniging

De procentuele verdeling van landelijke bijdragen naar soort aanbod (zie hierboven) weerspiegelt zich min of meer in de verdeling naar podiumvereniging, aangezien alle verenigingen – behalve de Vereniging van Schouwburg- en Concertgebouwdirecties (VSCD) – georganiseerd zijn op basis van kunstdiscipline of muziekgenre: de Vereniging van Vlakke Vloertheaters (VVT), de Vereniging van Jazz- en Improvisatiemuziekpodia (VIP), de Vereniging van Actuele Muziekpodia (VAMP), de Vereniging van Kleine Muziekpodia en Concertorganisatoren (VKMC) en de Vereniging van Nederlandse Poppodia (VNP). VSCD-podia ontvangen samen het grootste deel van de landelijke bijdragen voor kleinschalige podiumkunsten (28 procent), op de voet gevolgd door de podia voor jazz en improvisatiemuziek (25 procent). Het financiële aandeel van VSCD-podia is evenredig aan het aandeel van deze podia in het totale aantal uitvoeringen en voorstellingen dat (mede) uit landelijke bijdragen wordt bekostigd. Podia die lid zijn van de VAMP (hedendaagse muziek) en de VIP (jazz en improvisatiemuziek) krijgen betrekkelijk veel landelijk geld, gemeten naar het aantal uitvoeringen; leden van de VNP relatief wat minder.

4.7 ONGEVEER 6 MILJOEN TEN BEHOEVE VAN KLEINSCHALIG PODIUMKUNST AANBOD BLIJFT BESCHIKBAAR

Tijdens een bijeenkomst van vertegenwoordigers van de 30 actieplan gemeenten en de provincies, op 28 juni in Amersfoort, worden de onderzoeksresultaten gepresenteerd.

Martin Berendse, hoofd van de afdeling Algemeen Cultuurbeleid van het Ministerie van OCenW, laat weten dat de ongeveer 6 miljoen die het rijk thans beschikbaar stelt voor activiteiten van landelijke distributeurs, ten behoeve van de kleinschalige podiumkunsten op centraal niveau beschikbaar blijft.

Hij meldt ook dat inmiddels aan een onafhankelijk deskundige is gevraagd voorstellen te ontwikkelen voor de manier waarop onder andere voornoemd budget zou kunnen worden ingezet en hoe dit zich verhoudt tot de decentrale inzet van middelen.

4.8 OCenW OPDRACHT AAN GEERT OVERDAM

Op 11 april 2000 vraagt het Ministerie van OCenW aan Geert Overdam – op persoonlijke titel – een opdracht uit te voeren. De opdracht is verwoord in een brief van 26 mei 2000 van het Ministerie van OCenW:

De Opdracht:

Binnen de kaders van het programma cultuurbereik verzoek ik u voorstellen te doen op de volgende punten:

Voor welke typen aanbod is het wenselijk een landelijk stimuleringsbeleid te voeren om samenwerking tussen aanbod en accommodaties te ondersteunen?

De wijze waarop de centraal beschikbare rijksmiddelen kunnen worden ingezet, uitmondend in:

a één of meer centrale premie-, subsidie- en projectregelingen, inclusief de uitvoerende instantie.

b de wijze waarop selectie van deelnemers (aanbod en podia) aan regelingen en projecten plaatsvindt.

Uitgangspunten daarbij zijn:

- Verruiming van het publieksbereik*
- Afstemming met Cultuur en School*

- Zowel gesubsidieerde gezelschappen en ensembles als vrije producenten en ongesubsidieerde groepen komen in aanmerking voor ondersteuning
- Verruiming van speelmogelijkheden voor de verschillende typen podiumkunsten buiten hun tot nu toe gebruikelijke podiumcircuit

Het Ministerie van OCenW vraagt eind juni 2000 een tussenrapportage te leveren.

4.9 VOORBEREIDING OP HET UITVOEREN VAN DE OPDRACHT

In een plan van aanpak formuleer ik hoe ik de opdracht wil uitvoeren.

Over het plan van aanpak spreek ik met:

OCenW	<i>Martin Berendse, Jan Jaap Knol, Siebe Weide, Jannet Duijndam.</i>
VSCD	<i>Hans Onno van den Berg, Thomas Smit.</i>
VNT	<i>Jaap Jong, Ton Schippers, Geert ter Steeg.</i>
MTN	<i>Jeanette Smit, Katja Brenninkmeijer, Annemarie Pijnappel, Cees Gog.</i>
NI	<i>Andries Mulder, Nanette Ris, Paul Gompes.</i>
VTP/MaPP	<i>Wim Visser.</i>
FPK	<i>Ben Hurkmans, Mirjam Moll, Marjolein van Gemerden.</i>
VNP	<i>Geert van Itallie, Pim Bottema, Pierre Ballings.</i>
NPI	<i>Jaap van Beusekom.</i>

Bijeenkomsten:

Ik bezoek een aantal bijeenkomsten:

- *Symposium Popcultuurbeleid, op 18 mei 2000 in Utrecht, georganiseerd door VNP en NPI.*
- *Bespreking op 15 juni 2000 in Utrecht, georganiseerd door Muziekcentrum Vredenburg en Gaudeamus, waarbij aanwezig waren: John Thomas (VIP), Teunis IJdens (VIP), Henk Heuvelmans (Gaudeamus en VAMP), Nanette Ris (NI), Hans Onno van den Berg (VSCD), Jeanette Smit (MTN), Katja Brenninkmeijer (MTN), Ko van der*

Velpen (VKMC), Frank Feenstra (Muziekcentrum Enschede), Maaïke van den Hoek (Muziekcentrum Frits Philips, Eindhoven) en Jessica de Heer (Muziekcentrum Vredenburg, Utrecht).

- *Studiedag 2000 van het Bureau Promotie Podiumkunsten op 21 juni te Utrecht.*
- *Werkconferentie OCenW met actieplan gemeentes en provincies op 28 juni te Amersfoort.*

Studie:

Als achtergrondmateriaal bestudeer ik een groot aantal publicaties.

Begeleidingsgroep:

De gesprekken over het plan van aanpak gaan – onder meer – over de samenstelling van een begeleidingsgroep. Ik kies nadrukkelijk niet voor een formeel concept, waarin de leden van de begeleidingsgroep 'hun koepel organisatie' vertegenwoordigen. Ik hoop zo meer ruimte voor een vrijere discussie en daarmee voor nieuwe invalshoeken te creëren. Met instemming van het Ministerie van OCenW kies ik voor het volgende profiel van de leden van de begeleidingsgroep:

- onafhankelijke denkers,
- gekend in een deelsector van de podiumkunsten,
- kennis van de programmeringspraktijk,
- kennis van het aanbod in de deelsector,
- goede relatie met de relevante koepelorganisatie.

Schriftelijk worden op 6 juni 2000 potentiële kandidaten benaderd:

14 juli 2000 krijgt de begeleidingsgroep zijn definitieve samenstelling.

De opdrachtbrief van het Ministerie van OCenW is samen met de brief van 6 juni aan de beoogde leden van de begeleidingsgroep in afschrift gestuurd aan: de 30 actieplan gemeentes, de provincies, de koepelorganisaties binnen de podiumkunsten, IPO, VNG, het Fonds voor de Podiumkunsten.

Tussenrapportage

11 juli 2000 stuur ik de Staatssecretaris een brief en de door hem gevraagde tussenrapportage.

Deze worden tegelijkertijd gestuurd aan de leden van de begeleidingsgroep en – in afschrift – aan de directies van MTN, NI, NPI, Gaudeamus en LOKV (Muziek-impresariaat), het Fonds voor de Podiumkunsten, het Fonds voor Amateurkunst en de Stichting PodiumKunstWerk.

Een aantal belangstellenden ontvangt – op eigen verzoek – een exemplaar.

De begeleidingsgroep vraag ik schriftelijk of mondeling op de tussenrapportage te reageren.

Informele gesprekken

In de periode tussen 11 juli en 3 augustus voer ik een aantal – informele – gesprekken over de inhoud van de tussenrapportage.

Eindrapportage

Naar aanleiding van de reacties van de leden van de begeleidingsgroep, van de directies van MTN, NI, NPI, Gaudeamus en LOKV (Muziek-impresariaat), het Fonds voor de Podiumkunsten, het Fonds voor Amateurkunst, de Stichting PodiumKunstWerk en de genoemde gesprekken maak ik een concept-eindrapportage. Na een bespreking daarvan op 24 augustus stuur ik de definitieve eindrapportage op 31 augustus aan de Staatssecretaris.

4.10 SAMENVATTING VAN DE INHOUD VAN DE TUSSENRAPPORTAGE ('MEER KANSEN VOOR REGULIER EN VOOR NIEUW AANBOD')

Work in progress

De tussenrapportage moet worden opgevat als een 1e resultaat van work in progress.

Ik kies voor een focus op het kleinschalige podiumkunstaanbod.

Die keuze heeft twee oorzaken:

- 1 Over de positie van het kleinschalige podiumkunstaanbod bestaat binnen deelsectoren van de podiumkunsten grote zorg.
- 2 De meerjarig gesubsidieerde gezelschappen, orkesten en ensembles zijn artistiek van hoog niveau, functioneren als professionele organisaties, hebben vooral behoefte aan extra marketing ondersteuning en daarvoor hebben VNT en VSCD al een helder plan ontwikkeld.

Ik probeer me voor te stellen welke gegevens nodig zijn om een lokaal Actieprogramma te schrijven, formuleer daarvoor aantal vragen en breng de verschillende soorten podiumkunstproducenten (aanbieders) en podiumkunstprogrammeurs (podia) in kaart.

De geformuleerde vragen en de indeling van aanbieders en afnemers zijn voorgelegd aan: Jeanette Smit, Katja Brenninkmeijer, Anne-marie Pijnappel, Nanette Ris, Paul Gompes, Pierre Ballings, Pim Bottema en Geert van Itallie. Ze zijn ter kennisname gestuurd aan: Ben Hurkmans, Mirjam Moll, Marjolein van Gemerden, Martin Berendse, Jannet Duijndam en Hans Onno van den Berg.

Vervolgens lees ik de adviezen van de Raad voor Cultuur voor de Cultuurnota 2001-2004 en de beleidsplannen 2001-2004 van een aantal instellingen, die voor het kleinschalige aanbod werken.

Het zijn de beleidsplannen van:

- *Muziek en Theater Netwerk en het Nederlands Impresariaat,*
- *Stichting Gaudeamus,*
- *MuziekGroepNederland,*
- *het Nationaal Pop Instituut,*
- *de Vereniging van Nederlandse Poppodia,*
- *de Nederlandse Jazzdienst,*
- *LOKV Impresariaat Uit de Kunst,*
- *Fonds voor de Podiumkunsten, Fonds voor Amateurkunst, Stichting PodiumKunstWerk.*

Op basis van genoemde informatie en mijn kennis van de praktijk van de programmeringsimpuls projecten 1997-2000 formuleer ik – in de tussenrapportage – een aantal stellingen:

- 1 *Het invoeren van het Actieplan Cultuurbereik zou een artistiek inhoudelijk en een publieksgericht gesprek op lokaal, provinciaal en landelijke niveau moeten stimuleren.*
- 2 *Positieve resultaten van bekende werkwijzen zijn de basis voor het bereiken van nieuw publiek, zo mogelijk op nieuwe podia.*

3 De podiumkunsten zijn gebaat bij het tot stand komen van een directe relatie tussen aanbieders en afnemers, liefst in de vorm van een meerjarig commitment, vastgelegd in wederzijds contract.

4 Door aanbieder en afnemers zelf geformuleerde ambities en doelen, met eventueel een tijdelijke maar liefst geen tussenkomst van intermediairs, bieden de meeste kans op gezamenlijke inspanningen gericht op publieksbereik.

5 Samenhang tussen aanbod en afname, het zelfstandig onderhouden van een directe relatie tussen aanbieder en afnemer en de eigen ambitie – en/of het carrière perspectief – van aanbieder (producent) en afnemer (programmeur) zouden de inhoud moeten bepalen van lokale, provinciale en landelijke actieprogramma's.

6 Voor het slagen van het Actieplan Cultuurbereik, zowel voor de grootschalige als de kleinschalige podiumkunsten, geldt dat zeker de eerste 2 tot 3 jaar een procesmatige en op het stimuleren van kwaliteit gerichte aanpak op lokaal, provinciaal en landelijk niveau de voorwaarden moet scheppen voor het concretiseren, op een succesvolle manier, van het door het Ministerie OCenW geformuleerde motto: 'Een ander en diverser aanbod voor een breder en diverser publiek'.

7 Succes vraagt om een aanpak van 'niet te veel hooi op de vork' d.w.z. niet alles tegelijk willen aanpakken, vraagt om een keuze voor kwaliteit; wat we doen, doen we goed. Dat betekent in het geval er niet echt veel meer extra middelen beschikbaar komen niet te snel nieuw voor oud, maar eerder bestaande activiteiten intensiveren, waar nodig verbeteren en uitbouwen.

8 De bestuurlijke afspraken tussen IPO, VNG en OCenW over Stedelijke en Provinciale Programma's Cultuurbereik 2001-2004 van 16 maart 2000 maken

duidelijk dat een lokale en provinciale (decentrale) invulling van de programma's belangrijk wordt gevonden.

De keuze voor een decentrale aanpak past bij een bestuurlijke opvatting over de taakverdeling tussen gemeentes, provincies en de rijksoverheid. Maar wellicht heeft ook een meer inhoudelijke overweging een rol gespeeld. Namelijk dat het van belang is dat ook overheden en uitvoerenden zo dicht mogelijk op de uitvoeringspraktijk zich aan elkaar verbinden.

Het aangaan van een succesvolle verbintenis impliceert dat 'partijen' goed op de hoogte zijn van elkaars mogelijkheden en onmogelijkheden en dat men gezamenlijke trajecten ingaat, waarbij commitment en loyaliteit naar elkaar toe essentieel zijn en dat men over en weer tijd maakt om een echte en intensieve interactie aan te gaan.

In de tussenrapportage staan – als aanbevelingen – een aantal randvoorwaarden, die volgens mij nodig zijn voor een goede start van het Actieplan Cultuurbereik.

Aanbevelingen:

De tekst in de tussenrapportage daarover luidt: Om een procesmatige, kwalitatieve aanpak te laten slagen zijn bij de start van het Actieplan Cultuurbereik de volgende randvoorwaarden nodig:

1) Voor 1 oktober 2000: Heldere definiëring van welke Actieplandoelstellingen op landelijk, provinciaal of lokaal niveau worden uitgevoerd en binnen welk meerjarig perspectief.

M.i. verdient het daarbij aanbeveling de lokale en provinciale actieprogramma's (het decentrale deel) voor de hele periode 2001-2004 in te kaderen binnen twee prioriteiten, te weten:

- Nieuw aanbod voor nieuw publiek
- Nieuw aanbod voor nieuw en bestaand publiek van reguliere culturele instellingen

2) Voor 1 januari 2001: Het op lokaal, eventueel regionaal niveau (30 actieplan gemeentes)

en provinciaal niveau tot stand komen van platforms, die zorgen voor samenwerking en afstemming met betrekking tot productie, programmering en publieksbereik.

3) Voor 1 januari 2001: Op landelijk niveau het tot stand komen van een nader te bepalen vorm van een kwalitatieve en inspirerende input en ondersteuning van de lokale, provinciale en landelijke Actieprogramma's. Bijvoorbeeld door centraal zorg te dragen voor informatie- uitwisseling, inhoudelijke afstemming tussen landelijke, provinciale en lokale actieprogramma's en de evaluatie van uitgevoerde activiteiten en het zonodig doen van bijstellingsvoorstellen aan de Staatssecretaris voor Cultuur.

De landelijke instellingen MTN, NI, NPI, Gaudeamus en LOKV Muziek Impresariaat zouden gevraagd kunnen worden hiervoor in overleg met VSCD, VNT, VNP, VAMP, VKMC, VNME, VVT, de Associatie, VIP, NTB, BIM, VIP, MaPP, het Fonds voor de Podiumkunsten, het Fonds voor Amateurkunst en de Stichting PodiumKunstWerk een plan te ontwikkelen c.q. uitvoering te geven aan voornoemde input en ondersteuning. Daarbij zou ook een vorm moeten worden gevonden voor afstemming en samenhang met de Actieplan Cultuurbereik-aandachtsgebieden Cultureel Erfgoed en Culturele Planologie.

4) Voor 1 januari 2001: Op landelijk niveau het tot stand komen van afstemming tussen het OCenW-project Cultuur en School en de kwalitatieve input voor het Actieplan Cultuurbereik.

Daarbij zouden de uitgangspunten voor de ondersteuning van podiumkunstaanbod en -afname in deze tussenrapportage kunnen worden vertaald naar landelijke-, provinciale- en lokale Cultuur en School- plannen en -projecten. Als voorzet daarvoor: Binnen Cultuur en School wordt prioriteit gegeven aan de informatievoorziening voor scholen en het versterken van de vraag van scholen. Daarbij wordt er van uit gegaan dat een breed cultureel aanbod in voldoende mate voor scholen beschikbaar is.

Volgens mij is dat niet zo. In ieder geval op het terrein van de podiumkunsten zijn er lacunes als het gaat om professioneel kleinschalig podiumkunstaanbod, geschikt voor cultureel diverse publieksgroepen, voor kinderen in de onderbouw en middenbouw van het basisonderwijs. Evenzeer is er (te) weinig professioneel podiumkunstaanbod voor leerlingen in het vmbo en de 1e fase van het voortgezet onderwijs. In algemene zin geldt dat de 'koopkracht' van basisscholen in geen verhouding staat met de kosten die gemoeid zijn met het 'inkopen' van professioneel podiumkunst aanbod.

Er kan dus niet worden volstaan met eerder genoemde prioriteiten, maar er zal ook daadwerkelijk – veel meer dan nu het geval is – binnen Cultuur en School een sterk accent moeten worden gelegd op het verbeteren van de financiële inbedding van receptieve activiteiten (bezoeken van kunst en cultuur) in het basis- en voortgezet onderwijs en het ontwikkelen van nieuw (kleinschalig en binnenschools) receptief aanbod.

Aandacht voor meer samenhang tussen activiteiten in het basis- en voortgezet onderwijs zou daarbij vanzelfsprekend moeten zijn. Op dit moment is echter (te) vaak sprake van gescheiden werelden. Inmiddels wordt op heel veel scholen voor basisonderwijs geïnvesteerd in de culturele loopbaan van leerlingen. Kennis daarover binnen het voortgezet onderwijs lijkt nagenoeg afwezig. Op elkaar afgestemde onderwijsprogramma's zijn eveneens niet beschikbaar. CKV-trajecten bouwen niet of nauwelijks voort op de al – bij leerlingen – aanwezige kennis van en ervaringen met professionele kunst.

Ten aanzien van het verbeteren van de informatie aan scholen pleit ik er voor zo'n informatie voorziening niet geïsoleerd – uitsluitend voor het onderwijs en de cultuureducatie-sector in te richten, maar nadrukkelijk te streven naar een bredere – integrale – aanpak d.w.z. minimaal verbindingen tot stand te brengen met de 'reguliere' kunst- en cultuur sector.

5) Voor 1 augustus 2000: OCenW-garantie voor het – minimaal – op het huidige niveau

continueren van meerjarige podiumplan-financiering 2001-2004 ten behoeve van het kleinschalige podiumkunstaanbod, waarvoor productie-financiering niet tot de subsidiepraktijk hoort (met name: jazz, popmuziek, kamer-muziek, nieuwe muziek en jeugdmuziek).

6) Voor 1 oktober 2000: OCenW-garantie voor het continueren in 2001 van – minimaal – de huidige exploitatie- en activiteiten subsidie van het Nederlands Impresariaat, Muziek Theater Netwerk, Nationaal Pop Instituut, Gaudeamus, LOKV Muziek-impresariaat.

7) Voor 1 oktober 2000: OCenW-garantie voor het continueren ten behoeve van het seizoen 2001/2002 (jaar 2001) van het huidige programmeringsimpulsbudget ten behoeve van programmeringsimpulsprojecten van VSCD/VNT, NPI/VNP, VIP/BIM/MTN, MTN, NI, VVT, Gaudeamus en DOD en het budget bijzondere projecten symfonieorkesten, beide budgetten door OCenW beschikbaar te stellen aan het Fonds voor de Podiumkunsten. In 2001 zou daarbij de besteding van genoemde budgetten m.i. moeten plaats vinden passend bij de inhoud van de voorstellen aan de Staatssecretaris verderop in deze tussenrapportage.

(NB: randvoorwaarden 5, 6 en 7 waren bedoeld om al ruim voorafgaande aan de Kamerbehandeling van de Cultuurnota (najaar 2000) zekerheid te verschaffen aan de betreffende instellingen voor hun activiteiten in het seizoen 2000/2001 (september 2000 - mei 2001), omdat voor dat seizoen nu al reeds verplichtingen zijn aangegaan en niet met besluitvorming over c.q. uitvoering van die verplichtingen kan worden gewacht totdat definitieve besluitvorming over de Cultuurnota 2001-2004 bekend is).

8) Het benoemen van 2001 als een overgangsjaar, waarin uiterlijk per 1 september 2001 verdere besluitvorming plaatsvindt met betrekking tot de vormgeving van het Actieplan Cultuurbereik, inhoudelijk en financieel op basis van:

a Concrete ervaringen met de voorbereiding van lokale en provinciale programma's Cultuurbereik voor het seizoen 2000/2001 (decentraal).

b Concrete uitwerkingen van lokale en provinciale Actieplannen Cultuurbereik voor het seizoen 2001/2002 (decentraal).

c De besluiten die in het najaar 2000 door de 2e Kamer worden genomen betreffende Cultuurnotasubsidies 2001-2004, onder andere voor landelijke aanbod/productie-financiering, distributietaken en andere landelijke ondersteunings/fondstaken.

d Op basis van de onder c genoemde besluitvorming een nader uitgewerkt werkplan 2001/2002 van MTN, NI, NPI, Gaudeamus en het LOKV Muziek-impresariaat.

De inhoud van het werkplan 2001/2002 zou door MTN, NI, NPI, Gaudeamus en LOKV muziek-impresariaat moeten worden gemaakt in overleg met betrokken aanbod- en afname verenigingen en/of branche-organisaties.

e Een inhoudelijke en financiële evaluatie van de – via het Fonds voor de Podiumkunsten – gefinancierde programmeringsimpulsactiviteiten 1997-2000.

f Een kwantitatief onderzoek naar door het aanbod gewenste/noodzakelijke aantal speelbeurten c.q. door subsidiënten voorgeschreven aantal speelbeurten en daarvoor benodigde 'koopkracht' van podia.

g Op het kwantitatief onderzoek (f) gebaseerde voorstellen voor het bereiken van meer publiek door aanbieders en afnemers. Zo mogelijk mede gebaseerd op steekproefsgewijs publieksonderzoek naar de waardering van aanbod en podia. Daarbij ook met name belevingsonderzoek naar waarom men niet deelneemt.

De tussenrapportage bevat een voorlopig advies aan de Staatssecretaris:

Uit de tussenrapportage:

De opdracht luidt aan te geven: voor welke typen van aanbod het wenselijk is een landelijk stimuleringsbeleid te voeren om samenwerking tussen aanbod en accommodaties te ondersteunen en te benoemen hoe de centraal beschikbare rijksmiddelen kunnen worden ingezet. Vooruitlopend op het per eind augustus uit te brengen definitieve rapport geef ik nu aan in welke richting de

eindrapportage zou kunnen gaan. In juli zal ik nog een aantal – informele – gesprekken voeren met vertegenwoordigers van gezelschappen, gemeentes, provincies, het IPO, de VNG, de directies van landelijke koepels en instellingen binnen de podiumkunsten-sector.

Zoals ook al eerder is vermeld zal op 24 augustus 2000 een werkdag plaatsvinden, waarop de samengestelde begeleidingsgroep, zal adviseren over de uit te brengen eindrapportage.

Drie Centrale Thema's:

Vooralsnog adviseer ik de activiteiten binnen het kader van het Actieplan Cultuurbereik vanuit drie centrale thema's te benaderen. Te weten:

- 1 **Publiek voor nieuw aanbod op nieuwe en reguliere podia (binnen- en buitenschools)**
- 2 **Meer publiek op nieuwe en reguliere podia door pr en marketing**
- 3 **Podiumplannen voor kleinschalig aanbod**

Binnen die drie thema's heb ik een onderverdeling van uit te voeren activiteiten gemaakt nl.:

- 1 **Publiek voor nieuw aanbod op nieuwe en reguliere podia (binnen- en buitenschools)**
  - 1a *Lokale en provinciale kweekvijvers, (productie en programmering).*
  - 1b *Landelijke promotie en presentatie/netwerk ontwikkeling*
- 2 **Meer publiek op nieuwe en reguliere podia door pr en marketing**
  - 2a *Premieregeling specifieke pr en marketing*
  - 2b *Collectieve Marketing en Informatie Podiumkunsten*
- 3 **Podiumplannen voor kleinschalig aanbod**
  - 3a *Premieregeling programma-contracten voor ondernemende podia*
  - 3b *Premieregeling voor reprises – en nieuwe montage*

Ten aanzien van de financiering adviseer ik voor 1a vooral gebruik te maken van met lokale en provinciale budgetten gematchte rijksmiddelen. Voor de financiering van 1b, 2a, 2b, 3a en 3b zouden vooral op centraal niveau de benodigde middelen beschikbaar moeten worden gesteld.

Nagegaan zou moeten worden of t.b.v. 3a en 3b ook de huidige provinciale distributie budgetten – buiten de match t.b.v. het Actieplan Cultuurbereik – beschikbaar kunnen blijven'.

De tussenrapportage eindigt met een nog globale onderbouwing en 1e uitwerking van de voorgestelde maatregelen c.q. mogelijke subsidieregelingen.

4.11 REACTIES OP DE TUSSEN-RAPPORTAGE

De leden van de begeleidingsgroep reageren – bijna allemaal – schriftelijk op de tussenrapportage.

Ik voer een aantal gesprekken, onder andere, met directies van koepelorganisaties en met vertegenwoordiger van het Ministerie van OCenW. De tekst van de tussenrapportage blijkt voor sommigen moeilijk leesbaar.

De veel – nog onbeantwoorde vragen – in de tekst en de nog zeer globale 1e uitwerking van maatregelen en mogelijke subsidieregelingen vragen om uitleg.

De inhoudelijke uitgangspunten en de genoemde centrale thema's worden over het algemeen positief ontvangen. Alleen het Nationaal Pop Instituut en Hans Kosterman wijzen de voorstellen in de tussenrapportage af.

4.12 CITATEN UIT DE SCHRIFTELIJKE REACTIES VAN LEDEN VAN DE BEGELEIDINGSGROEP

Hans Kosterman:

'Ik heb het benauwende gevoel dat u inderdaad de bestaande praktijk negerend, uw tussenrapportage heeft geschreven. U negeert de adviesaanvraag van november 1999 van Staatssecretaris van der Ploeg waarin hij de resultaten van het popmuziekbeleid met lyrische woorden bezingt. Tevens negeert u het advies van 15 mei jl. door de Raad voor

Cultuur waarin wordt geadviseerd de vormgever van dit beleid, het Nationaal Pop Instituut, te honoreren met een subsidieverhoging. Hier tegenover zou u kunnen stellen dat u uw opdracht uitvoert en dat u niet is gevraagd hiermee rekening te houden'.

'Een systematische aanpak van beleidsvoorbereiding vergt het besef dat men de huidige situatie wil verlaten en een nieuwe situatie wil creëren. Wie niet de huidige situatie analyseert en op zoek gaat naar oorzaken binnen die situatie die ten grondslag liggen aan de wens om te veranderen, stapt in de valkuil van het oplossingsdenken. Er zullen dan oplossingen worden bedacht voor problemen die er niet zijn en, veel erger, er zullen goede bestaande structuren die in de praktijk succesvol blijken te zijn en die de tijd hebben weerstaan, vernietigd worden'.

'De popsector heeft door de jaren heen zeer veel baat gehad bij het Podiumplan van het NPI, voorheen SPN. Het mooie van dit concept is dat het zeer organisch popgroepen een kans geeft en vervolgens aflevert aan een subsidieloze markt. Het is geen aanbodsubsidie, het is niet mogelijk in de marge te blijven hangen door de subsidie, want als de zaal na een paar pogingen leeg blijft, laat de programmeur het voor gezien en is er een ander aan de beurt. Als men het Podiumplan nader bekijkt is de conclusie dat daar geld bij zou moeten om ook de onderkant van de Nederlandse popmuziek te kunnen bedienen, hetgeen overigens ook nieuw publiek binnen haalt'.

'U doet een zeer geforceerde poging verschillende grootheden in één mal te proppen. Ik wijs uw denkrichting af en ben van mening dat uw plannen, indien ze gerealiseerd worden grote schade aanrichten aan een door de jaren heen opgebouwde goedlopende praktijk van de programmering van Nederlandse popmuziek'.

Esther Steenberg:

'Enerzijds wil men de lokale krachten gebruiken om een divers aanbod te krijgen en allerlei soorten aanbod en vraag dicht bij elkaar te krijgen. Anderzijds adviseer je toch een

overkoepelende rol voor allerlei landelijke instanties. En ook het fenomeen, voor elke vijf jaar in de muziekgeschiedenis een andere instantie, blijft eigenlijk in stand'.

'Net zo als allochtoon een nogal ruim begrip is (het is eigenlijk meer iets niet dan wel, namelijk iemand wiens ouders niet allebei in Nederland zijn geboren) is podiumkunstenaar ook een vrij ruim begrip. Een productie lokaal ontwikkelen is volgens mij niet mogelijk voor de discipline muziek. Concerten leer je alleen door het veel te doen. En dat is eigenlijk ook wel een kritiek op de hele tussenrapportage. Nergens worden discipline specifieke problemen bij de naam genoemd'.

'Dat vraag en aanbod zonder intermediairs zouden werken is een illusie. Wanneer je het aanbod zelf de zaken laat regelen heeft het aanbod geen tijd meer om podiumkunstenaar te zijn of te worden. Alleen structureel gesubsidieerde ensembles, groepen etc., kunnen het zich permitteren om één iemand bezig te laten zijn met bemiddeling. De rest moet het hebben van intermediairs'.

Paul Coenjaarts:

'Nieuw aanbod / vernieuwing ontwikkelt zich autonoom. De overheden hebben in het verleden belangrijke resultaten geboekt in het creëren en in stand houden van een infrastructuur om dit proces te faciliteren. Een doolhof van instanties en overkoepelende organisaties, platforms etc. remt naar mijn mening dit proces af doordat producenten en programmeurs met handen en voeten aan beleid zijn gebonden'.

'Er wordt onvoldoende of geen rekening gehouden met het ontstaan van nieuwe kunstvormen als gevolg van overdracht tussen of bestuiving van afzonderlijke disciplines; dus geen nieuwe producties in een bestaande discipline. Deze kunstvormen kunnen aan belang winnen als daarvoor andere presentiemogelijkheden respectievelijk plekken gevonden kunnen worden'.

'Het onderscheid tussen producenten, afnemers en aanbieders vervaagt; er is overlap. Het product komt tot stand door een intensieve

samenwerking tussen kunstenaars, componisten, uitvoerenden (orkesten, ensembles, artiesten, amateurs) programmeurs'.

'In het onderwijs, inclusief het wetenschappelijk onderwijs, bestaat er geen of weinig specifieke kennis van de kunsten. Het onderwijs richt zich als vanouds op de traditionele uitingen van kunst. Dit probleem wordt niet opgelost door de koopkracht van het onderwijs te verbeteren. Hier ligt duidelijk een taak voor de programmeur/producent'.

'De 'veilige' programmeur zal zich nooit in de wurgende greep van de subsidiënt willen begeven. Dus ondernemerschap bij de programmeur dient op een andere manier te worden gestimuleerd en wel door aanbod op uitkoop nagenoeg indifferënt te maken. De keuze van de programmeur moet dan op inhoudelijke gronden plaats vinden en niet op financiële'.

'De gezelschappen calculeren en berekenen de daadwerkelijke lasten per speelbeurt. Daarop is subsidie mogelijk voor podia zodat er altijd gespeeld kan worden. Als de markt er om vraagt. Binnen bepaalde grenzen zijn bijvoorbeeld bij het Fonds voor de Podiumkunsten de totale salarislasten subsidiabel. Als je alleen productiekosten subsidiabel maakt komt er meer geld vrij en kunnen deze producties dus meer geld genereren. Artistiek inhoudelijk kun je aan een beter product werken. Het dwingt de producenten tot een op de markt afgestemde productie- en verkoopplanning'.

'Positief is dat de rapportage poogt een samenhang te realiseren tussen producent, distributeur en publiek. Het aspect van de regionale positionering en subsidiëring is van eminent belang. Dat je werkend met regionale kunstenaars ook daarbij behorend publiek meeneemt, moet gezien worden als marketing instrument'.

Ton Vermunt:

'Op de eerste plaats is jouw opmerking over 'niet te veel hooi op de vork' mij uit het hart gegrepen. Inderdaad ligt het tempo veel te hoog, is de kennis en informatie bij alle

betrokkenen veel te gering en bestaat de kans dat nieuwe gelden worden aangewend, terwijl op hetzelfde moment bestaande gelden gaan verdwijnen. Daar schiet niemand iets mee op. Dus inderdaad rustig aan'.

'Plaatselijke/regionale platforms die zich samen over de problemen buigen, samen naar oplossingen zoeken en een grote mate van samenwerking hanteren zijn een zeer goede zaak en kunnen ontzettend veel vrucht dragen'.

'In het algemeen deel ik je opmerking dat er veel meer overeenstemming moet komen tussen de subsidiërende instellingen en promotionele. Ik denk ook dat jouw opmerkingen op publicitair gebied zeer veel hout snijden'.

'Premieregeling specifieke pr. Ik denk dat deze premie alleen maar haalbaar is voor de grote podia, die volledig geoutilleerd zijn en gemakkelijk extra menskracht kunnen inzetten. De kleinschalige podia, die (gedwongen) veel werken met vrijwilligers zijn met dit plan niet geholpen. Maar ik zie genoeg mislukte publiciteit om me heen om jouw plannen een behouden vaart te wensen. Probeer het maar eens en laat de kleine podia creatief zoeken om gebruik te maken van deze gelden'.

'Collectieve marketing. Geen problemen mee, elke ondersteuning vanuit den lande is welkom in de sector van de kleinschalige podiumkunsten'.

'Premieregeling programma-contracten. Lees ik het goed als ik begrijp dat je hier voorstelt om de huidige situatie te continueren? In de praktijk betekent dit dat een kleinschalig muziekpodium een jaarcontract heeft met MTN. Op basis van een gesprek over het afgelopen jaar en de planning van het komende jaar wordt door MTN een bedrag toegezegd dat alleen gebruikt mag worden voor Nederlandse musici. Als het dit is wat je bedoelt, dan ben ik het er mee eens. Ik zou hooguit wat verruiming willen van datgene waar het bedrag aan besteed mag worden. Ik denk daarbij aan grote groepen, activiteiten voor jeugd, publiciteit. En daar zou dus ook een groter budget aan moeten

worden gekoppeld. Het principe echter van zo'n relatie van een podium met MTN en Gaudeamus en andere blijft gehandhaafd in jouw voorstel en dat stemt me zeer verheugd'.

'Verder lees ik dat je denkt dat in de loop van 2001-2004 sprake zou kunnen zijn van een afnemend subsidie. Ik zou je graag gelijk geven, maar ik denk dat dit alleen maar kan als een podium in die vier jaren in toenemende mate de gegarandeerde kassuccessen zou programmeren. Het systematisch terugbrengen van de subsidie zal ten kosten gaan van het vernieuwende aanbod'.

Ko van der Velpen:

'Terecht wordt in het actieplan gepleit voor meer betrokkenheid van gemeenten (met name de convenantgemeenten) en provincies bij een inhoudelijk cultuurbeleid. Hoewel het grote voordeel hiervan nog niet geheel duidelijk is kan men zich voorstellen dat gemeenten en provincies zich meer verantwoordelijk weten voor cultuurbeleid. De grotere gemeenten hebben veelal een geformuleerd cultuurbeleid, de kleinere gemeenten niet. Daar volstaat cultuurbeleid in het in stand houden van een voorziening en het beheersen van exploitatie. Juist kleine gemeenten zijn hoofdzakelijk geïnteresseerd in een aanvaardbare verhouding tussen kosten per inwoner en deelname. Dus subsidie t.o.v. bezoekersaantallen.

Dit betekent dat kwetsbaar aanbod (als bijvoorbeeld kamermuziek en jazz) forse bescherming nodig heeft wil het niet veroordeeld worden tot een bestaan in de marge. Juist deze bescherming van bijvoorbeeld de kamermuziek d.m.v. door het NI verstrekte subsidies heeft er voor gezorgd dat er een haarvatenstelsel van kamermuziekpodia is ontstaan. Met mogelijkheden voor (beginnende) artiesten en mogelijkheden voor publiek en programmeur. Laat deze situatie dus een vertrekpunt zijn voor verdere ontwikkeling in inhoud en publieksbereik. Dit uitgangspunt rechtvaardigt voorlopig een centrale aanpak. Totdat gemeenten en provincies in staat zijn zich inhoudelijk meer te bewegen op het culturele vlak'.

Publiek voor nieuw aanbod op nieuwe en reguliere podia

Belangrijk thema. Het verdient aanbeveling om er voor te waken dat Nederland straks niet overspoeld wordt door de leuke, interessante en belangrijke festivals en culturele evenementen. Men beukt namelijk naar mijn smaak veelal op dezelfde markt. Ook is het van belang dat duidelijk is dat ook kleine podia, zelfs een door vrijwilligers gerund kamermuziekpodium of jazzpodium, mogelijkheden op dit terrein hebben. Dus dat benodigde ondersteuning in de vorm van geld en expertise ook daadwerkelijk en makkelijk bereikbaar is, en niet voorbehouden aan gevestigde professionele instellingen. Echt decentraliseren betekent de kleine podia in de provincie ook op dit gebied mogelijkheden bieden en stimuleren'.

Meer publiek op nieuwe en reguliere podia
De opdracht van bijna elk podium. Uiteindelijk willen we allemaal volle zalen. Ik ondersteun van harte de lans die gebroken wordt voor aandacht voor goede marketing. Overigens wijs ik er op hoe vindingrijk vaak die kleine podia zijn in het bereiken van publiek. Ik geloof sterk in een collectieve aanpak. Deze collectiviteit kan gezocht worden in de regio, maar ook landelijk in de discipline of wanneer het gaat om een tournee van een gezelschap. Grote vraag is hoe bereiken wij deze gezamenlijke marketing en wie voert de regie en wie neemt initiatieven.

Een ander belangrijk constatering in dit kader is dat ondanks de vindingrijkheid van de kleine podia in het genereren van publiek, vindingrijkheid die gevoed wordt door een aanstekelijk enthousiasme, echte professionaliteit in met name het marketingdenken ontbreekt. Dus het opbouwen van deskundigheid is uitermate zinvol. Dit kan door middel van stimuleringsmaatregelen maar ook door het toegankelijk maken van bijvoorbeeld cursussen op dit gebied of gedurende een periode professionele begeleiding of samenwerking met professionele instellingen'.

Kleinschalig aanbod

Echte vernieuwing begint binnen het kleinschalig aanbod dus de spelers (afnemers en producenten) binnen deze sector dienen

gekoesterd te worden. Grotere en gevestigde theaters zijn toch vaak onderworpen aan het regime van de 'abonnementsverkoop' en de 'entertainment'. Niks mis mee maar hier bepaald in 75% van de gevallen de markt de programmering. Ik ben dan ook een voorstander van stimulering van het kleinschalige aanbod'.

Onderwijs

Terecht wordt geconstateerd dat onderwijs nog zoekende is. Een belangrijke stap in de goede richting is het stimuleren en daadwerkelijk vorm geven van een lokale en/of regionale samenwerking tussen culturele instellingen, verenigingen, personen enzovoort. Het samengaan van artiesten, podium en school. De school moet niet alleen naar de kunst, de kunst moet ook naar de school. Regionale of lokale projectbureaus zou een instrument kunnen zijn. Veelal functioneren steunfunctie-instellingen als zodanig, maar een functioneel samengaan van kunstenaar, podium, school en kunsteducatie instellingen is in de regel nog ver weg'.

Structuur en uitvoering

Zoals diverse notities al laten zien is het veld van de podiumkunsten behoorlijk divers en complex. Toch is succes van het Actieplan sterk afhankelijk van heldere structuren en uitstekende informatievoorziening.

Goede organisatie van de veronderstelde uitvoeringsorganen als NI en MTN (fusie tussen deze beide instellingen heeft dus geen zin wanneer de sector opgescheept wordt met een organisatie die niet goed functioneert temeer daar het NI de afgelopen jaren ook organisatorisch geen sterke indruk maakte), goede betrokkenheid van de brancheverenigingen. Ik pleit er derhalve voor dat de landelijke overheid (wel of niet in samenspraak met betrokkenen in het veld) instrumenten ontwikkeld om de kwaliteit van deze uitvoeringsorganen te bewaken'.

Subsidies dienen goed en vlot bereikbaar te zijn. Zonder allerlei bureaucratische rompslomp. Wanneer het bestel aan elkaar geweven wordt met te veel 'invuloefeningen van formulieren' dan vrees ik dat kleine podia (toch

vooral het nieuwe publiek, het nieuwe aanbod en de nieuwe plekken) voor een groot deel afhaakt. Dit omdat deze organisaties door vrijwilligers gerund worden, niet zelden zijn het ook eenmansondernemingen en tijd en bekendheid met de mogelijkheden ontbreken dan vaak'.

Conclusie

Ik grote lijnen kan ik mij vinden in de tussenrapportage. Het bovenstaande geeft accenten van mijn kant aan. Tot slot wil ik nog met klem benadrukken dat het focussen op alles wat nieuw is het gevaar in zich heeft traditionele waarden te vergeten. Ook voor Beethoven is er een groot en trouw publiek. Sterker nog: het haarvatenstelsel op het gebied van bijvoorbeeld de Nederlandse kamermuziek inruilen voor een te sterke aandacht voor nieuw aanbod en nieuw publiek zal eerder een verschraling van cultureel Nederland betekenen dan een verfrissing.

Wellicht dat vormgeving van concerten aan vernieuwing toe is. Voor veel publieksgroepen heeft bijvoorbeeld kamermuziek nog een stoffig imago'.

Pim van Klink:

'Ik zou het juist vinden als je mij in de stukken voortaan vermeldde als representant van de VSCD. Ik zit in de begeleidingsgroep als vertegenwoordiger van de VSCD en mijn inbreng moet als zodanig begrepen worden. Dat brengt mij direct bij mijn eerste opmerking en die betreft je werkwijze. Ik heb grote bewondering voor je bereidheid en energie om met zoveel mensen te praten. Voordeel daarvan is ongetwijfeld een grote betrokkenheid. Nadeel wat mij betreft is een minstens zo grote onduidelijkheid waarom de keuze op deze mensen is gevallen en niet op hun burens.

In het verlengde daarvan is het uitermate lastig een relatief belang toe te kennen aan de verschillende ideeën en voorstellen. Resultaat van een dergelijk overgedemocratiseerd proces is nog weleens een veelkleurige lappendeken zonder heldere hoofdstructuur waarin zoveel mogelijk mensen een stukje van zichzelf dienen te herkennen. Mijn probleem met je aanpak klemt temeer omdat je

geen heldere plek aan de koepelorganisaties hebt toegekend terwijl die toch juist in dit soort processen een geconcentreerde inbreng namens een functionele groep behoren te leveren'.

'Mijn tweede opmerking betreft je aanpak. Je hebt gekozen voor een algemene functionele benadering zonder een artistiek-inhoudelijk analyse. Ik vind dat jammer omdat daarmee geen aandacht wordt gegeven aan de verschillende posities, kansen, bedreigingen en verworvenheden van de verschillende disciplines en hun specifieke regelingen. Dat leidt vaak en wat mij betreft ook in dit geval tot een abstract theoretisch document waar weinigen zich echt in herkennen en door geïnspireerd raken. Dat is jammer omdat er in je voorstellen wel degelijk veel schuilt dat de moeite waard is. Het is wat mij betreft echter te gedetailleerd en getuigt van een te grote regelzucht'.

'Mijn derde en laatste hoofdopmerking is dan ook dat wij vanuit de VSCD al geruime tijd pleiten voor een wezenlijke verschuiving van subsidiestromen naar de afnamezijde. Het door jou voorgestelde programmeringsfonds is door ons al jaren geleden voorgesteld als een instelling die in principe door de branche-organisaties zou moeten worden opgezet (dus VSCD, VNT, DOD, MAPP, VVT) en waar theaters een beroep op kunnen doen. Theaters dienen plannen in die concrete publieksambities inhouden en waar samenwerkingsverbanden met producenten aan ten grondslag liggen. Als jij in die richting denkt, gaan wij graag met je mee, zeker als we ook nog tot een deregulering in je voorstellen kunnen komen'.

Arend Niks:

'Hierbij een aantal zeer summere aanzetten tot initiatieven als voorzet voor uit te werken presentatie en promotie projecten;

serie compositie - improvisatie:

Deze twee werkwijzen tegenover elkaar zetten. voorbeelden: dubbelconcert impro/compo-ensemble/of /concert, waarbij een componist een set 'verzorgd' en een 'improvisator-bandleider' de andere.

minifestival divers

Drie groepen met verschillende invalshoek (lokaal vs. nationaal vs. internationaal) bijvoorbeeld met de intentie meer lokale musici binnen te krijgen.

gastprogrammeur extraordinaire

betaal een gastprogrammeur voor een extra ordinaire bijdrage aan je programmering

werkbeurs/compositieopdracht

Geef een bandleider de opdracht om een avond in elkaar te zetten met ..... (zelf in te vullen: de plaatselijke harmonie en zijn eigen groep/een virtuoos concertpianist. (Wibi Uitverkocht) met een groot koor en zes doedelijkimprovisatoren)

werkbeurs

Een musicus krijgt een werkbeurs/compositieopdracht voor een aantal improvisatieconcerten op een podium. Hij komt bijvoorbeeld drie keer in een seizoen met een andere bezetting een repertoire spelen met een hoog impro-gehalte. Doel: publiek interesseren in improvisatieproces, communicatie musici/podia verbeteren.

'lokaal regionaal dubbelconcert'

Een podium krijgt geld voor een concert, mits zij zelf een tweede lokale groep hiernaast zetten.

Doel: plaatselijke musici bij podia betrekken.

'Impro-compo' (Schouwburgen)

Weer een dubbelconcert-idee: 'improvisatie als werkwijze, niet als stijl'

Twee groepen spelen, een volledig gecomponeerde muziek een impro.

Eventueel met debat, via W. Maashuis? Schouwborg financiert ensemble, krijgt impro-groep.

Doel: begrip voor improvisatiemuziek verhogen bij concertpubliek, zeker een potentiële publieksgroep.

Improvisatie avonden op bestaande festivals:

Er wordt een improvisatieprogramma gedaan op het Holland festival.

Dichter bij huis, Klap op de Vuurpijl (is al een impro-festival, extra steun?)

'Van een podium mag – na enige tijd worden – worden verwacht dat het voldoende variatie en artistiek risico aanbrengt m.b.t. het programmeren van ensembles. Van belang hierbij is ook de geografische ligging, de professionaliteit (bijv. het afdragen van sociale premies/BUMA-rechten, belastingen, de accommodatie, techniek en management, publiekswerving) en de doorstroming van jong talent'.

4.13 CITATEN UIT SCHRIFTELIJKE REACTIES VAN ANDEREN

Ap de Vries:

'Met belangstelling hebben we kennis genomen van de inhoud van je notitie.

Het roept herkenning, veel waardering en ook vragen op.

Graag voeren we dan ook op korte termijn een gesprek met je.

Van onze kant uit zal daarin ook aandacht gevraagd worden voor de vraag hoe ook de afnemerskant te ondersteunen in een beleid gericht op nauwere samenwerking tussen aanbod en afnemers/accommodaties met inachtneming van de huidige (en toekomstige?) rol van het kunsteducatie – impresariaat en de afzet die zij thans realiseert. Met daarbij ook aandacht voor de specifieke wensen, behoeften en mogelijkheden van het onderwijs en rekening houdend met het spanningsveld tussen autonoom aanbod, kwaliteitsversterking aan aanbodzijde en afnemerswensen.

Welke taken en rol zijn weggelegd voor een landelijke voorziening werkend vanuit een kunst/cultuureducatief perspectief? Hoe dat in te passen in de door jou voorgestelde regelingen en structuur?'

Geert van Itallie:

'Jouw stelling dat geleidelijk afnemende programmeringssubsidies de gemeente moet dwingen om structureel voldoende te subsidiëren lijkt me voor poppodia geen realistisch uitgangspunt'

Mirjam Nebbeling:

'Je stelt heel duidelijk dat indien er niet echt veel meer extra middelen beschikbaar komen niet te snel nieuw voor oud, maar eerder bestaande activiteiten geïntensiveerd moeten

worden en daar waar nodig verbeteren en uitbouwen. Daar ben ik het heel erg mee eens.

*Op het gebied van het kleinschalige podiumkunstaanbod, waar ook het huidige jeugd-, jeugdmuziek- en jeugdtheateraanbod (zowel ad-hoc, als meerjaren gesubsidieerd) zich voor een groot deel in afspeelt zijn er nog genoeg verbeteringen te bedenken (o.a. scheve verhouding tussen uitkoopsom/maximum aantal bezoekers, scheve verhouding tussen hoogte uitkoopsom en de relatief lage entreebedragen, slechte publiciteit/promotie vanuit de theaters daar waar het om kunsten voor kinderen gaat; de uitkoopsom bepaald nog steeds de mate waarin er publiciteit gemaakt wordt, ook wordt er in het jeugdtheater nauwelijks op partage gespeeld, tenzij het gaat om de Pipi Langkousen, de Suske en Wiske en 101 Dalmatiërs; relatief nog steeds weinig aandacht vanuit de schrijvende pers en de landelijke media, de provinciale en lokale afnameverplichting vanuit de theaters en het scholencircuit van de meerjaren gesubsidieerde jeugdgezelschappen tegen relatief lage uitkoopsommen maken het voor de ad-hoc gezelschappen steeds moeilijker om daar tussen te komen)'.

*'Een belangrijk uitgangspunt vind ik:**

'Initiatieven ontstaan in weerwil van beleid en slagen vooral door allianties die mensen met elkaar aangaan, initiatieven hebben tijd nodig zich te ontwikkelen, interessante cultuuruitingen ontwikkelen zich vooral door middel van confrontatie met haar publiek'. Veel spelen dus, erkenning verdienen en je ondersteunt voelen door een partner die alleen kan bestaan als jij ook bestaat en die dus ook meegaat in het risico, waar jij voor gaat en staat. Mits je elkaar kan duidelijk maken, waar jouw drive ligt en dat vereist wederzijdse inspanning, respect voor een ieders positie en de daaruit voortvloeiende verantwoordelijkheden.

Hoe korter de lijnen, hoe minder er bureaucratische procedures plaats hoeven te vinden, hoe meer stimulerend een artistieke plan ontstaat en hoe meer betrokken de bedenkers zich voelen. Want kunst ontwikkelt zich in vrijheid. In dit verband vind ik het erg belang-

rijk dat er grenzen gesteld worden in verantwoordelijkheden die de verschillende partners binnen een alliantie dragen. De kunstenaar maakt en bedenkt, de afnemer scheidt de voorwaarden en zorgt met al zijn creatieve niet vastgeroeste know-how dat het product tot zijn recht komt en het de juiste doelgroep bereikt.

'Voor mij geldt dit voor zowel het aanbod binnen het vrije voorstellingencircuit in de theaters, culturele instellingen etc., als wel voor het aanbod wat t.b.v. het onderwijs ontwikkeld wordt.

Voor mij staat of valt het succes/de bekendheid/de toegankelijkheid en de ontwikkeling van een bestaand of nieuw artistiek hoogwaardig product bij de 'inbedding' van de plaatsing van dat product (bijv. een product voor de juiste doelgroep neerzetten, een publieke workshop organiseren voorafgaand aan een niet voor de hand liggende of abstracte kunstvorm of complexe en onconventionele voorstellingen, juiste publieksinformatie, type accommodatie, continuering van een bijzondere kunstvorm etc.)'.

'Waar jij stelt dat er lacunes zijn als het gaat om professioneel kleinschalig podiumkunst-aanbod, geschikt voor kinderen in de onderbouw en middenbouw van het basisonderwijs. Als je het hebt over binnenschoolse activiteiten verwijs ik naar mijn brief d.d. 25 mei 2000 aan diverse steunpunten, waarvan ik jou een kopie heb toegestuurd'.

'Als je het hebt over buitenschools jeugdaanbod t.b.v. de onder- en middenbouw denk ik dat het aanbod overweldigend is, echter het past niet altijd in die 'inspirerende' kunstmenu's. Daar zouden ook eens meer geïnspireerde mensen op gezet moeten worden. Mensen van deze tijd. Misschien zouden zij eens meer contact moeten hebben met de jeugdprogrammeurs van de verschillende theaters en de kunstenaars c.q. gezelschappen. Ik had bijvoorbeeld recent contact met de schouwburg in een middelgrote stad in Nederland. Degene die daar verantwoordelijk is voor de jeugdprogramming wordt helemaal ziek (en met haar vele andere programmeurs) van de steunpunten om haar heen,

omdat zij alles van te voren gezien willen hebben. Op die manier is het soms moeilijk plannen voor de schouwburen, die open staan voor een samenwerking met het onderwijs, die daar ook deels afhankelijk van zijn (publieksopbouw), maar die artistiek gezien veel meer vanuit de kunstenaar denken en daarmee een risico willen aangaan.

Zou er niet een premie bedacht kunnen worden voor een samenwerking tussen een schouwburg en een steunpunt die ongezien een productie voor scholen willen programmeren? Ik geef zelf vaak een korting op de uitkoopsom in zo'n geval. Het kan een interessante uitdaging/leerschool zijn, m.n. voor het onderwijs, wanneer een zichzelf bewezen, integer gezelschap gevolgd wordt, daar waar een gezelschap artistiek voor staat en de verschillende producties die daaruit voortvloeien. Of die productie nou wel of niet van te voren gezien is, gescreend en welbevonden voor de tere kinderziel, dat maakt in dit verband niet zoveel uit. M.i. is het de taak van de steunpunten om hier een interessant item van te maken, ook al voldoet de desbetreffende productie niet aan ieders verwachting. Dat is kunst, dat is ontwikkeling, dat is risico, dat is leven!'.

'De huidige project-subsidievoorwaarden van het Fonds voor de Podiumkunsten zouden niet alleen voor beginnende podiumkunstenaars onder de loep moeten worden genomen, maar ook voor ad-hoc gezelschappen/initiatieven die al wat langer bestaan. Het zgn. 'middenkader', die al heel lang tussen de wal en het schip vallen'.

'Het is van belang dat er voor bepaalde producties een uitkoopproductie mogelijk is, zodat er überhaupt gespeeld kan worden als wel een betere landelijke promotie/aandacht van programmeurs en publiek. Het een kan in wezen niet zonder het ander'.

'Presentatie en promotieprojecten zo mogelijk koppelen aan bestaande initiatieven; de keus die tot nog toe gemaakt wordt voor de samenstelling van het aanbod t.b.v. de verschillende festivals etc. valt en staat bij de persoonlijke voorkeur en de positie van de

desbetreffende artistiek leider of artistieke commissie'.

'Ontwikkelen en uitvoeren van presentatie en promotieprojecten door MTN, NI, LOKV Muziek-impresariaat.... etc.: geldt dit voor alleen maar de nieuwe initiatieven en het nieuwe publiek? En wat is de rol van de overige jeugd en/of volwassen impresariaten, die toch ook een groot aantal bestaande gezelschappen vertegenwoordigen en/of nieuwe initiatieven ontwikkelen? En die ongesubsidieerd veel geld steken in het promoten en presenteren van dat aanbod voor dezelfde doelgroepen?!

In dat verband wil ik opmerken dat ik de rol van het LOKV Muziek-impresariaat en deels ook die van het Nederlands Impresariaat nogal dubieus vind. In die zin dat beide impresariaten tot nog toe een dubbele functie hebben: belangenbehartiging, initiëren van nieuw aanbod en acquisitie van dat aanbod. Beide ontvangen enerzijds subsidie van de overheid en anderzijds verdienen zij aan de verkoop van hun producten. Het kan zijn dat mij iets ontgaan is en dat dit inmiddels veranderd is, zo niet, dan vind ik dat deze overlapping van belangen opgeheven moet worden en uit elkaar getrokken moet worden'.

'Premieregeling specifieke Pr en marketing: Hiervoor verwijs ik graag naar Marketing blauwdruk pilot project jeugdtheater 99/2000 en 2000/2001. Deze aanpak op o.a. marketinggebied werkt uitstekend en valt en staat uiteraard ook weer bij de inspanning die door de verschillende partijen geleverd wordt. Daarnaast vraag ik mij af of het grootschalig aanbod van vrije producenten deze ondersteuning nodig heeft'.

'Ontwikkelen en uitvoeren van collectieve Pr/marketing door BPP...: voor projecten gericht op de jeugd is het m.i. ook van belang samen te werken met vertegenwoordigers van jeugdgezelschappen. De publiciteitskanalen voor de promotie van jeugdvoorstellingen zijn specifiek en divers. Dit geldt ook voor de ontwikkeling, inrichting etc. van de landelijke databank. De meeste jeugd-impresariaten en veel gezelschappen hebben

inmiddels een eigen website, ook weer geheel uit eigen middelen bekostigd.

'Een rare eend in de bijt vormt voor mij het muziekaanbod voor het onderwijs. Krijgt dit dan ook subsidie? Wordt het onderwijs gezien als een ondernemend podium? Worden er concerten voor scholen mee bedoeld, die plaatsvinden in de concertzalen? Als dat zo is, zou ik er erg voor zijn om t.b.v. het onderwijs ook muziektheaterproducties of opera voor de jeugd hieronder te laten vallen of jeugddansvoorstellingen die enkel tot hun recht komen in een theateraccommodatie'.

'Een sterk punt vind ik dat podia zelf selecteren welke producties/concerten ze opnemen in hun programmacontract. In dat verband is het dan ook weer van belang dat de artistieke ontwikkeling van het aanbod dat wordt geprogrammeerd gevolgd en eventueel gecorrigeerd wordt.

Jeugdpodiumkunsten, cultureel divers en kleinschalig dans- en muziekaanbod etc. zouden zeker in aanmerking moeten komen voor deze programmeringssubsidie'.

'Premieregeling voor reprise: geldt dit ook voor gezelschappen die een meerjarensubsidie ontvangen? Voor hen is m.i. een reprise-tournee eenvoudiger in te plannen en makkelijker te bekostigen, uiteraard afhankelijk van de hoogte van de meerjaren subsidie, die zij ontvangen.

De termijn waarvoor de subsidie moet worden aangevraagd is van belang i.v.m. de optiecontracten die tevens ingediend moeten worden. De verkoopactie start over het algemeen in december/januari en loopt door tot april, wat betreft jeugdtheater. Pas dan kan er een enigszins reëel beeld geschetst worden wat betreft de afzetmogelijkheden t.b.v. de reprise. Daarnaast vraag ik mij af of schoolvoorstellingen dan ook mee tellen? Ook vraag ik mij af of semi-professioneel aanbod gelijkwaardig in deze premie moet worden opgenomen. Wat wordt er verstaan onder semi-professioneel?'

Wilbert van Herwijnen:

'Kennelijk heb ik steeds verkeerd begrepen op welke wijze het decentrale deel van het Actieplan Cultuurbereik gevoed werd. Ik ben er steeds van uitgegaan dat die voeding afkomstig was van de programmerings-budgetten van o.m. MTN. Als ik het goed lees wordt in de randvoorwaarden gesteld dat naast het decentrale budget de huidige programmerings-budgetten blijven bestaan). Als dat het geval is, is dat een prima zaak: in elk geval was dat voor mij één van de kernpunten, omdat ik vind dat in ieder geval MTN bij het inzetten van die budgetten duidelijk meerwaarde heeft'.

'De notie die er uit spreekt, dat we wel erg veel koepels hebben en enige bundeling de helderheid ten goede zou komen, deel ik. Maar alles op één hoop gooien is kort door de bocht: de vraag is of de meerwaarde van de expertise van bijvoorbeeld MTN dan nog uit de verf kan komen'.

'Heel erg goed en belangrijk vind ik randvoorwaarde 4: het staat buiten kijf dat de koopkracht van basisscholen en vmbo volstrekt onvoldoende is om structureel receptief aanbod te kunnen bieden. Van de ruim 7 gulden per leerling kan in het basisonderwijs met een beetje passen en meten net de bus naar Schouwburg of theater betaald worden. Scholen die echt wat willen, besteden daarnaast aanzienlijke delen van vrij beschikbare of aanvullende (bijvoorbeeld brede school) middelen aan cultuur. Maar dat betekent ook dat het eindniveau in het basisonderwijs dermate verschillend is, dat het ondoenlijk is om in het voortgezet onderwijs hierop aan te sluiten'.

'De drie centrale thema's spreken mij aan. De kweekvijvers hebben een opzet die nauw aansluit bij onze uitwerking van culturele werkplaatsen. Punt blijft hier dat het lokale actieplanbudget zodanig beperkt is (buiten de 3 grote steden hooguit 3 ton per gemeente) dat het instellen van adviescommissies speciaal hiervoor leidt tot een enorme overhead in relatie tot het beschikbare budget. De provincie heeft inmiddels de Actieplangemeenten formeel verzocht aan te geven of

zij willen participeren in een nog te ontwikkelen provinciale opzet. Ik sta daar in beginsel positief tegenover. Wel heb ik enige twijfel of het in een provinciale opzet nog mogelijk is om naadloos aan te sluiten op de culturele werkplaatsen of op bijvoorbeeld gerichte programma's voor allochtone jongeren'. 'De stelling dat de huidige MTN- en NI-praktijk de manier is om de huidige ontoegankelijkheid van de markt voor nieuwe makers te bevestigen deel ik niet.'

Juist met MTN-ondersteuning blijkt het mogelijk om via festivals als Cement jonge makers in de schijnwerpers te zetten. Desalniettemin zou ook de keuze voor de drieslag landelijke promotie, premiereregeling ondernemende podia en premiereregeling reprises een goede kunnen zijn. Voordeel is dat gezelschappen niet eeuwig in subsidiekaders blijven zitten en daardoor vernieuwing mogelijk blijft. Maar ik kan niet helemaal beoordelen of de voorgestelde regelingen in het culturele veld als werkbaar worden beschouwd'.

'Ik ga er overigens vanuit dat de onder podiumplannen voor kleinschalig aanbod voorgestelde structuur de huidige programmerings-budgetten vervangt. En zie dan vervolgens dat waar die budgetten richting Fonds voor de Podiumkunsten geschoven worden, hier de bestaande (eventueel gefuseerde) landelijke instituten verantwoordelijk zijn voor de verdeling. Ik heb de indruk dat inzet van NPI, MTN, NI, Gaudeamus en LOKV meer garanties geeft dat de opgebouwde expertise effectief benut kan worden. Maar ik geef onmiddellijk toe dat die indruk in sterke mate gevoed wordt door de wijze waarop betreffende medewerker van MTN zich van haar taak kwijt'.

Henk Heuvelmans:

'Veel hedendaagse muziek podia (maar in elk geval de VAMP-podia) zijn zelf producent en komen daarmee dan ook terecht in het lijstje van 'aanbieders'.

'Bij allerlei bijeenkomsten is de steeds belangrijker wordende rol van de programmeur belicht. Bij het lijstje benodigde info van de podia zou dan ook de aanwezigheid van een

(redelijk gekwalificeerde) programmeur moeten staan. In (te) veel gevallen is zo'n programmeur tevens door z'n gemeente aangesteld om andere dingen te doen. Dat heeft dan weer te maken met de ambitie van de lagere overheden.

Het is dus niet voldoende om de ambitie van uitsluitend aanbieders en afnemers bepalend te laten zijn. Het is niet altijd de 'fout' van de programmeur dat hij niet voldoende ambitieus is op alle terreinen. En waar die ambitie niet voldoende aanwezig is, kan een bemiddelende instantie 'wonderen' verrichten en geleidelijk aan naar een situatie werken waar die ambities wel op gelijk niveau zijn'.

'Wil je een goede directe relatie tussen aanbieder en afnemer, dan zullen ze op gelijk artistiek niveau moeten kunnen praten. Dat is nog veel te weinig het geval (heeft met het bovenstaande te maken).

Hier is voorlopig een belangrijke rol weggelegd voor de bemiddelende instanties'.

'Collectieve promotie. Ik zou er niet te hoog op inzetten. Dit is wellicht belangrijk voor de afnemers, maar het publiek heeft er vaak helemaal geen boodschap aan of wat hij te zien krijgt helemaal alleen voor hem is of dat het in een landelijk tournee valt. Een landelijke databank is natuurlijk prima'.

Programmeringssubsidie. Ik neem aan dat de 'programmeringsinspanning ten behoeve van in Nederland gevestigde aanbieders' voor een percentage (en niet voor het geheel) van de te verwerven programmeringssubsidie geldt. Dit is voor hedendaagse muziek podia cruciaal, zeker voor podia in de grensgebieden van Nederland'.

'Programmeringssubsidies zijn aflopend'. Ik verwijs even naar de uitkomsten van het onderzoek van Teunis IJdens en Robert Oosterhuis: ze hebben aangeven dat er in de hedendaagse muziek meer geld verbruikt werd in verhouding tot het aantal uitvoeringen dan bij andere muzieksoorten. Daar kan een beleidskeuze aan ten grondslag liggen. Dat zou voor afbouw van subsidies ook kunnen betekenen dat dat niet bij alle muzieksoorten even snel zou moeten gaan. En nog wat

anders: wordt die afbouw gestuurd door vooral meer publieksinkomsten of ook door meer subsidies van lagere overheden?'

Erica van Eeghen:

'Bij de afnemers die diverse malen genoemd worden, wil ik je voorstellen de 'eigen huis theaters' toe te voegen. Ik denk dat deze afnemers (van hun eigen producties) ook voor diverse regelingen in aanmerking zouden moeten komen. Ook kan je hierbij denken aan locatieprojecten, waar aanbieder en afnemer in één hand zitten en die vaak een potentie hebben voor 'nieuw' publiek. Een degelijk professioneel en toetsbaar beleidsplan hoort naar mijn mening tot de selectiecriteria voor deelname.

'Een belangrijk onderdeel van de verbetering van de afname is dat afnemers niet alleen ad-hoc gaan erkennen, maar dat iedere afnemer die meedoet in dit plan ook een professioneel beleidsplan maakt met hoe men – op korte en lange termijn – programmering wil ontwikkelen en publiek wil bereiken en last but not least of men voor de uitvoering daarvan kan beschikken over de juiste mensen'.

'Zoals je aangeeft – en waar ik het hartgrondig mee eens ben – biedt een directe relatie tussen aanbieder en afnemer, liefst zonder tussenkomst van intermediairs, de meeste kans op het bereiken van ieders doelen. Kwaliteit van beide partijen is dan een eerste vereiste'.

Ber Deuss:

'Wat ik in de tekst helemaal mis is een bepaalde categorie makers, namelijk componisten. Jonge componisten hebben niet automatisch, of zelfs maar bij voorkeur, toegang tot nationale gelden, en zullen toch betaald moeten worden'.

Paul Raasveld:

'U stelt voor het huidige budget bijzondere projecten symfonieorkesten onder te brengen in het decentrale deel van het Actieplan. Hierbij plaats ik de volgende kanttekeningen. Dit budget komt voort uit een Kamermotie zonder einddatum. De gelden moeten dus hoe dan ook naar de orkesten. Een deel, namelijk

2 miljoen, is bij Kamermotie geormerkt voor het KCO – hier kan het AC dus niet aankomen. Indien het totale budget van 4 miljoen in wordt gebracht, betekent dit niet dat gemeenten en provincies ook 4 miljoen bijpassen. Integendeel; deze lagere overheden hebben al aangegeven dat zij hun plafond hebben bereikt. De wens tot matching lijkt het dus niet te legitimeren om het genoemde budget onder te brengen in het Actieplan Cultuurbereik. De voorlopige conclusie: overheveling van het budget bijzondere projecten symfonieorkesten naar het Actieplan Cultuurbereik is niet effectief en leidt tot uitvoeringsproblemen omdat de gelden aan de orkesten zijn toegekend middels een Kamermotie'.

'Aangezien u voorstelt om collectieve marketing en informatie podiumkunsten te laten beheren en verdelen door het Bureau Promotie Podiumkunsten, lijkt het mij van groot belang dat alle podiumkunstproducenten op de een of andere wijze in dit bestuursorgaan kunnen worden vertegenwoordigd.

'In uw notitie zien we de introductie van de term 'jeugdmuziek'. De symfonieorkesten brengen op tal van plaatsen muziek voor de jeugd zodat een term die ook de wereld van de klassieke muziek recht doet wellicht is 'muziek voor jong publiek'.

4.14 GESPREKKEN OVER DE TUSSEN-RAPPORTAGE

In de periode 11 juli - 31 augustus voer ik gesprekken over de inhoud van de tussenrapportage met:

Lydia Jongmans, VNG; Marten Haker, IPO; Jaap Jong, VNT; Liesbeth van Droffelaar, Gemeente Utrecht; Paul Raasveld, CNO; Jan Willem ten Broeke, Dirk Jan Timmer, Ber Deuss, MuziekGroepNederland; Hans Onno van de Berg, VSCD, BPP; Lieuwe Visser, Nanette Ris, Paul Gompes, Nederlands Impresariaat; Bart van Rosmalen, Walter Maas Huis; Henriëtte Kropman, Fonds voor de Scheppende Toonkunst; Olga Smit, Gemeente Rotterdam; Willem Padt, Provincie Noord Holland; Anita Verheggen, NTB; John Thomas, VIP; Cees Gog, MTN; Susanna van Canon, BV Haast; Arend Niks,

BIM; Geert van Itallie, VNP; Jaap van Beusekom, NPI; Erica Haffmans, VVT; Rosita Wouda, VNME; Jeanette Smit, MTN; Ap de Vries, LOKV; Thed Biegstraten, LOKV; Casper Vogel, St.OOM; Sebastiaan van Eck, musicus; Erica Haffmans, Roelf Huizenga, VVT; Pierre Ballings, Paradiso, Fonds voor Amateurkunst; Ben Hurkmans, Fonds voor de Podiumkunsten, Fonds voor Amateurkunst, PodiumKunstWerk; George Lawson, Martin Berendse, Hans Hoogerbrug, Jan Jaap Knol, Jannet Duijndam, Siebe Weide; OCenW.

4.15 MEMO VAN DE VNG

De VNG stuurt n.a.v. het gesprek een uitgebreid memo en een aantal nota's uit het verleden.

Uit dat memo:

'Podiumkunstoperatie

'Per 1 januari 1985 heeft er een uitname uit het gemeentefonds plaatsgevonden van 43 miljoen structureel omdat het de rijk de subsidiëring van de grootschalige podiumkunsten overnam. Daarnaast werd 3 miljoen structureel uit het gemeentefonds uitgenomen vanwege het niet langer behoeven te betalen van uitkoopsommen met name in de toneelsector. Gemeenten gingen er veelal daadwerkelijk op achteruit. Er vond ook een uitname uit het provinciefonds plaats. Maar provincies gingen er met uitzondering van Zuid-Holland en Zeeland over het algemeen op vooruit: zij gaven voorheen meer uit aan de grootschalige podiumkunsten dan zij nadien gekort werden. Er zijn bij de podiumkunsten-operatie een aantal zaken toegezegd door het rijk, onder andere evenwichtige spreiding van de bij deze operatie betrokken categorieën instellingen en het niet langer betalen van uitkoopsommen. Aan de provincies is door het rijk verzocht of zij de tengevolge van de podiumkunsten-operatie vrijkomende gelden zouden besteden aan (de distributie van) de kleinschalige podiumkunsten. De eerste jaren werd nog door het rijk bekeken of dit daadwerkelijk gebeurde. De huidige provinciale bekostiging van MTN vind dus voor een deel in de podiumkunsten-operatie zijn oorsprong. Op basis van de

podiumkunsten-operatie is logischerwijze de spreidingsverplichting voor de grootschalige podiumkunstgezelschappen ontstaan.

Deze is in eerste instantie door de VSCD en de VNT vormgegeven in een met OCenW opgestelde spreidingsovereenkomst. Daarnaast werd ook de bekostiging tussen schouwburg en gezelschap van rijkswege bepaald dat wil zeggen geen uitkoopsom maar partage met garantie. Deze laatste legde het risico met name bij de gezelschappen omdat deze 3 miljoen extra subsidie hadden gekregen vanwege het afschaffen van de uitkoopsommen.

Wij als VNG waren boos dat wij bij deze afspraken niet betrokken werden: immers, het gemeentefonds was flink gekort. De beoogde spreiding werd in de jaren daarna niet verwezenlijkt. Dit heeft ons ertoe gebracht om ten aanzien van toneel 25 en ten aanzien van ballet 20 zogeheten concentratie-plaats-schouwburgen aan te wijzen, waar in elk geval een doorsnee van het door het rijk gesubsidieerde grootschalige aanbod te zien zou moeten zijn. Wat betreft de grootschalige muzieksector bleek iets dergelijks niet haalbaar'.

'Er zit nog veel 'oud zeer' bij gemeenten vanwege de podiumkunsten-operatie. Het verlies aan financiële zeggenschap heeft een aantal (VINEX-)gemeenten ertoe gebracht om enkele jaren geleden een brief te sturen 'De hererschikking herschikken', waarbij zij verzochten om terugdraaien van de operatie en redecentralisatie van de gelden.

Met de financiële zeggenschap verloren gemeenten ook de inhoudelijke zeggenschap. In ruil daarvoor is aanvankelijk het Landelijk Overleg Podiumkunsten in het leven geroepen plus regionale overleggen over afzonderlijke instellingen.

Dit alles functioneerde niet naar wensen: het is derhalve na enige tijd vervangen door OCenW / IPO / VNG-overleg en de huidige grootstedelijke en landsdelige cultuurconventanten'.

'Je begrijpt uit het bovenstaande dat zaken als een 'spreidingsprikkel' met een vrijblijvend karakter zeker ten aanzien van de grootschalige podiumkunstensector voor ons

niet acceptabel is. Wel hebben wij en ook Berenschot in het rapport 'De podiumkunsten na 2000' voorstellen gedaan voor een subsidiemethodiek met minder basissubsidie en een extra subsidie bij spreiding. Deze voorstellen hebben het bij het rijk niet gehaald. Wij hechten eraan dat evenwichtige spreiding gewaarborgd blijft. Een ander gevolg van de podiumkunsten-operatie is dat wij het zomaar opnieuw introduceren van een 'uitkoopsom' evenmin acceptabel vinden. Zoals gezegd had ik al erg moeite met het plus 5 plan: in feite werden grootschalige gezelschappen via de herintroductie van uitkoopsommen gehonoreerd voor het niet nakomen van afspraken op basis van de podiumkunsten-operatie. Met veel goede wil kon dat echter, zoals deze week gemeld, nog gezien worden als bijzonder repertoire. Dit geldt echter niet over de gehele linie van het aanbod.

Daar komt nog bij dat ik ten principale van mening ben dat het risico in de gesubsidieerde podiumkunstensector gedeeld moet worden tussen aanbieder en afnemer: een uitkoopsom maakt de aanbieder lui en zal hem niet aanzetten om mee te doen aan een gezamenlijke pr en marketing, zoals door jou beoogd. Wij hebben bovendien al veel slechte voorbeelden in dit opzicht gezien zoals het proeftuinenproject en het plus 5 plan'.

'Ook het VSCD/VNT voorstel voor de afname-stimulering van eind 1999 stemt, zoals vermeld, in dit opzicht niet vrolijk: van gezelschappen wordt in feite geen grotere inspanning verwacht dan een vierjarenplan. Bovendien hebben veel gezelschappen financiële problemen. Een groot aantal gezelschappen heeft wel een positief advies van de Raad voor Cultuur gekregen maar is er een veel te laag subsidiebedrag geadviseerd: dit betekent dat zij hun tekorten graag zullen afwentelen op de podia. Bovendien zijn er problemen met extra kosten tengevolge van allerlei nieuwe wetgeving. Daarnaast zou de nieuwe 15%-maatregel ook domweg kunnen leiden tot een hogere uitkoopsom. Jij hebt gesteld dat je daarover een passage zou opnemen: de betrokken overheden moeten in principe de tot hun verantwoordelijkheid te berekenen instellingen voldoende subsidiëren.

Daarnaast moet er geld komen uit de 'markt', maar volgens mij met een gedeeld risico.

Kleinschalige podiumkunsten

De stimulering daarvan is al jaren onderwerp van discussie. De stukken met ideeën die wij daarover reeds begin jaren negentig hadden heb ik je op 11 juli reeds gegeven. In 1996 is er ter voorbereiding van de Cultuurnota 1997-2000 een werkgroep gevormd van distributeurs en overheden. Frits den Haring (OCenW) maakte daarvoor een notitie over distributie van kleinschalige podiumkunsten. Het ministerie heeft de werkgroep laten doodbloeden: het enige resultaat was de fusie van twee instellingen tot MTN. Met het oog op de Cultuurnota 2001-2004 is er in 1998 opdracht gegeven aan Bart van Rosmalen om de distributiefunctie door te lichten, hetgeen hij in een rapport van november 1998 heeft gedaan. Ook met dit rapport is niet iets essentieels gedaan. Het lijkt mij verstandig om te bezien wat je hiervan nog kunt gebruiken of overnemen in je komende rapportage.

Podia

Wat IPO en VNG misten in jouw tussenrapportage is de bestelbenadering: welke overheid is in principe waarvoor verantwoordelijk. Daar hoort bij de wijze waarop het rijk de podia als branche wil ondersteunen. Wij zijn als VNG altijd van mening geweest dat het rijk op cultuurgebied een bestelverantwoordelijkheid zou moeten hebben, hetgeen betekent de bekostiging van steunfunctie-achtige zaken als informatie, documentatie, studie, onderzoek, ontwikkeling van deskundigheid, repertoire en vak.

Waar dat in andere cultuursectoren wel gebeurt via rijkssubsidie voor aan landelijke koepels op het gebied van deels of geheel gedecentraliseerde instellingen zoals musea, bibliotheken, kunstuitlenen, filmhuizen (die alle als 'afname' binnen hun sector betiteld kunnen worden) en binnenkort de centra voor de kunsten is de subsidiëring van de VSCD en het voorheen bestaande Nederlands Beraad van Culturele Centra vrij snel na de podiumkunsten-operatie gestopt: het ministerie achtte immers de gemeenten in eerste instantie verantwoordelijk voor de afname.

Wij hebben daartegen bezwaar gemaakt: voor de ontwikkeling van een bestel/stelsel moeten er krachtige partijen zijn en het rijk zou derhalve in dit opzicht ook een 'steunfunctie-achtige'-verantwoordelijkheid voor de podia moeten nemen. In de praktijk kan de VSCD zich overigens redelijk goed bedruipen uit contributie.

Voor de andere podia is inmiddels een woud aan landelijke koepels ontstaan, terwijl de kleinere multifunctionele culturele centra nog steeds geen ondersteunende landelijke organisatie kennen.

Deze week hebben wij gesproken over de mogelijkheid van een branche-organisatie voor de kleinere podia. De MTN-medewerkers ondersteunden tot op heden de podia in diverse ontwikkelingen (organisatorisch, inhoudelijk, financieel), veelal met behulp van de provinciale subsidies. Ik zie in jouw voorstel daarover ten onrechte niets terug, Bart van Rosmalen is daar desgevraagd wel op ingegaan.

Actieprogramma

De module 'kleinschalige podiumkunsten' is geschrappt uit de voorwaarden voor rijkssubsidie aan provincies en gemeenten uit het Actieprogramma Cultuurbereik. Desalniettemin komen de doelstellingen van dit Actieprogramma voor een deel overeen met de door jou genoemde doelstellingen in je tussenrapportage. Uiteindelijk zal er derhalve toch afstemming moeten zijn: podia moeten immers niet klem komen te zitten tussen twee regimes met elk eigen voorwaarden. Indien je wilt refereren aan het Actieprogramma, dan dienen de door jou voorgestelde termijnen overeen te komen met de termijnen voor indiening van stukken door Actieprogramma-provincies en -gemeenten: dit is thans niet geheel het geval.

Voorts heb ik gewezen op de binnen het Actieprogramma beoogde brede samenwerking tussen instellingen en doelgroepen, die niet doorkruist zou mogen worden door een discipline-gerichte benadering zoals thans (volgens jou ten onrechte) lijkt uit je tussenrapportage. Datzelfde geldt voor afspraken over onderzoek/monitoring en beoordeling in het kader van het Actieprogramma, die

gestroomlijnd zouden moeten worden met jouw voorstellen terzake.

Tussenrapportage

Naast de reeds genoemde algemene zaken over het bestel en het Actieprogramma zal ik nog wat specifiekers vermelden. Wat ik goed vind in jouw tussenrapportage zijn de punten 1 en 2, dat wil zeggen de samenwerking die jij voorstaat tussen aanbieders en afnemers en de soorten marketing die jij wilt. Waar je echter volgens mij nog over zou moeten nadenken is punt 3, de podiumplannen voor kleinschalig aanbod. Het gaat daarbij onder andere om een aflopende premiereregeling voor niet-productiegesubsidieerd aanbod. Wij hebben in ons voorstel voor de distributie-organisaties van een aantal jaren geleden, dat ik je deze week gaf, ook deze mogelijkheid gesuggereerd.

Waar ik nu toch mee zit is het volgende: zijn dergelijke uitvoeringen uiteindelijk na afloop van de premie dan niet te duur? Het podium zal in dat geval wellicht geneigd zijn om voor zekerheid te kiezen en een even duur maar meer publiekstoegankelijk gezelschap te programmeren of een goedkoper wel productiegesubsidieerd gezelschap. Een ander (naar jouw mening overigens meer politiek) probleem blijft de financiële gaten die op lokaal niveau vallen, omdat de theatersubsidies voor de podia in jouw voorstel meteen al vervallen. Zoals blijkt uit het rapport van Teunis IJdens gaat het vaak om hele grote bedragen vanuit de distributie-organisaties naar (de podia in) de grotere gemeenten, terwijl de Actieprogramma-gemeenten al geld moeten matchen met het rijk voor dit Actieprogramma'.

4.16 AANDACHTSPUNTEN

N.A.V. DE GESPREKKEN

De overige gesprekspartners kunnen zich – met uitzondering van het Nationaal Pop Instituut – vinden in de hoofdlijnen van de tussenrapportage. De gesprekken leveren een aantal aandachtspunten op voor de nadere uitwerking van de – nog globale – voorstellen in de tussenrapportage.

Aandachtspunten

'Het Actieplan Cultuurbereik moet op een procesmatige manier vorm krijgen.

Op lokaal niveau gaat het vooral om het versterken van de bestaande infrastructuur.

Op landelijk niveau zou de ondersteuningsstructuur voor aanbod en afname meer in samenhang moeten zijn'

'Voor het ondersteunen van decentrale Actieprogramma's zou een landelijke pool van inhoudelijke consultants/adviseurs kunnen worden gevormd. Het gaat dan om mensen met veel specifieke ervaring op deelterreinen van de podiumkunsten en met overzicht op de hele podiumkunstsector'.

In principe zouden de landelijke ondersteuningsinstellingen geen deel uit moeten maken van zo'n pool. Wel kunnen zij 'opdrachten' verwerven ten behoeve van het uitvoeren van specifieke taken'.

'Voor het volgen van decentrale en centrale Actieplan activiteiten zou een soort 'visitatie commissie' gevormd moeten worden'.

'Voor het effectueren van podiumplannen/podiumcontracten is gemeentelijk commitment nodig.

Zorg dat bij de uitwerking van criteria voor deelname aan de podiumplannen gemeenten betrokken worden'.

'Alleen de beste podium- en/of marketing plannen zouden op centraal niveau gehonoreerd moeten worden. Daarvoor moeten er 'transparante' en 'open' procedures komen'.

'Er is een praktijk aan het ontstaan, waarin meerjarig gesubsidieerde ensembles langere tijd op locatie werken in de vorm van 'ensemble in residence'. Die werkwijze vraagt om

een intensieve samenwerking van kunstproducenten en programmeurs en biedt interessante mogelijkheden voor nieuwe publiekstrategieën (o.a. verbindingen met Cultuur en School en de Amateurkunst). De spreidings-eisen die aan gezelschappen worden gesteld bemoeilijken de ontwikkeling van ensemble in residence projecten’.

‘In de muzieksector is aandacht voor buitenland promotie van levensbelang’.

‘Ondersteunende instellingen zouden meer moeten investeren in het begeleiden van musici.

Het gaat dan om zowel artistiek inhoudelijke begeleiding (voor een specifiek publiek interessant repertoire) als om interessante presentatievormen’.

Een aantal grotere poppodia ontwikkelt zelf gemeenschappelijke projecten en nieuwe producties, vaak multidisciplinair. Er is behoefte aan ondersteuning, inhoudelijk en financieel. Het NPI podiumplan past (nog) niet op deze nieuwe praktijk’.

‘De huidige landelijke distributeurs/ondersteunende instellingen zouden – voor zover ze dat nu niet zijn – moeten worden omgevormd tot landelijke expertise centra voor kunstenaars en programmeurs’.

‘In de ad-hoc praktijk is nog onvoldoende zorg voor en zicht op de consequenties van de gewijzigde sociale wet- en regelgeving (ARBO, PEMBA, FLEX-wet etc..) Een bundeling van expertise is noodzakelijk. Het is volstrekt ondoenlijk voor de kleine, startende groepen en ensembles om die deskundigheid in huis te halen’.

Nog even DOORPLOEGEN

KANSEN VOOR PODIUMKUNSTPRODUCTENTEN, PROGRAMMEURS EN PUBLIEK

BIJLAGE VOORSTEL CENTRAAL FONDS PUBLIEKSBEREIK THEATER, VSCD / VNT, 1999

CENTRAAL FONDS PUBLIEKSBEREIK THEATER

Een initiatief ter bevordering van het bezoek aan artistiek hoogwaardige theatervoorstellingen in de grote zaal.

Doelstellingen

- 1 Een groter en gevarieerder publiek werven voor en binden aan theatervoorstellingen, met name aan die waarvan een groot publieksbereik niet op voorhand vanzelfsprekend is.
- 2 Een bredere publieksbasis scheppen voor hoogwaardig, artistiek theateeraanbod in schouwburgen met name daar waar toneelpubliek niet op voorhand en vanzelf aanwezig is.
- 3 Het verhogen van de bezettingsgraad van theatervoorstellingen.
- 4 Het bevorderen van gezamenlijke marketing-activiteiten door schouwburg en gezelschap.

Het fonds

Een compacte fondsorganisatie krijgt de opdracht deze doelstellingen te realiseren vooral door het uitvoeren van een premiereregeling. Daartoe dient het fonds:

- 1 Geld te verwerven en te beheren in opdracht van de drie 'founding partners':
  - VNT, namens de toneelgezelschappen
  - VSCD, namens de schouwburgen
  - OCenW, namens de Nederlandse regering
- 2 Aanvragen voor premie te beoordelen en toe te kennen respectievelijk af te wijzen.
- 3 Toe te zien op een juiste besteding en verantwoording van de toegewezen premies.
- 4 Criteria te ontwikkelen die richting geven aan de processen van beoordeling en verantwoording.

Premieregeling

- 1 De premiereregeling is een doelfinanciering. Het geld kan alleen besteed worden aan activiteiten gericht op publiekswerving en -binding.
- 2 De premiereregeling werkt volgens het principe van een matching-fund. Voor iedere gulden die door partijen zelf wordt geïnvesteerd, wordt een gulden bijgepast.
- 3 De premie wordt verstrekt op aanvraag van een schouwburg (vraagzijde). Deze aanvraag omvat een concreet bespelings- en marketingplan waarmee meer en/of ander publiek wordt 'verleid' tot bezoek aan een voorstelling, een serie voorstellingen of een festival. Natuurlijk kunnen ook meerdere schouwburgen gezamenlijk een plan indienen.
- 4 Ieder plan dient gestoeld te zijn op een concrete samenwerking met één of meerdere gezelschappen/productenten. Een investering van mensen en/of middelen van zowel schouwburg(en) als gezelschap(pen) moet aantoonbaar zijn.
- 5 Dit plan dient één of meerdere normen te bevatten, die blijk geven van de taakstelling om een bovengemiddeld publieksbereik en/of bezettingsgraad te realiseren. Wat bovengemiddeld is varieert per schouwburg en per productie. Op voorhand wordt dus geen enkele schouwburg of productie uitgesloten, maar sommige schouwburgen of producties zullen gemakkelijker bovengemiddeld kunnen presteren dan andere.
- 6 Het plan geeft verder aan welk bedrag gezelschap(pen) en schouwburg(en) zelf investeren in de realisatie van het plan. Ditzelfde bedrag kan extra worden aangevraagd bij het fonds. Zo verdubbelt het totale promotie- en marketing budget.

- 7 Het minimale bedrag voor een aanvraag is f 10.000,-.

Financiering

- 1 De financiering van het fonds geschiedt in eerste instantie door de drie founding partners en wel als volgt:
  - De leden van de VNT die in de grote zaal gaan spelen, storten jaarlijks en vooraf een bijdrage van f 10.000 of f 25.000 afhankelijk van productie-omvang of subsidiehoogte (of eigen keuze). Hiermee ontstaan voor een gelijke waarde als de inleg trekkingsrechten uit het fonds voor die toneelgezelschappen of producenten.
  - De leden van de VSCD die willen deelnemen, storten eveneens jaarlijks en vooraf een bijdrage van f 10.000 of f 25.000 afhankelijk van bijvoorbeeld het aandeel theater in hun programmering (of eigen keuze). Hiermee ontstaan voor een gelijke waarde als de inleg trekkingsrechten uit het fonds voor die schouwburgen.
  - OCenW verdubbelt de aldus ingelegde middelen. Mogelijk is verdriedubbeling bespreekbaar zeker als veel plus5-achtige schouwburgen meedoen. Anderzijds kan het Ministerie een plafond afspreken om een volledige open-eindregeling te vermijden.
  - De genoemde bijdragen kunnen per jaar worden vastgesteld in overleg tussen het fonds en de founding partners.
  - Vanuit externe bronnen kunnen extra gelden het fonds binnengebracht worden, zoals sponsorgeld of prijzengeld of andere premieregelingen (al dan niet geoormerkt).
- 2 De leden van VNT en VSCD hebben 100% garantie dat ze hun vooraf ingelegde geld tenminste terugverdienen via het indienen van succesvolle bespelings- en marketingplannen. Dat geld blijft ook gereserveerd totdat een dergelijk plan is ingediend.
- 3 Indien een plan dat mede is gefinancierd door het fonds na uitvoering niet de gestelde normen blijkt te hebben gehaald, ontstaat er voor de betreffende schouwburg(en) en gezelschap(pen) een terugbetalingsverplichting van de ontvangen premie. In dat geval wordt de helft van de vooraf ingelegde basisbijdrage van betrokkenen verbeurd

verklaard, echter met een maximum van 50% van de ontvangen premie.

- 4 Indien gezelschap, producent of schouwburg gedurende het hele jaar geen plannen indienen, vervalt de basisinleg. Deze is dus niet terugvorderbaar anders dan door het geld feitelijk te besteden ten behoeve van het eigen bespelings- en marketingplan.
- 5 Teneinde de kosten van de fondsorganisatie te drukken, moet de structuur licht zijn zodat de overhead beperkt blijft. Het uitgangspunt is om voor de opzet en uitvoering van deze premieregeling aan te haken bij een bestaande instelling. Het Fonds voor de PodiumKunsten (FPK) of het nieuwe Bureau Promotie Podiumkunsten (BPP) zijn de eerste opties om te onderzoeken.

Collectieve marketing

- 1 Vanuit het fonds worden ook collectieve marketing-activiteiten (t.b.v. de theaterbranche als geheel of bepaalde segmenten daaruit) mede gefinancierd.
- 2 Daartoe wordt jaarlijks 10% (of 15%?) van het totale ingelegde geld gereserveerd. Bovendien worden de verbeurd verklaarde gelden toegevoegd aan dit bedrag.
- 3 Plannen m.b.t. collectieve marketing kunnen ontstaan uit de gelederen der founding partners, vanuit het fonds zelf of vanuit instellingen als BPP (in oprichting). Daarbij is het medefinancieren van goede plannen van anderen net zo belangrijk als het financieren van eigen fondsplannen. Versnippering van middelen moet voorkomen worden.

Rekenvoorbeeld

10 gezelschappen/producenten leggen f 25.000,- in	f 250.000,-
10 gezelschappen/producenten leggen f 10.000,- in	f 100.000,-
20 schouwburgen leggen f 25.000,- in	f 500.000,-
25 schouwburgen leggen f 10.000,- in	f 250.000,-
Totale inleg	f 1.100.000,-
OCenW verdubbelt	f 1.100.000,-
Rente en overige inkomsten	f 80.000,-
Totaal fonds	f 2.280.000,-
10% collectieve marketing	f 228.000,-
Beschikbaar voor publieksbereik	f 2.052.000,-

Dit bedrag wordt toegevoegd aan tenminste een zelfde bedrag dat schouwburgen en gezelschappen of producenten gezamenlijk in de promotie en marketing van producties stoppen.

Zo is er dus voor ruim 4,1 mln gulden aan middelen om het publieksbereik van grote zaal voorstellingen te verbeteren. Bij 30 producties is dat ruim fl 130.000,- gemiddeld per productie. Met dergelijke budgetten kun je echt iets doen.

Tenslotte

- 1 Dit plan focust vooral op het bevorderen van bezoek (publieksbereik) aan grote zaal producties. Daarmee is het een zaak van schouwburgen en producenten in de grote zaal. Dit is echter geen principiële keuze. Indien gezelschappen en ook VVT-theaters dit willen, kan deze fondsvorming ook op dit segment van de theaterbranche worden toegepast. Dan moeten bedragen en normen uiteraard afgesteld worden op deze schaal. En bij OCenW moet de bereidheid bestaan om ook voor dit segment het ingelegde geld te matchen.
- 2 Dit plan voorziet niet in een voorwaarde om de eigen inkomstennorm te verhogen. Zo'n verhoging zal wel de facto het gevolg zijn van een succesvolle uitvoering van de premiereregeling.
- 3 Dit plan kan de reislust bevorderen, doordat bespeling van 'moeilijke' theaters aangenamer kan worden of doordat een reispatroon met meerdere avonden in een stad meer haalbaar wordt.
- 4 Bespelings- en marketingplannen (inclusief het onderliggende commitment tussen schouwburg en gezelschap) kunnen zowel een project- en kortstondig karakter hebben als een algemeen en meerjarig karakter.

UITWERKING CENTRAAL FONDS PUBLIEKSBEREIK THEATER

Op basis van de geformuleerde uitgangspunten en hoofdlijnen volgen een aantal uitwerkingen.

Fondsorganisatie

Een lichte organisatie met een beperkte overhead kan als volgt worden opgezet:

- 1 Een Raad van Toezicht (of Bestuur) beheert het fonds. Dit orgaan bestaat uit 1 afgevaardigde per founding partner, 1 onafhankelijk en gezaghebbend voorzitter en een waarnemer namens het uitvoerende bureau. Het zou daarbij goed zijn enkele personele unies te realiseren met andere organisaties die zich met theatermarketing bezighouden.
- 2 De RvT waakt over doelrealisatie en over een transparante en collegiale werkwijze van de adviescommissies en over de samenwerking met het uitvoerende bureau. Ze definieert de geest en de richtlijnen waarmee de aanvragen moeten worden beoordeeld. Ze installeert en ontbindt de adviescommissies. Ze bevordert een goede samenwerking met het uitvoerende bureau.
- 3 De RvT beslist over de besteding van de budgetten voor collectieve marketing. Ze kan zelf plannen initiëren of ze kan initiatieven van anderen medefinancieren.
- 4 De feitelijke bevoegdheid tot honoreren of afwijzen van de aanvragen ligt bij de adviescommissies.
- 5 De commissies bestaan uit 4 leden uit de theaterwereld, aangevuld met een externe deskundige uit de wereld van marketing en communicatie-advies. We zouden een gezaghebbend bureau als partner aan het fonds moeten kunnen verbinden.
- 6 De commissies worden per keer samengesteld vanuit een pool van competente beoordelaars. Iedere commissie is dus steeds anders samengesteld. Er bestaan geen vaste of kernleden. Wel kan met het oog op enige continuïteit in het werk en als houvast voor een coherente beoordeling één commissielid bijvoorbeeld voor een jaar gevraagd worden alle sessies mee te maken.
- 7 De commissie komt één maal per 2 maanden bijeen. Aanvragen worden dus binnen 2 maanden behandeld. Wellicht is later een hogere frequentie van bijeenkomsten nodig.

- 8 De commissie heeft de opdracht om met de indieners van de aanvraag in gesprek te gaan over hun plan en eventuele mogelijkheden ter verbetering, wanneer ze het plan als zodanig niet direct goedkeurt. Zo wordt er actief aan gewerkt om honorering (geheel of gedeeltelijk) te laten plaatsvinden.
- 9 Het uitvoerende werk kan het beste worden uitbesteed aan een bestaande en passende instelling. Het secretariële en administratieve werk en de financiële afhandeling van de aanvragen geschieden op dat bureau. De RvT sluit daartoe een contract.
- 10 De kosten van dit contract mogen ten hoogste ca. 10% van de fondsinleg bedragen. Deze kosten zouden niet ten koste mogen gaan van de middelen die beschikbaar zijn voor de plannen. Daarom zou OCenW deze kosten (geclausuleerd en eventueel gemaximeerd) aanvullend moeten financieren.

Beoordelingscriteria

De beoordeling van de bespelings- en marketingplannen moet gefundeerd worden op de combinatie van vier aspecten:

- Concrete taakstellingen,
- de typering van de productie/speelplek-combinatie (de theatervariant van een product/marktcombinatie),
- de kwaliteit van het marketingplan,
- het gevraagde bedrag.

Wanneer in de ogen van de beoordelende commissie de mix van deze 4 elementen klopt, zal het plan worden goedgekeurd en wordt een bedrag toegekend uit het fonds.

- 1 De *taakstelling* wordt concreet geformuleerd in het plan. Het gaat voornamelijk om het formuleren van streefcijfers die duidelijk bovengemiddeld zijn. Te denken valt aan:
  - Gemiddelde bezoekersaantal of bezettingsgraad per voorstelling
  - Aantallen of Percentage bezoekers uit specifieke doelgroepen
  - Afwijking (groeipercentage) t.o.v. van gemiddelden in vorige seizoenen of andere relevante kengetallen
  - Positieve respons op (vervolg)-uitnodigingen
  - Etc.....
- 2 De *karacterisering van een productie/*

speelplek-combinatie kan niet geschieden op basis van harde en eenduidige criteria. We kiezen voor een toetsing van deze combinatie op een aantal scoringslijsten. Die lijsten bestaan uit een reeks kenmerken die relevant zijn in relatie tot (potentieel) publieksbereik. Dergelijke kenmerken zijn wel of niet aan de productie en de speelplek zijn toe te kennen. Zo ontstaat een typering van de combinatie.

- 3 Concreet ontstaat een relevante typering van de productie door te scoren op bij kenmerken als bijvoorbeeld:
  - Repertoire dat nog niet of slechts incidenteel in Nederland is gespeeld
  - Bijzondere aanpak van tekst- en/of scenebehandeling
  - Bezetting met of zonder (TV-) bekendheden
  - Bekendheid van de regisseur
  - Jonge of nieuwe makers
  - Erkende producenten/gezelschappen die structureel bijdragen aan hoogwaardig theateeraanbod
  - Toepassing nieuwe media en technologie in de productie
  - Etc.....
- 4 Concreet ontstaat een typering van de speelplek door te scoren op kenmerken als bijv.:
  - Aandeel van toneel en muziektheater in het totale programma
  - Visie (meerjaren) op theaterprogramming
  - Bijdrage aan de spreiding van theateraanbod
  - Omvang van theaterpubliek in het verzorgingsgebied
  - Etc.....
- 5 De *kwaliteit van het marketingplan* kan worden beoordeeld door plus- en minpunten toe te kennen aan bijv.:
  - De doelgroep(en), waaronder gerichtheid op jongeren en/of allochtonen
  - Innovatie in gebruikte marketingmethoden
  - Aanwezigheid van cultuureducatie
  - Mate van samenwerking tussen theater en gezelschap
  - Samenwerkingsverbanden met sociaal-economische netwerken in de stad
  - Stimulans voor eenmalig of structureel theaterbezoek
  - Etc....

- 6 Er is vooraf geen vast verhouding tussen de hoeveelheid gescoorde plus- of minpunten enerzijds en een positieve beoordeling anderzijds. De weging is een zaak van de betreffende commissie. Er is bij gevolg ruimte voor verschillen. Vanuit die variatie is het interessant om te volgen of er meer gemeenschappelijke wegingen ontstaan.
- 7 Het *gevraagde bedrag* spreekt voor zich.

Financiering en verantwoording

De financiering van de aanvragen geschiedt vanuit het Centraal fonds dat wordt gevoed door jaarlijkse afdrachten van gezelschappen en theaters, welk bedrag vervolgens wordt gematched door de inbreng van OCenW. Verdere incidentele inkomsten kunnen worden verworven. De praktijk van financiering wordt ontwikkeld vanuit de volgende vertrekpunten:

- 1 Een aanvraag met een positieve beoordeling wordt in de regel 1 op 1 gehonoreerd. Dat betekent dat het bedrag van de gezamenlijke eigen investering van theater(s) en gezelschap(pen) wordt aangevuld met een even groot bedrag vanuit het Centraal fonds.
- 2 Een aanvraag bedraagt minimaal f 10.000,-.
- 3 Er moet echter ruimte zijn voor variatie. Aanvragen met bijvoorbeeld buitengewoon hoge (doch haalbare) streefcijfers of van bijzondere theater/gezelschapscombinaties kunnen op iedere gulden eigen investering een bijdrage van 2 gulden ontvangen. Andersom kan een gedeeltelijke honorering van 1 gulden op iedere 2 gulden eigen investering ook zinvol zijn.
- 4 Het toegekende bedrag wordt voor 75% uitbetaald. Het resterende bedrag wordt achteraf betaald na indiening van het verslag.
- 5 Binnen 6 weken na afloop van de bespeling waarvoor een bijdrage is verkregen dient het theater een verslag te overleggen van de realisatie van het plan. Daarbij moet in ieder geval worden aangetoond hoe de gestelde streefcijfers zijn gehaald en een evaluatie is nodig van de geslaagde en teleurstellende elementen uit de gekozen aanpak.
- 6 Indien de realisatie van een bespelings- en marketingplan niet leidt tot het behalen van de zelf gestelde streefcijfers, ontstaat een bepaalde terugbetalingsverplichting aan het Centraal fonds. De theater/gezelschapcombinatie verliest de helft van hun trekkings-

rechten met een maximum van 50% van de verkregen bijdrage. Hieruit kan een vordering ontstaan van het fonds jegens de combinatie van theater(s) en gezelschap(pen)

- 7 Of de bestedingen van het Centraal fonds doelmatig zijn geweest kan enkel worden afgeleid uit het percentage dat besteed is aan succesvol gerealiseerde plannen. Gebrek aan succes betekent een verlies aan trekkingsrechten dan wel een terugbetalingsplicht. Er is dus een directe relatie tussen het feitelijk besteden van geld en het behalen van een goed resultaat.
- 8 Op de herkomst van de gelden die door theater en/of gezelschap worden geïnvesteerd vindt geen controle plaats. Het kan met andere woorden gaan om (andere) subsidiegelden, eigen inkomsten of gelden van derden. Een bepaalde herkomst op voorhand uitsluiten is een wens die oncontroleerbaar en daarmee ineffectief is.

Tenslotte

- 1 Deze uitwerking past bij de bespeling van de grote schouwburgzalen door theatergezelschappen en producenten. Een verbreding naar andere sectoren binnen de podiumkunsten op basis van dit model lijkt goed mogelijk. Daarbij zal dan in de uitwerking gezocht moeten worden naar varianten die passen bij een andere schaal of een andere marketingdynamiek.
- 2 Gesprekken met het FPK hebben opgeleverd dat zeer positief gedacht wordt over deze opzet. Er bestaat sterke bereidheid om de uitvoering van het Centraal fonds (op basis van de geformuleerde eisen) in te passen in de bestaande werking van het (bureau van de) FPK.
- 3 Mogelijke uitvoering door het BPP is nog niet nader onderzocht, omdat dit initiatief nog sterk in wording is.

Geert ter Steeg en Ton Schippers
Versie 3, mei 2000

Nog even DOORPLOEGEN

KANSEN VOOR PODIUMKUNSTPRODUCENTEN, PROGRAMMEURS EN PUBLIEK

BIJLAGE EEN PROGRAMMERINGSFONDS, BIJLAGE BIJ BELEIDSPLAN 1997-2000 FPK, 1996

1 Inleiding

Het kabinet is voornemens om met ingang van 1 januari 1996 het BTW-tarief op de toegang tot culturele evenementen te verlagen van 17,5 naar 6 procent. Het is de bedoeling dat een deel van de met die verlaging vrijkomende middelen zal worden ingezet voor een programmeringsfonds, dat tot doel heeft het stimuleren van de handhaving en/of versterking van het cultureel waardevolle programma-aanbod van met name – maar niet uitsluitend – de middelgrote schouwburgen en concertzalen.

Het Fonds voor de Podiumkunsten, daartoe gevraagd door het Ministerie van OCenW en de VSCD die het fonds vooralsnog met respectievelijk 1 en 2 miljoen gulden zullen voeden, is in principe bereid een programmeringssubsidie-regeling met een dergelijke inzet uit te voeren. Daarbij staat het Fonds op het standpunt, dat een programmeringsfonds qua doelstellingen en werkwijze zoveel als mogelijk zal moeten worden ingebed binnen het geheel van het door de overheid te voeren podiumkunstbeleid.

In deze notitie wordt dan ook in eerste instantie ingegaan op de kwestie hoe een programmeringsfonds met ingang van de komende Cultuurnotaperiode binnen het geheel van de podiumkunsten zou kunnen functioneren. Vervolgens wordt een voorstel gedaan voor de inrichting en werkwijze van een programmeringsfonds.

2 Het aanbod in relatie tot de afname

Bezien we het aanbod van podiumkunsten in relatie tot de afname, dan kunnen we dat grofweg in vier categorieën onderverdelen:

- het commerciële (amusements)aanbod
- het brede kwaliteitsaanbod
- het complexe kwaliteitsaanbod
- het exclusieve aanbod

Het *commerciële (amusements)aanbod* (musical, show, populaire muziek, kluchten en blijspelen, het gekende cabaret e.d.) blijft in dit verband buiten beschouwing. Het is het gedeelte van het podiumkunstaanbod dat aan de werking van de vrije markt kan worden overgelaten en dat ook uitsluitend door vrije producenten/impresario's wordt aangeboden.

Wel kan de vraag worden gesteld, in hoeverre behalve de aanbieders ook de afnemers dit aanbod in voldoende mate als 'commercieel' beschouwen in die zin, dat ook zij er geld aan behoren te verdienen. Mogelijkheden als het bedingen van kortingen via gezamenlijke inkoop, het verhuren van de accommodatie tegen een commercieel tarief, het bedingen van gunstige partage-verhoudingen en/of het meedelen in de opbrengst van merchandising zouden door de theaters meer moeten worden benut.

Onder het brede kwaliteitsaanbod worden die uitingen van podiumkunst gerekend die in cultureel opzicht van belang worden geacht en waarvoor een bevredigende publieke belangstelling bestaat c.q. mag worden verwacht (symfonische muziek, delen van het aanbod op het terrein van jazz, pop, wereldmuziek en kamermuziek, opera en operette, delen van het klassieke en eigentijdse toneel, klassiek en modern ballet e.d.). Voor de totstandkoming van het brede kwaliteitsaanbod dragen zowel (bepaalde) gesubsidieerde gezelschappen als (een aantal) vrije producenten zorg. Ook de gesubsidieerde ad hoc-sector draagt in bescheiden mate aan dit aanbod bij. Daarnaast worden bepaalde onderdelen van het brede kwaliteitsaanbod (met name opera en klassiek ballet) in toenemende mate verzorgd door gezelschappen uit het buitenland.

Staatssecretaris Nuis heeft in een brief aan de VSCD d.d. 28 augustus 1995 nog eens onder-

streept, dat hij er belang aan hecht dat ook de middelgrote schouwburgen en concertzalen in staat blijven dit brede kwaliteitsaanbod aan hun publiek te presenteren. Daarbij doen zich problemen voor op het punt van de bereikbaarheid en de beschikbaarheid.

Bij bereikbaarheid gaat het in de eerste plaats om de financiën. Met name de middelgrote theaters blijken in toenemende mate niet in staat een breed kwaliteitsaanbod te bekostigen. De oorzaken daarvan zijn al vaak genoemd: de kosten van het aanbod stijgen, de programmerings-budgetten van de theaters dalen. Daarbij dreigt, zeker waar het om het aanbod van de vrije producenten gaat, een neerwaartse spiraal: doordat minder theaters een bepaalde productie kunnen kopen daalt het aantal speelbeurten per productie en stijgt daarmee de kostprijs per speelbeurt, waardoor nog minder theaters het product kunnen kopen etc.

Het probleem van de beschikbaarheid is complexer. Hier gaat het er om, dat middelgrote theaters (onderdelen van) het brede kwaliteitsaanbod wel zouden willen programmeren (en betalen), maar dat ze het niet kunnen krijgen. Soms betreft het aanbod dat in Nederland in onvoldoende mate wordt ontwikkeld (opera, klassiek ballet), vaker nog is het aanbod er wel maar zijn de aanbieders om wat voor reden dan ook niet bereid of in staat het op ruime schaal in de middelgrote zalen in het land te presenteren.

Een programmeringsfonds, dat (mede) gericht is op handhaving en versterking van het brede kwaliteitsaanbod in de middelgrote theaters, zal in ieder geval moeten bijdragen aan het vergroten van de (financiële) bereikbaarheid van dat aanbod. Maar daarbij is aanvullend beleid, dat gericht wordt op het vergroten van de beschikbaarheid, zonder meer noodzakelijk.

De derde aanbodscategorie, die van het complexe kwaliteitsaanbod, krijgt binnen het podiumkunstbeleid van het Rijk traditioneel veel aandacht. Dit aanbod, waaronder de eigentijdse en op ontwikkeling en vernieuwing gerichte vormen van theater, dans, muziek en muziektheater worden begrepen, wordt vrijwel uitsluitend ontwikkeld door (meerjarig of ad hoc) gesubsidieerde of subsidiabel geachte groepen, produc-

tiehuizen en werkplaatsen. Het overgrote deel van het complexe kwaliteitsaanbod wordt geprogrammeerd door gespecialiseerde podia (met inbegrip van de kleine zalen van schouwburgen en concertzalen) als de vlakke vloertheaters en podia voor oude en nieuwe muziek, jazz, pop en wereldmuziek.

De problemen waar deze gespecialiseerde podia mee kampen zijn maar zeer ten dele vergelijkbaar met die van de middelgrote theaters. In het algemeen is het aanbod in voldoende mate beschikbaar. Financiële problemen zijn er wel degelijk – de gespecialiseerde podia worden door de meeste gemeenten maar mondjesmaat gesubsidieerd –, maar mede als gevolg van het grote aanbod zijn de podia in staat hun financiële problemen grotendeels door te schuiven naar de aanbieders die met lage uitkoopsommen genoeg moeten nemen. Instellingen als Theater Netwerk Nederland, het Nederlands Impresariaat, Gaudeamus, SJIN en SPN kunnen met het beschikbaar stellen van afnamesubsidies de pijn verder verzachten.

De problematiek van de gespecialiseerde podia is dan ook vooral inhoudelijk van aard en daarmee verbonden met de problematiek van het complexe kwaliteitsaanbod zelf. Kern van het probleem is dat 'de voorhoede' (in termen van geschiedenis en bekendheid) van het complexe aanbod in feite zou moeten doorstromen naar het circuit van middelgrote theaters. Daarmee zou, binnen het circuit van gespecialiseerde podia, weer ruimte ontstaan voor nieuwe initiatieven.

Dat die doorstroming, ondanks inspanningen van bijvoorbeeld Theater Netwerk en het Nederlands (Jazz) Impresariaat, maar zeer ten dele gerealiseerd wordt heeft deels te maken met het huiverig zijn van de groepen – overigens deels op grond van artistieke overwegingen – om de stap van gespecialiseerd podium naar het veel breder programmerende middelgrote podium te zetten, deels ook met de terughoudendheid van die middelgrote podia om deze groepen te programmeren.

Ondanks het ingewikkelde karakter van deze problematiek zijn er voldoende argumenten om ook het complexe kwaliteitsaanbod en de gespecialiseerde podia in de gedachtvorming

over een programmeringsfonds te betrekken. Bezien vanuit het oogpunt van het aanbod zelf is er het belang van verruiming van speelmogelijkheden en van het ruimte scheppen voor nieuwe initiatieven. Bezien vanuit het oogpunt van de middelgrote theaters en concertzalen is er het belang van de diversiteit van de programmering, waarbij het concept van het brede kwaliteitsaanbod niet statisch wordt opgevat maar dynamisch, dat wil zeggen met ruimte voor nieuwe ontwikkelingen. En voor de gespecialiseerde podia is het wenkend perspectief dat zij zich (weer) kunnen toeleggen op hun oorspronkelijke opdracht: ruimte bieden aan nieuwe c.q. beginnende groepen. Waarbij de financiële positie van die gespecialiseerde podia, die mogelijk publiek en inkomsten gaan verliezen wanneer zij bekendere groepen deels naar het middelgrote circuit zien vertrekken, zonder twijfel aparte aandacht verdient.

Onder het exclusieve aanbod verstaan we ten slotte die bijzondere en veelal – hoewel niet uitsluitend – uit het buitenland afkomstige producties, die een in artistieke zin zeer belangwekkende aanvulling vormen op het reguliere aanbod. De belangrijkste podia voor dergelijke producties zijn de theaters in de grote steden alsmede een aantal festivals. Uit een programmeringsfonds zouden ook voor dergelijk exclusief aanbod subsidies moeten kunnen worden verstrekt, waarbij een zekere gerichtheid op een beperkt aantal podia en festivals, die nu al veel aandacht besteden aan internationale kwaliteitsprogrammering, voor de hand ligt.

3 Doelstellingen van een programmeringsfonds (in brede zin)

Op basis van het voorafgaande kunnen voor een, binnen het geheel van het podiumkunstbeleid ingebed, programmeringsfonds de volgende doelstellingen worden geformuleerd:

- I Het stimuleren van de handhaving en versterking van een breed kwaliteitsaanbod in de middelgrote theaters en concertzalen door:
  - a dat aanbod in financiële zin bereikbaar te maken
  - b de beschikbaarheid van dat aanbod te vergroten;
- II Het stimuleren van de doorstroming van het daartoe geëigende deel van het complexe

kwaliteitsaanbod van gespecialiseerde podia naar middelgrote theaters en concertzalen;

- III Het stimuleren van de versterking van de programmeringsfunctie van gespecialiseerde podia voor nieuwe initiatieven;
- IV Het ondersteunen van de presentatie van exclusief aanbod dat een bijzondere aanvulling vormt op het reguliere aanbod;
- V Dit alles met als onderliggende doelstelling het stimuleren van de toename van de publieke belangstelling voor het cultureel van belang geachte podiumkunstaanbod.

4 De relatie tussen aanbod en afname nader bezien

Zoals een Wet op de Inkomensvorming van Kunstenaars flankerend beleid nodig heeft, zo is ook met de instelling van een programmeringsfonds de problematiek van de relatie tussen aanbod en afname niet opgelost.

Waar het gaat om die relatie zijn in de huidige praktijk twee benaderingswijzen gangbaar, die beide te eenzijdig zijn. De eerste gaat uit van de stelling dat in de podiumkunsten het aanbod de vraag bepaalt. Die opvatting wordt met name gebezigd door gezelschappen die daar dan steevast aan koppelen dat de schouwburgdirecteuren hun werk niet goed doen omdat ze voor dat toch zo mooie aanbod onvoldoende publiek weten te werven. Tegenover die benadering staat de – met name onder schouwburgdirecteuren en onderzoeksbureaus populaire – opvatting, dat het publiek koning is, dat het publiek niets moet hebben van het aanbod van de gezelschappen en dat er dus aanbod moet komen waar vraag naar is.

Uit het cultuurpolitieke uitgangspunt, dat aanbod en afname in samenhang dienen te worden gezien, kan een derde benadering worden afgeleid. Voor wat betreft de aanbodskant gaat die uit van de artistieke autonomie van de kunstenaar, maar tevens van het belang van diversiteit. Bovendien vraagt zij de aanbieders nadrukkelijk hun aanbod toegankelijk te maken. Voor wat betreft de afnamekant vraagt zij verantwoordelijkheid voor het presenteren van het cultureel belangwekkende aanbod. Maar daar wordt de toezegging aan gekoppeld artistieke diversiteit en de bereikbaarheid en beschikbaarheid van het aanbod te zullen bevorderen.

Op de cultuurbeleidsmatige consequenties van deze benadering voor de aanbods subsidiëring wordt in het kader van deze notitie verder niet ingegaan. Duidelijk is wel dat artistieke diversiteit een belangrijk criterium zal moeten zijn bij de toedeling van aanbods subsidies in het komende Cultuurnota.

Het uitgangspunt, dat de afname c.q. de theaters en concertzalen verantwoordelijkheid dienen te nemen voor het cultureel belangwekkende aanbod, verdient wel nadere beschouwing. Zo is het de vraag of het toegankelijk maken c.q. beschikbaar krijgen van het cultureel belangwekkende aanbod in alle gevallen gerealiseerd kan worden in rechtstreeks overleg tussen aanbieders en afnemers, of dat daarbij op bemiddeling en distributie gerichte instellingen als het Nederlands Impresariaat en Theater Netwerk Nederland een rol moeten spelen. Van belang is zeker ook, in hoeverre de afname in kwalitatief opzicht voldoende is toegerust om de verantwoordelijkheid voor met name het complexe aanbod volledig waar te maken. In de volgende paragraaf wordt op die kwesties nader ingegaan.

5 Podiumkunst-distributie

Directies en programmeurs van schouwburgen, concertzalen en gespecialiseerde podia zijn in het algemeen en voorzover hen daartoe de mogelijkheid wordt geboden goed in staat een gevarieerd programma samen te stellen en voor dat programma publiek te werven. Het merendeel van die programma's wordt rechtstreeks 'ingekocht' bij (gesubsidieerde) gezelschappen, impresariaten en vrije producenten en vervolgens via eigen publicitaire middelen aan de man gebracht. Voor een overheid of fonds is er, behoudens het beschikbaar stellen van wat extra geld uit een programmeringsfonds om (te) dure producties bereikbaar te maken, in een dergelijke situatie verder geen reden tot bemoeienis.

Toch is het niet voor niets, dat er in ons land een ruim aantal landelijke werkende instellingen actief is die zich (ondermeer) bezighouden met de bemiddeling tussen aanbod en afname oftewel met distributie. Een aantal van die instellingen (Gaudeamus, SJIN, SPN, STOOM, RASA) richt zich daarbij geheel of grotendeels op een

specifiek (vaak het complexe) deel van het aanbod en op de gespecialiseerde podia.

Ook Theater Netwerk Nederland houdt zich vooral met het complexe aanbod bezig, maar richt zich behalve op de gespecialiseerde podia in toenemende mate ook op de (middel)grote schouwburgen. Het Nederlands Impresariaat bemiddelt tussen kamermuziek en jazz in brede zin (complex en conventioneel aanbod) en zowel gespecialiseerde als 'algemene' podia. En ten slotte moet in dit verband ook het LOKV worden genoemd, dat zich bezighoudt met de bemiddeling tussen (podium)kunstenaars en onderwijs.

Hoewel genoemde organisaties verschillende instrumenten hanteren, komen hun doelstellingen in grote lijnen overeen. Daarbij gaat het om de professionalisering van het aanbod ('hoe verkoop ik mijn product?'), om de ondersteuning van de afname op de terreinen programma-samenstelling en marketing en in de meeste gevallen ook om de bemiddeling tussen aanbod en afname (de 'impresariaatfunctie'). Voor alle instellingen geldt bovendien, dat zij over budgetten beschikken om een bepaald type (met name het complexe) aanbod financieel bereikbaar te maken voor de podia via het beschikbaar stellen van afnamesubsidies.

Het belang van deze instellingen voor de bevordering van de relatie tussen aanbod, afname en publiek staat niet ter discussie. Met name voor het kwetsbare deel van het aanbod zijn de instellingen van essentiële betekenis om een plaats in de markt te verwerven. En de afname maakt van de diensten van de instellingen dankbaar gebruik waar het gaat om specifieke deskundigheid ten aanzien van bepaalde onderdelen van het aanbod alsmede om begeleiding en ondersteuning bij marketing en publiekswerving.

Een risico in het functioneren van de distributie-instellingen is dat zij zich ook (gaan) bemoeien met dat gedeelte van het aanbod, waarvan verwacht mag worden dat het zich prima op eigen kracht – al dan niet met enige financiële steun in het kader van de bereikbaarheid – een positie op de podia kan verwerven. Met name waar het gaat om de impresariaats- en subsidiefuncties zouden de instellingen zich dan ook expliciet

moeten richten op het complexe aanbod en in het bijzonder op de bevordering van de doorstroming van complex aanbod van gespecialiseerde podia naar de grotere podia. Daarbij zou nauwere samenwerking of zelfs fusie tussen de verschillende distributie-instellingen tot een aanzienlijke toename van kwaliteit en rendement kunnen leiden.

Bezien in het licht van de in paragraaf 3 genoemde doelstellingen van een programmeringsfonds zouden de gezamenlijke distributie-instellingen met name de doelstellingen II (stimuleren van doorstroming), III (versterken programmeringsfunctie gespecialiseerde podia) en V (stimuleren toename publieke belangstelling) voor hun rekening kunnen nemen. In het kader van deze notitie leidt dat voorlopig in ieder geval tot de conclusie, dat inbedding van een programmeringsfonds binnen het totaal van het podiumkunstbeleid met zich meebrengt, dat het belang van deze podiumkunstdistributie-instellingen door het Rijk erkend blijft worden, wat tot een passende financiering moet leiden. Op de relatie tussen programmeringsfonds en distributie-instellingen wordt in paragraaf 7 nader ingegaan.

6 Economische aspecten van de relatie aanbodafname

Een belangrijk aspect in de relatie tussen aanbod en afname is de prijs die betaald wordt voor een product(ie). Ondermeer in het Rapport-Berenschot wordt uitgebreid ingegaan op het belang van het inbouwen van financiële prikkels: het aanbod moet belang hebben bij het zoveel mogelijk spelen, de afname bij het binnen halen van zoveel mogelijk (betalend) publiek.

De huidige vorm (en omvang) van aanbods subsidiëring werkt enerzijds het realiseren van een relatief laag aantal speelbeurten per productie, anderzijds het spelen voor relatief lage uitkoopsommen/garanties in de hand. Het lijkt dan ook logisch om aan invoering van een programmeringsfonds (her)invoering van reële uitkoopsommen te koppelen, waarmee ten minste de dagkosten (materieel en personeel) worden gedekt.

Waar dit leidt tot hogere uitkoopsommen voor het gesubsidieerde aanbod – die daarmee vergelijkbaar zullen worden met de uitkoop-

sommen voor cultureel belangwekkende 'vrije producties' –, zal zeker in aanvang een hogere bijdrage uit het programmeringsfonds vereist zijn. Het lijkt niet onredelijk om de kosten daarvan te financieren middels een zekere verlaging van de aanbods subsidies, omdat (een deel van) het gesubsidieerde aanbod immers extra inkomsten uit uitkoopsommen zal kunnen verwerven.

Bijzondere aandacht verdient in dit verband ook het aanbod voor de jeugd. Er bestaat naar dit (kwalitatief en kwantitatief omvangrijke) aanbod een nog altijd toenemende vraag, maar die vraag is – gelet op de samenstelling van deze specifieke doelgroep – niet 'koopkrachtig'. Om cultuurpolitieke redenen lijkt het zeer gerechtvaardigd juist ook voor het bereikbaar houden van dit aanbod extra programmeringsgelden te reserveren.

7 Een programmeringsfonds in het Derde Cultuurnota

Op basis van het voorafgaande kunnen voor wat betreft inbedding en inrichting van een programmeringsfonds in het Derde Cultuurnota de volgende conclusies worden getrokken:

- I Realisering van de in paragraaf 3 genoemde vijf doelstellingen kan worden opgedragen aan het Fonds voor de Podiumkunsten, dat middels de inrichting van een programmeringsfonds als subsidieloket de doelstellingen I (bereikbaar maken van breed kwaliteitsaanbod) en IV (bereikbaar maken van exclusief aanbod) voor zijn rekening kan nemen; en aan (het conglomeraat van) de diverse distributie-instellingen voor wat betreft de doelstellingen II, III en V.
- II Naast de huidige rijkssubsidies t.b.v. de distributie instellingen dienen extra middelen beschikbaar te komen voor het programmeringsfonds, voor de op nieuwe initiatieven gerichte programmeringsfunctie van de gespecialiseerde podia (in het bijzonder in de sectoren theater en dans waar, anders dan in de muziek, geen landelijke afname-subsidiegelden beschikbaar zijn) en voor de programmering van aanbod voor de jeugd.
- III Samenwerking – en op termijn mogelijk fusie – tussen de diverse distributie-instellingen dient te worden bevorderd. Wanneer een dergelijke samenwerking/fusie gerealiseerd is lijkt aanhaken van het programmerings-

fonds aan een dergelijk samenwerkingsverband voor de hand liggend (vergelijk de ontwikkeling Fonds voor de Podiumkunsten/Arbeidsmarktimpuls en Stichting Kunstwerk tot Stichting PodiumKunstWerk).

- IV Het Rijk garandeert bij de toedeling van aanbodsubsidies artistieke diversiteit en beschikbaarheid van aanbod; de gemeenten binden zich aan de verantwoordelijkheid van podia voor het programmeren van cultureel belangwekkend aanbod.

8 Inrichting en werkwijze van een programmeringsfonds

Zoals gezegd is het Fonds voor de Podiumkunsten bereid en in staat een programmerings-subsidieregeling in te voeren die gericht zal zijn op het in financiële zin bereikbaar maken van een breed kwaliteitsaanbod en een exclusief aanbod voor schouwburgen, concertzalen en festivals.

Voor wat betreft de inrichting van een dergelijke regeling zijn grosso modo twee benaderingswijzen denkbaar:

- een systematiek waarbij podia met financiële donaties in staat worden gesteld kwaliteitsaanbod in te kopen;
- een systematiek waarbij producenten met financiële donaties in staat worden gesteld kwaliteitsaanbod tegen lagere uitkoopsommen te verkopen;

Vooralsnog kiezen wij voor een combinatie van beide benaderingswijzen.

Subsidiëren langs de lijn van producenten kent als belangrijk voordeel, dat het kwalitatieve sturing van het aanbod mogelijk maakt, zodat programmeringsgeld inderdaad besteed wordt aan cultureel belangwekkend aanbod. Subsidie beschikbaar stellen om waar nodig producties te kunnen aanbieden tegen lagere uitkoopsommen maakt bovendien een gedifferentieerde aanpak mogelijk, waarbij zowel rekening kan worden gehouden met de draagkracht van de verschillende podia als met de – voor een bepaalde productie te verwachten – bezettingsgraad. Koppelen van subsidie aan uitkoopsommen bevestigt ook bij deze benaderingswijze het primaat van de afname, dat de essentie vormt van programmeringssubsidie. Uitkoop-

sommen staan immers voor speelbeurten en daarmee voor de belangstelling die de podia blijkbaar hebben voor de desbetreffende productie.

Rechtstreekse subsidiëring van (samenwerkende) podia en festivals biedt andere voordelen. Het stimuleert podia en festivals tot bijzondere programmering. Ook kan het bijdragen aan versterking van samenwerking en afstemming tussen podia in bepaalde regio's. Waar het gaat om de ondersteuning van exclusief aanbod ligt subsidiëring van podia al helemaal voor de hand. Daar zou, voor podia en festivals die al langer bewezen hebben een belangwekkend internationaal programma te kunnen presenteren, zelfs een zekere budgetfinanciering kunnen worden overwogen.

Ten slotte verdient het aanbeveling om een gedeelte van het beschikbare budget vanuit het Fonds onder te brengen bij de distributie-instellingen – en in het bijzonder bij Theater Netwerk Nederland, dat immers als enige niet de beschikking heeft over landelijke middelen ten behoeve van afnamesubsidiëring –, in ruil waarvoor deze instellingen in het kader van de doorstroming een pakket van daarvoor in aanmerking komende producties uit het complexe aanbod afzetten in het circuit van (middel)grote theaters en concertzalen.

Een dergelijk programmeringsfonds c.q. een regeling programmeringssubsidies kan worden ondergebracht bij het Fonds voor de Podiumkunsten. Dat betekent dat het bestuur van het Fonds beslist over al dan niet toekenning van ingediende aanvragen, zulks op advies van een voor deze regeling afzonderlijk in het leven te roepen adviescommissie die in meerderheid zou dienen te bestaan uit leden uit de kring van podia en festivals, aan te vullen met leden uit kringen van vrije producenten en gesubsidieerde gezelschappen (allen op persoonlijke titel).

Vooralsnog gaan wij uit van een budget van 6 miljoen gulden, waarvan 2 miljoen zou moeten worden opgebracht door VSCD-leden en eventueel andere podia en festivals, 2 miljoen door VTP-leden en eventueel andere vrije producenten, aan te vullen met nog eens 2 miljoen door het Ministerie van OCenW. Van die 6 miljoen

zou globaal 3 miljoen beschikbaar kunnen komen langs de lijn van gezelschappen en producenten (subsidie in uitkoopsommen), 2 miljoen voor aanvragen van podia en festivals (waarvan ten minste 500.000 gulden voor exclusief aanbod) en 1 miljoen langs de lijn van distributie-instellingen. Bij een gemiddelde subsidie van 2.000 tot 3.000 gulden per voorstelling zouden jaarlijks 2.000 tot 3.000 voorstellingen met steun van het programmeringsfonds kunnen worden gerealiseerd. Dat betekent een substantiële kwaliteitsimpuls.

Aanvragen kunnen worden ingediend door producenten (gesubsidieerd en niet gesubsidieerd), impresariaten, (samenwerkingsverbanden van) podia, festivals en distributie-instellingen. Aanvragen worden getoetst aan de hand van criteria die worden afgeleid van de in paragraaf 3 van deze notitie genoemde doelstellingen I, II, IV en V. Toekenningen zullen in het algemeen betrekking hebben op het waar nodig verlagen c.q. subsidiëren van uitkoopsommen.

Over de verdere invulling van de regeling zullen wij nader overleg voeren met Rijk, podia en producenten. Daarbij zullen alle partijen zich moeten realiseren dat, wil het programmeringsfonds in het seizoen 1997-1998 van start gaan, uiterlijk in de zomer van 1996 het licht op groen zal moeten worden gezet.

Nog even DOORPLOEGEN

KANSEN VOOR PODIUMKUNSTPRODUCENTEN, PROGRAMMEURS EN PUBLIEK

BIJLAGE GERAADPLEEGDE NOTITIES, NOTA'S, PUBLICATIES

- Activiteitenverslag DOD 1997 & 1998.
- Advies Fondsen, Raad voor Cultuur, april 1998.
- Advies van de Raad voor Cultuur over popmuziek, februari 2000.
- Adviezen Raad voor Cultuur voor de Cultuurnota 2001-2004.
- Beleidsbrief 'Een ondernemende cultuur', OCenW.
- Beleidsplan 2001-2004, Fonds voor de Podiumkunsten, Stichting Podium-KunstWerk en Fonds voor Amateurkunst.
- Beleidsplan Paradiso Amsterdam 2001-2004.
- Beleidsplan 2001-2004 MTN, NI (samenwerking MTN en NI).
- Beleidsplan 2001-2004 LOKV Impresariaat.
- Beleidsplan NPI 2001-2004.
- Beleidsplan VNP 2001-2004.
- Beleidsplan 2001-2004 Stichting Gaudeamus.
- Beleidsplan 2001-2004 MuziekGroepNederland.
- Bestuurlijke afspraken tussen IPO, VNG en OCenW over Stedelijke en Provinciale Programma's Cultuurbereik 2001-2004, 16 maart 2000.
- BIM notitie Lay-Out voor een discussie in Progress, september 1999.
- Bijlagen bij agenda werkconferentie Actieplan Cultuurbereik, OCenW 28 juni 2000.
- Cultuur als Confrontatie, uitgangspunten voor het cultuurbeleid 2001-2004, OCenW.
- Cultuurnota 2001-2004 Gemeente Utrecht.
- Concept Cultuurnota 2001-2004, Gemeente Den Haag.
- Cultuurnota 2001-2004 (voorontwerp), Provincie Noord Holland.
- Cultuurbulletin 4, Provincie Utrecht.
- Conceptreactie Kunsten '92 op het advies van de Raad voor Cultuur 2001-2004.
- Cultuur en School, vervolgnote, OCenW juni 1999.
- Geregeld Overleg Jazz, Subsidieverzoek 2001-2004, De Nederlandse Jazzdienst.
- Geregeld Overleg Jazz, brief van 10 juni 1999 aan de Staatssecretaris voor Cultuur.
- Geregeld Overleg Jazz, Nota Jazz en geïmproviseerde muziek in Nederland, juni 1999.
- De Kunstmatige Kloof, Martine van der Bleij 1994.
- De Kracht van Cultuur, uitgangspunten cultuurbeleid 2001-2004, provincie Zeeland.
- Dwarsverbanden, conferentie jongerentheater in de multiculturele stad TIN, juni 1999.
- Evaluatie Programmeringsimpuls 1999, NPI.
- Evaluatie Project Intercultureel 1999, VNP.
- Eindverslag Project Ondersteuningstructuur Muziek en Theater, Walter Maas Huis, 1998.

- Jaarcijfers VSCD 1997 en 1998.
- Jaarverslag 1999, Fonds voor de Podiumkunsten, Fonds voor Amateurkunst, Stichting PodiumKunstWerk.
- Jaarverslagen 1999 Overijssel, Gelderland, Limburg, Flevoland, MTN.
- Katernen Kunsteducatie LOKV, Kunsteducatieprojecten met kunstenaars, 1998.
- Kunstwerk TM 1999-2000.
- Kunsten 92, Nieuwsbrief 17, juli/augustus 1999.
- Kwinten en Kwartjes, Teunis IJdens en Deborah van der Velde, mei 1998.
- Nieuwsbrief BPP, juli 2000.
- Nieuwsbrief Collectieve Marketing Rotterdam Festivals, juni 2000.
- Notitie 'Een programmeringsfonds', Fonds voor de Podiumkunsten Beleidsplan 1997-2000.
- Notitie subsidies poppodia en popfestivals 2001-2004, VNP oktober 1999.
- Op het Zuiden, culturele samenwerking Zuid Nederland.
- Plannen van aanpak Actieplan Cultuurbereik van 30 actieplan gemeenten en de provincies, 1999
- Pilotproject Culturele Diversiteit 2000, Gemeente Rotterdam.
- Podiumkunstwerk, evaluatierapport, Cenario april 2000.
- Podiumdelen aan elkaar, Provincie Zeeland.
- Plannen voor en evaluaties van programmeringsimpulsactiviteiten 1997-2000 van VSCD/VNT, DOD, VVT, SITOS, MTN, NI, VIP/BIM, VTP, Gaudeamus.
- Reader Studiedag collectieve marketing 21 juni 2000, Bureau Promotie Podiumkunsten.
- Ruim Baan voor Culturele Diversiteit, OCenW, mei 1999.
- Subsidieregelingen Fonds voor de Podiumkunsten, seizoen 2001-2002.
- Spel, Spelers, Publiek VNME 2001-2004, september 1999.
- Speelruimte voor kleinschalige podiumkunsten, Teunis IJdens, Robert Oosterhuis, augustus 2000.
- Theatermarketing met cases uit Proeftuinen, Suzanne Tesselaar, 1996.
- Tijdschrift TM, juni 2000.
- Tijdschrift Kunst en Educatie, april 2000.
- Vakblad Management Kunst en Cultuur, no. 1 / 1999.
- Verslag Young Vip's Tournee, seizoen 1998/1999, MTN.
- Verslag Het Theaterplan en de serie Nieuwe Theatermakers, MTN, seizoen 1997/1998 en 1998/1999.
- Verslag Schouwburgplan, seizoen 1998/1999, MTN.
- Verslag Dutch Jazz Meeting december 1998.
- Vlakke Vloertheater Bergopwaarts, VVT, maart 1999.
- VVT verslag Publiciteitsproject 1998-1999, november 1999.
- VNG notitie Stimulering van de afname, 1996.
- VNG notitie over distributie van kleinschalige podiumkunsten, 1996.
- VNG discussie notitie 'een nieuw subsidiemodel voor toneel en dans', mei 1990.
- VNG notitie verbetering aanbod – bemiddeling – afname, 1995/1996
- Verslag Symposium Popcultuurbeleid 18 mei 2000, NPI/VNP.
- Verslag Themadag kamermuziek 28 april 1999, NI.
- Verslag Symposium 19 maart 1999, Muziekcentrum 's-Hertogenbosch.
- Zeven Pilots Culturele Diversiteit, bureau Driessen, juni 2000.

--	--